
Google

NORDENS MYTHOLOGI,

ELLER

ÖFVERSIGT AF EDDALÄRAN,

FÖR

BILDADE MÄN,

SOM ICKE SJELFVA ÄRO MYTHOLOGER;

AF

Nik. Fredr. Sev. Grundtvig.

ANDRA UPPLAGAN.

ÖFVERSÄTTNINGEN OMARBETAD

AF

C. W. Kuhs.

STOCKHOLM,
ZACHARIAS HÆGGSTRÖM,
1839.

BODLEIAN

FÖRFATTARENS FÖRETAL.

Hvad Nordens äldsta inbyggare hafva trott om gudarne, om ett lif och en lifsyttring, högre och starkare än menniskans, är omöjligt att bestämma, då vi ej en gång veta något om deras ursprung eller lif. Väl har man i de gamla sångerna trott sig finna spår af en För-Odinsk *religion; men än har man här ansett sednare tilllägg för lemningar af det* äldre, *och än har man förvillat sig genom den tron, att den Odin, hvilken man anser hafva hitkommit vid den tid, då Christus föddes, bildade en ny gudalära.*

Så mycket är visst, att Asaläran *är den äldsta Nordiska gudalära, hvilken vi kunna känna, och, så lockande det för vår nyfikenhet skulle vara att veta, om denna läras upphofsman vid framställningen af sina idéer begagnat något förhanden varande ämne, och hvilket detta ämne var, så litet tror jag att en undersökning härom kunde, i följe af sin natur, leda till* något, *mycket mindre till något* vigtigt, *resultat.*

Efter min tanke kan både vår inre känsla tillfredsställas, och den historiens förebild, som bör sökas i mythologien, finnas, genom att betrakta Asaläran, hvilken i fem stora acter utvecklar det härligaste segerdrama, som *diktades eller kunde diktas af en dödlig skald. Det var en aning härom, som tvingade de få, hvilka blickade in i*

den gamla Norden, att bekänna, det mellan Nordens klippor en gång hade stått ett tempel för gudomligheten, skönt och betydelsefullt. Dock, de trodde i sin misströstan, att templet genom mer än ett årtusen var så grusadt och förstördt, att ej en gång grundvalen kunde finnas. Mängden, till och med af studerande i ädlare bemärkelse, trodde dem på deras ord, och följden blef, att mången Nordisk vetenskapsman, som kände hvarje blomster i Arkadiens lustgård, nästan blott studsade vid Ygdrasills *namn. En* Bartholin *och* Suhm, *en* Sandvig, Gräter *och* Herder, *en* Thorlacius, Abrahamsen *och* Nyerup *bjödo väl, hvar och en på sin väg, sina landsmän stadna, skåda och beundra; men de voro nästan som röster i öknen. Detta kan synas underligt, men är dock ganska lätt förklarligt, när vi betänka, att de få minnen af Nordens gudalif, hvilka, likasom genom medfödd kraft, trotsade förgängelsen, lefde genom tiderna och kunno till oss, voro nästan alla förfallna samt några till och med nära sin upplösning; att den heliga dimma, hvilken omgaf dem och kanske ofta räddade dem från förstöring, nu beslöjade den härlighet, de bevarade; och att den* förra *derföre måste genombrytas, inan den* sednare *kunde skådas. Man skulle illa förstå sig på vanliga menniskor, om man behöfde kalla erfarenheten till hjelp, för att få veta, det nästan alla vände sig bort, att de, som stadnade och stirrade in i mörkret, voro de få, hvilka antingen grepos af en och annan djup ton eller, genom*

att förtroligt vandra mellan Asars altaren och Nordens hjeltar, hänrycktes för de okända gudarne. Nordens häfdatecknare och fornforskare kände således alltid ett visst, ofta för dem sjelfva oförklarligt, interesse för Nordens gudalära; men de kunde ej fortplanta det, emedan det, i följd af sin natur, blott var till för dem.

Men, om också dimman genombröts och skingrades, måste det dock, emedan de flesta menniskor villja njuta lätt och hastigt, gå långsamt med kännedomen om den gamla Norden, så vida ej tillika en stor och firad skald gjorde dess gudar och gudomliga hjeltar till föremål för sin åskådning och således tvingade alla dem, som ville njuta hans qväde, att söka kännedom om dess föremål.

Evald diktade sin Balder, och en dunkel aning om Nordens härlighet uttalar sig genom dikten; men skalden stod sjelf utanför *den verld, han ville framställa, och derföre kunde han också fattas af dem, som stodo* utanför *densamma.*

Den manlige Pram *fann, att Thor dock såg något annorlunda ut i naturen, än der, hvarest han måste stå och sjunga sina arior *). Han såg Nordens kraft framträda i Starkodder, och det har mången gång smärtat mig, att han vände sig från den sångmö, som*

---

*) *Balders Död, af Evald, är ett så kalladt sångspel och smakar, med alla sina stora förtjenster, något af Metastasios operor.* Öfvers. Anm.

— eldade fordntida Nordiska skalden
att sjunga i fria och mägtiga toner
om hjeltarnes kamp med de berghöga jättar,

— — derföre att han, skådande kring sig i en bortskämd och förvekligad tid, måste med sorglig sanning utropa:

Din bullrande röst ingen lycka skall göra —
Hvem vill väl de dundrande sångerna höra?
Med bäfvan man flyr eller stadnar och ler.

I skaldeförtviflan vände han sig till det enkla förståndet, och, ehuru han visserligen var för mycket skald, att icke ofta bortvisa denna snillets kalla och barska tuktomästare, tillslöt det dock hans öga för de kärliga syner, som annars, på hans ståndpunkt, otvifvelaktigt för honom skulle uppenbarat sig.

Hvad skall man säga om de öfriga från denna period, hvilken man stundom ej blygdes att kalla den Danska poesiens guldålder, kanske derföre att äfven det renaste guld då miste sin glans och sin vigt; den period, då alla, som kunde känna, utan att just få stryk, som hade mera vett än de, hvilka hade mindre, som kunde skrifva en rimmad eller orimmad vers och i nödfall en sjungbar visa, helsade sig sjelfva och hvarandra rätt prydligt för skalder? Hvem skulle tro, att Norden kunde vänta sig något af slika män? Den kunde det ej heller, men måste så mycket mer frukta för dem; ty några af dem ville gå i Evalds och Prams fotspår och försedde sig till den än-

dan med större eller mindre laddningar af gudanamn och fabel-ord. När de nu rätt ville visa sig i sin kraft, utströdde de dessa blindvis, säkra derpå, att, hvar helst de än föllo, skulle de passa lika bra. Der sutto de då, som glasbitar i grå väggar, och aporna tyckte mycket om den löjliga grannlåten; men de läsare, som hade känsla för det verkligt *stora och sköna, borde hafva upphört att vara hvad de voro, för att icke med vämjelse hafvändt sig bort från dylika mythologiska broderier. Medan nu dessa prisvärda såningsmän stodo förfärade och nästan förstenade deröfver, att de kärnlösa skalen ej ville vexa i gruset och bära hundrafaldig frukt, uppkom den olyckliga fördomen, att Nordens gudalära måste vara en sammangyttring af ord utan betydelse, emedan den* oafbrutet *och* opåtaldt *framträdde som sådan.*

Baggesen, *som, oaktadt alla de skällsord, hvilka sednast förföljt honom, emedan han slutligen höjde sig till en honom värdig ståndpunkt och, oaktadt de lumpna epigrammer, hvari usla rimsmidare, som blifvit träffade af hans rättvisa gissel, sökte att draga honom ner till sig, som, säger jag, i trots af allt detta stod och står som en jätte bland dvergarne, var för mycket skald, för att likna dessa, som af Eddas ord hopkluddade sig pallar, på det folket skulle tro, att de voro stora. Och likväl (jag erkänner det med bedröfvelse) måste hans brott mot Nordens gudar nästan aktas större än deras; ty han* kunde *förolämpa, och han gjorde det, genom att behandla gudarne som*

sin egendom, hänga på dem narrkåpan och ställa dem fram till ett åtlöje för hopen.

Så stodo våra fäders gudar, vanärade och begabbade, med affallna kronor och krossade spiror, tilldess skalden Oehlenschläger, *jag bör ej säga, förbarmade sig öfver dem, men vågade att uppsöka dem der, hvarest de stå i en glans, som ingen skugga kan fördunkla, och intet flor betäcka för* skaldens *öga. Väl sökte han dem stundom der, hvarest blott deras* vålnader *voro; väl iklädde han dem stundom en purpur, smyckad med Söderns guld, som hans egen konstrika hand virkade, emedan han i sin brådska ej såg deras egen; men hvad han ej hittills såg, skall han säkert en gång se; ty han* kan, *och, skedde det också ej, skall dock den äran evigt tillhöra honom, att hafva varit den förste, som åter väckte Nordens förtjusning för de gamla gudar och påklädde dem en drägt, hvilken förkunnade deras höghet. Hvar och en, som fick öga för det starka, underbara bildspelet i* Vaulunds *qväde, som följde* Thor *till* Jotunhem *och hörde sagan om tidens födelse, som genomskådade* Hakon *i kraftens ögonblick och lyssnade till* Audens *djupa toner, som vågade se spjutet härdas åt Hödur samt höra* Svartalfers *hemska och förkrossande chorsång, han har sett sken och hört ljud, som han aldrig glömmer* *).

*) *Hvad skulle vår författare sagt, om han, när han skref detta, hade läst den sedermera utkomna* Helge, *kronan af Oehlenschlägers poesi?*

Öfvers. Anm.

Verkligen frambröt också, då Oehlenschlägers harpa klingade, i de mer utbildades bröst en innerlig längtan efter att känna Nordens gudar, och vapengnyet kunde ej dämpa, utan fördubblade snarare denna längtan, såsom ett yttre genljud från de försvunna tider, såsom Stridskö-guls *höga stämma, hvilken kallar hjeltar till Valhall. Man skådade rundt omkring sig efter en väg till den verld,* hvaruti *skalden rörde sig, och* hvartill *nutiden ständigt pekar, oftast såsom till sin fristad, sällan såsom till sin urbild. Man fann ingen, ty de, hvilka man* kunde *finna, förde antingen platt icke dit, eller voro så långa och besvärliga, att man, hindrad af andra sysslor, misströstade om att kunna tillryggalägga den. Verkligen fanns ingen väg till* Edda *utom* Edda *sjelf, ty* Suhm *hade blott samlat, och* Ville, Bastholm *och* Möinichen *hade förgäfves sökt lära andra, hvad de ej sjelfva visste.*

Berömvärd var den afsigt, i hvilken Professor Nyerup (varm vän af Asaläran, såsom af all vetenskaplighet) åtog sig öfversättningen af den prosaiska Eddan; ty väl är denna blott mythologiens förgård, hvari många så förvillade sig, att de aldrig funno sjelfva templet; men, när man der blott söker en ståndpunkt *och intet hviloställe, då skall man dock kunna känna sig helgedomen närmare. Skulle denna öfversättning (med sin ej lyckligt valda titel) deremot leda till den vrånga öfvertygelsen, att man, genom att känna de fabler, den innehåller, också känner Nordens gudalära,*

sådan den i sin renhet var, eller också blott sådan den uttalar sig i de äldsta sångerna, då måste alla Asalärans vänner innerligen bedröfvas. Visligen sökte Nyerup att förekomma detta ofog, genom att ständigt hänvisa till Sandvigs *öfversättning af den poetiska Eddan; men, om än långt flera exemplar af denna blifvit räddade från kryddboden*), gifvas dock blott få, som villja anställa jemförelse, och ännu färre, som* kunna *fatta olikheten och inhemta resultatet af hvarje qvädes egna stil. Detta är så mycket svårare, som sångerna utan all kritik äro ställda bredvid hvarandra och, genom ett oblidt öde, alldeles blottade på anmärkningar, utan hvilka de* vigtigaste *ej en gång kunna läsas med nöje, mycket mindre förstås af dem, som ej gjort Nordens gudalära till sitt studium.*

En, med vissa villkor, populär blick på Nordens mythologi, med bestämd hänsigt till sednare förändringar som sådana, *synes mig vara det enda medlet, både att bibringa mängden en öfversigt och sätta den i stånd att begagna nämda öfversättningar, och en sådan är det jag söker gifva. Huruvida jag är arbetet vuxen, må tiden lära; men, att jag bemödat mig att blifva det, hoppas jag man skall se, och att det studium, jag drifver,*

*) *Jag undrade länge, huru en bok, som denna, hvilken ej är någon lättsmält lecture, kunde vara utsåld; men min förundran försvann, då jag hörde, att detta härliga vittne om vår* Sandvigs *enthusiasm, skarpsinnighet och flit var såldt till* — maculatur.

icke är af en händelse valdt, lära man af en blick på mitt lif med hänseende till Norden!

Det är blott bokstaflig sanning, då jag här upprepar, att jag från min barndoms dagar ej påminner mig någon lifligare smärta, än den jag kände, då jag läste hos Hvitfeldt, att vi intet visste om de gamla gudarne. Det var, som genomträngdes jag på en gång af en aning om deras härlighet och af den spådomen, att deras lif skulle, i sin tid, blifva ett villkor för mitt. Åren försvunno; men under de mest främmande sysselsättningar, i scholdammet och de akademiska ledbanden, kunde jag dock aldrig glömma de underliga toner, som genom Thors och Odins namn så tidigt fäst sig i min själs öron. Å ena sidan hörde jag med innerlig fröjd Suhm förtälja de många sagorna om Nordens gudar, och å den andra grep mig en vänlig hand, som förde mig bort till de visa gubbarne Snorre och Saxo, i hvilkas fotspår jag då bortvandrade till Eddas mystiska lunder *). På underliga vägar förde Nornorna mig in deri, och i de sist förflutna åren var den gamla Norden, med sina gudar och hjeltar, den verld, hvari jag nästan uteslutande

*) Du, min tidigare ungdoms enda vän, Peder Nicolai Skougaard, du var den, som ledde mig! O, om andra kände, som jag, din starka ande, din djupa och omfattande blick i Nordens forntid, din nästan öfvermenskliga flit och ihärdighet, då skulle de bedja med mig, att vetenskapen dock ej för alltid måtte hafva förlorat sin älskling!

lefde. Att framställa hvad *jag såg*, såsom *jag såg det, skall blifva mitt lifs yrke; att öppna den mythiska verlden för mina landsmän och* vittna *om hvad jag har sett, är denna gången min afsigt.*

Jag hade beslutit att ej framlägga resultaterna af mina forskningar, förrän jag kunde framlägga dem hela; *men* många *grunder bestämde mig att förändra mitt beslut, och* några *skulle vara nog, för att rättfärdiga denna förändring. Om också mina forskningar kunna slutas, inan jag dör, lärer jag, som ej har den minsta slägtskap med Plutus och hans gunstlingar, knappt nånsin blifva i stånd att framställa dem i vetenskaplig form; och, om också detta blefve möjligt, skulle dock en sådan framställning blott vara för få.*

Till Nordens mythologer har jag en bön, och det är den, att de icke må bryta stafven öfver mig, om de också ej sällan skulle känna sig frestade dertill. Jag bemödade mig att skåda Edda i dess eget *ljus, och skälen, hvarföre jag afviker från mina föregångare, måste jag, nästan öfver allt, der de ej ligga i sjelfva framställningen, blifva skyldig. Unnas det mig att lefva någorlunda odeladt för mina forskningar och sålunda kunna meddela dem, skall jag söka att betala denna min skuld, och då först må man döma mig! Att ett och annat ofta behöfver närmare bestämmas, erkänner jag sjelf, och att den första och tredje afdelningen blott finnas för den* andras *skull, hoppas jag är klart.*

Men hvad skall jag svara en Adelung *och hans likar, som torde mena, att hela vår gudalära uppkom i sednare tider, då skalderna fördrefvo de långa vinteraftnarna med att späcka en del af Christna läran med hvarjehanda fabler?*

*Att Tysklands små själar, fulla af nationalitetens orena drägg, ständigt med missunsamma blickar plirat på Nordens pånyttfödda gudar, var så naturligt, att man aldrig brydde sig derom, utan hörde genom Gräter och Herder det hörvärda Tysklands broderliga jubel. Då deremot en Adelung, som eger ett visst (kanske ej så litet) namn, nedlåter sig att taga ordet, trycker sin myndighets insegel på länge glömda uselheter och genom de ovärdigaste förvrängningar söker att gifva ett sken af sannolikhet åt de orimligaste hypotheser**), *nödgas jag svara honom och hans efterpladdrare, hvad salig Thomas Bartholin fordom svarade* Huet *på originalet till Adelungs copia:* Mendaciorum congeriem paucis lineis effu-

---

*) *Blott ett exempel vill jag anföra. Adelung uppställer Nordens gudalära, ungefär som den svagsynte Dalin, med den grillen att villja passa den ihop med Christendomen, uttyder den och tillägger: Detta är alldeles efter Voluspa (!); och, på det ingen må tro, att det är mitt verk, så vill jag hänvisa till Dalin, som nästan har samma framställning och bevisar den ur hvarje rad af Edda sjelf.*

Är detta okunnighet eller skamlöshet, eller en blandning af bägge? Säkert det sista; ty Adelung kan aldrig hafva läst Voluspa och pladdra så om henne.

titam redarguere proclive esset, si odiosæ controversiæ insistere luberet. *(Det skulle vara lätt att med få ord vederlägga denna mängd af lögner, om jag ville befatta mig med en så lumpen tvist.) Vill man säga, att ett sådant svar ej är humant, så har man må hända rätt; men sannt och rättvist är det, och humaniteten (såsom den vanligen förstås) är så långt ifrån att vara min afgud, att jag fast mer anser den för ett honingsblandadt gift, som, ett foster af den falska upplysningen, hotar att insöfva det ädlaste hos menniskan: glödande värma för det heliga och sanna; ty visst måste denna stundom yttra sig som djupt förakt för det usla. Vill man deremot ursäkta Adelung, som han ursäktade Snorro, och säga, att han, långt ifrån att tro det vara sannt, som han skref, blott skref det för ro skull, då antager jag med glädje denna mening och vågar tro, att en sådan gissning är fördelaktigare för hans, än för Snorros rykte*).*

För att lugna de redligt tviflande, vågar jag på det bestämdaste förklara, att antingen alstrades Nordens forntid af de gudomligheter, som stå och röra sig så kraftigt i Eddas stjernklara natt, eller också har en Gud sjelf skapat det harmoniska lifvets bilder, hvilkas drag äro strödda uti Islands sagor och samlas, som strålarne

*) *Adelung, mot hvilken vår författare här visar sig så bister, var en af Tysklands lärdaste språkforskare. Att han icke förstod sig på den gamla Nordiska gudaläran, må man förlåta honom.* Öfvers. Anm.

i en brännpunkt, hos Snorro och Saxo; menniskor förmå blott ljuga i tiden; en hel tid förmå de ej hopljuga.

Att sjelfva Romarne erkänt den fullkomliga motsats, hvari Nordens religion stod till hvarje annan bekant, och mycket väl fattat den punkt, hvarpå denna åtskilnad egentligen hvilar, ses tydligen af det ofta anförda, men ej tillräckligt begrundade stället hos Lucanus, der han sålunda tilltalar Barder och Druider:

Solis nosse Deos et cœli numina vobis
Aut solis nescire datum: nemora alta remotis
Incolitis lucis. Vobis autoribus, umbræ
Haud tacitas Erebi sedes Ditisque profundi
Pallida regna petunt: regit idem spiritus artus
Orbe alio: longæ (canitis si cognita) vitæ
Mors media est. Certe populi, quos despicit Arctos,
Felices erore sui, quos ille timorum
Maximus haud urget leti metus. Inde ruendi
In ferrum mens prona viris, animæque capaces
Mortis, et ignavum rediture parcere vitæ.
Pharsalia, Lib. I, v. 452—62.

Ungefär så här i fri öfversättning:

Gudar och dem, som i himmelen bo, J kännen allena,
Eller förborgade blefvo de ock för Eder allena,
J som i lönliga lundarna bo och i skogarnas mörker.
Icke till Erebi tigande hem (så sägen J) stiga
Skuggorna neder och ej till Plutos nattliga riken.
Nej, i en annan, en skönare verld, de dödligas lemmar
Röras af samma anda ännu, och, veten J också
Allt hvad J sjungen, är döden för oss blott midten af lifvet.
Ja, det gifves ett folk, som Polens stjerna beskine

Af villfarelsen sällt. Det känner ej fruktan för döden,
Döden, det värsta af allt, som de dödligas sinnen förskräcker;
Der ej männerna sky för de mördande svärden, och modigt
Tåga de fram i den blodiga strid och frukta ej faran.
Niding är den, som vill skona ett lif, som åter förnyas.

INLEDNING.

Här kan ej vara stället för en historisk och kritisk undersökning om den Nordiska gudalärans källor; men en öfversigt af dem och deras inbördes förhållande kan och bör gifvas.

De låta hänföra sig till trenne klasser:

1) De äldsta sångerna, eller den så kallade Sæmunds (den Poetiska, Rhythmiska) Edda.

2) En samling af mythologiska berättelser och poetiska namnuppgifter, eller den så kallade Snorros (den Prosaiska) Edda. Hit hör ock föras hvad som finnes hos Saxo och Snorro, emedan de bägge synas haft gamla mythologiska sånger för sig.

3) Sagorna och de sednare skaldeqvädena.

I sin helhet lemna dessa, som förr är anmärkt, ett vigtigt bevis för gudalärans verklighet som ett helt; men, vill man af dem hemta kunskap om gudaläran i enskilda fall, så måste man gå till väga med yttersta försigtighet. Detta är redan klart deraf, att författarne, hvad tankar de än hyste derom, nyttjade Asaläran, likasom de Grekiska skalderna sin mythologi, antingen till ordprål eller till ett medel att uppnå och motivera något, som låg utom den; men detta blir alldeles otvifvelaktigt, när vi se, huru de begagnat denna sjelftagna rätt.

Då mina undersökningar hitintills blott hafva omfattat Eddorna som hufvudkällor, vill jag i min framställning hålla mig nästan uteslutande till dem och derigenom förskona både mina läsare och mig sjelf för mången usel osanning. Endast då, när någon upplysning öfver den gamla Eddan kan finnas i de sagor, jag känner, i Saxos och Snorros skrifter, vill jag fästa afseende derpå.

Sæmunds Edda.

Med detta namn betecknas en stor mängd sånger af mythologiskt och historiskt innehåll, hvilka härstamma från ganska olika skalder och tider. En af dessa borde helt och hållet skiljas från de öfriga, betraktas, njutas och förklaras alldeles för sig sjelf, och hvem, bland dem, som aldrig så litet känna till Edda, vet icke, att jag här blott kan mena

Vòlu Spa (Valas Spådom).

Denna makalösa dikt, i hvilken hvart ord har betydelse, är den enda, som i sig sjelf bär ett oemotsägligt vittnesbörd om sitt ursprung djupt in i hedendomen, man ännu sinnet för den höga läran hade gått förloradt. En vis och helig Vala, af Heimdalls och Nornornas slägt, framträder i Valgudarnes sal, börjar med tidens underbara, förborgade födelse, genomgår det stora skådespelet, hvilar sig trenne gånger, på Idas slätt, vid Urdas brunn och på mordplatsen hos den dignande Balder, bevärdigar icke jordlifvet med en blick, utan ilar hastigt till sitt mål; förkunnar i de djupaste toner gudars fall och tidens undergång samt pekar sedan så mildt på det härliga lif, som genom döden skall utveckla sig ur tidernas kamp.

Ingen, utom den, som ej kan beundra något, lärer undra deröfver, att ett visst heligt flor utbreder sig öfver dessa djupa hemligheter, och, funnes någon annan ren källa, hvarur vi kunde hemta kunskap om de gamla gudarne, då ville jag kalla det en förmätenhet att lyfta detta flor; ty hvem vågar tala, när Vala bjuder med sin djupa stämma:

Tigen, tigen,
Alla väsen,
Större, smärre!
Dig, Valfader,
Vill jag förtälja
Gamla sägner.

Hvem vågar med ord förklara det, hvarom hon med skäl frågar gudarne:

Förstån J än, eller hvad?

Derföre gingo år förbi, innan jag vågade föra ett vanhelgande ljus in i den majestätiska natten. Jag stod och lyssnade till Valas qväden. Alla gudar stodo rundt omkring mig, och jag kände dem, utan att kunna måla ett enda af deras drag. Blott hvad de icke voro visste jag, och derföre greps jag af den innerligaste harm, då mitt öga, länge bortvändt från de tomma skuggor, dem man tillegnade deras namn, åter föll på en sådan. Jag bemödade mig att uttala hvad jag såg; men det var, som gick min oskuld förlorad, då jag ville öppna helgedomen; min syn var försvunnen, och en dunkel aning, en förvirrad hugkomst var allt, som stod mig åter. Jag måste nu vandra den tunga, ovissa vägen från en försvunnen, omedveten njutning till fullt medvetande. Knappt står jag ännu så långt in i helgedomen, som jag fordom stod, och, stode mina läsare der, så vore jag nästan frestad att bortlägga pennan, ty på den ståndpunkten skulle de njuta hvarje syn, skalden kunde tolka; men, då det ej så är, vill jag försöka att i talande ljud bevara Valas hviskande andefläkt och låta bildens contourer blifva synliga för dem, som icke kunna skåda honom i all hans härlighet *).

Gudaläran borde visserligen, så hel och sluten inom sig sjelf, som hon hos Vala uppenbarar sig, ställas fram utan alla tillsatser eller afbrott och sedan åtföljas af de sednare qväden, hvilka antingen måste vara en utveckling af Valas vink eller ett intet. Efter denna lag hade jag fulländat ett utkast öfver Asaläran, då jag trodde

*) O J högljärde, som beskyllt mig för svärmeri och väl äfven här ville kalla mig en löjlig, barnslig svärmare, emedan jag icke kan tala om Gudomen, om dess uppenbarelser i historien och lifvet med samma köld som J, skonen mig för edert medlidande! Tron J, att Herder är mer förståndig, så gån bort och hören, hvad han tänker om den Nordiska prophetissan, hvilken han dock blott föga kände! Äfven han vågar att kalla henne Poesiens Urda. Förstån J än, eller hvad?

mig upptäcka, att en angenäm åskådning af hela bilden, sådan den efter Vòlu Spas grundritning är, dervid gick förlorad. Vid den framställning, jag nu valt, utsätter jag den gamla dikten för att blifva sammanblandad med en sednare; men i ett arbete, sådant som det närvarande, tror jag det vara nödvändigt, och den uppmärksamma läsaren har jag sökt bevara från att blifva bedragen.

Den i ålder och värde närmaste dikten är

Hyndlas Sång.

Freyas älskade Ottar (Oder) skall kämpa med Angantyr, och, som det synes, skall deras ättstorhet afgöra tvisten.

Freya rider om natten på Gullinborst till bergfrun Hyndla, för att höra Ottars slägt uppräknas. Här införas vi bland Nordens höga hjelteskara, som, härstammande från gudarne, sprider sig från Halogaland till Rhens fjerran stränder.

Mot slutet uppträda Heimdall och Loke, och det var utan tvifvel denna del (som säkert är mycket äldre än den föregående), hvilken fäderna kallade den Mindre Vòlu Spa. Med rätta kallas den så, ty bredvid förklaringen öfver enskilda anvisningar i den gamla ligger fröet till den nyare dikten, och djup är Hyndlas blick, ehuru icke så djup som Valas.

Här (på öfvergångspunkten) är det interessant att se, huru de nyare dikterna härflyta af lusten att ifylla Vòlu Spas grunddrag, som nödvändigt måste visa sig mer och mer utan betydelse, allt efter som dikterna mer och mer insveptes i mörker.

Kampen mellan Asar och Jättar lät, utan att förlora betydelsen, dela sig i flera acter, hvilka åter sattes i en viss tid. Så uppstodo mytherna om Thors stulna och återvunna hammare, om Freys olycksaliga kärlek, om Thors första strid med Midgårdsormen och flera andra, hvilka dels gått förlorade helt och hållet, dels qvarlemnat spår i den Prosaiska Eddan. Nyssnämda

myther äro framställda i dikterna: *Tryms Qväde*, *Skirners Resa* och *Hymers Qväde*, af hvilka i synnerhet det första och det sista temligen sent hafva fått sin nuvarande form, men synas tydligen vara grundade på äldre sånger.

Att Asarne måste stå eller falla med Balder, ses af Vòlu Spa, och skaldens phantasi hade det friaste spelrum, när han beskådade Asarnes ifriga sträfvande att behålla Balder och deras gränslösa sorg öfver hans död. På detta sätt uppkommo säkert många sånger, af hvilka vi nu blott ega en enda: *Vegtams Qväde*, innehållet af en annan i den Prosaiska Eddan och kanske fragmenter af en tredje i *Odins Rafne Galder*. Denna sista dikt är nämligen ganska mörk, och man kan nästan misströsta om att någonsin kunna utleta dess betydelse. Vanligen tror man den vara ganska ny, både för stilens skull, och emedan den fattas i de äldsta handskrifterna. Detta bevisar imellertid intet, då dess stil ännu mindre liknar den nya än den gamla, och dess nära förening med Asarne ganska bestämdt hänvisar på en hedning som författare. Dock, finner man en gång innehållet, så afgör väl striden sig sjelf, och tilldess är den onyttig. Jag vill i närvarande arbete alldeles icke begagna den.

Ägisdrecka, eller *Lokasenna*, är en berättelse om ett gästabud hos Jätten Äger, der alla gudar, utom Thor, och många gudinnor vore samlade, och om alla de smädelser, Loke vid detta tillfälle utöste mot Asar och Asynior. Man kunde vara benägen att tro, det en Christen här hade begagnat sin kunskap i mythologien för att göra gudarne löjliga; men, då denna dikt likväl synes stå i ett slags sammanhang med några andra dikter, kommer man kanske sanningen närmare, om man förutsätter, att den är diktad af en Christen efter ett äldre qväde. *Harbards Sång* innehåller en ganska opoetisk träta mellan Thor och en färjekarl, som kanske skall vara Odin; men, om också grund-idéen kan tillhöra en äldre skald, är dock det hela utfördt i en så låg stil, att det ingen uppmärksamhet förtjenar.

Redan tidigt vände sig några skalder till naturen och bemödade sig att i det enskilda närmare samman- binda henne med gudarne. Sålunda uppstod den egentliga fabelläran, som har mera eller mindre betydelse, allt efter som skaldens blick var djup eller blott lekte på ytan; ty sålunda slöt sig hans dikt antingen till gudarnes inre lif eller blott till deras namn och utvärtes tillvaro. Af hvad slag de få blixtar, som möta oss i Vòlu Spas skymning, äro, behöfver icke sägas; men bägge slagen finner man i *Vafthrudnis-mal* och *Grimnis-mal*. I det förra föreställes Odin pröfva sin vishet med den sluge Jätten Vafthrudner, och i det sednare förtäljer Odin hos sin fosterson Geired (som genom Friggas list blifvit förledd att hänga honom mellan tvänne eldar) mycket om Ygdrasill, Asarnes borgar, Valhall och sina tillnamn.

Alvis-mal förtäljer om en Dverg, som vill gifta sig med Thors (monne gudens?) dotter. Thor är rädd för honom, men lockar honom att förnöta natten med att uttömma sin visdom (namn på samma saker i många obekanta tungomål), och den första morgonluften drifver honom åter ner i hans berg.

Fjölsvins-mal synes till hälften höra till guda- och till hälften till fabelläran; men, som det är mycket mörkt, måste vi tills vidare låta det hvila *).

Hava-mal innehåller i synnerhet fädrens vishetslära, ovisst från hvilken tidålder, och har som sådan mycket värde; men här kunna vi blott fästa afseende på mythen om poesiens upprinnelse, hvilken synes förvillat sig dit in, men kan hända står här på sitt rätta ställe. Den sista delen af Hava-mal kallas *Runecapitlet* (*Runtalet*), hvari Asamannen Odin förtäljer, hurledes han lärde Runor, och till hvad nytta de äro.

Ett motstycke härtill är *Gros Galder*, der en död Vala lär sin son trollrunornas bruk.

*) Den innerliga känsla, som glöder i detta qväde, har jag sökt utveckla i anmärkningarna öfver *Signe* (Minerva, Juni, 1807).

Redan i Hyndlas sång framställes hjeltelifvet som en fortsättning af gudalifvet, och de sednare skalderna sjöngo i samma anda om de stora hjelteätterna; men på Isländska ega vi nu deraf endast sorgespelet *Vòlsungar* och *Niflungar* *). Dock hör Grottesången, som berättar Frode Frædegodes Öde, i visst afseende hit.

Snorros Edda.

Under detta namn ega vi något, om hvars omfång och sammanhang man icke är ense. På närvarande ståndpunkt kan denna strid vara oss likgilltig, då det är nog att veta, det denna samling (förmodligen från 12:te eller 13:de seklet) framställer en mängd mythologiska sånger, dels som sådana, dels såsom de der innehålla grunden till tingens poetiska namn.

Det är otvifvelaktigt, att författaren eller författarne hela verket igenom begagnat äldre hedniska sånger; men Christna hafva de varit och derföre brukat sångerna med brådska, emedan allt hedniskt ju skulle vara orimligt och således icke kunde förlora på att sammanblandas.

Imellertid måste man göra noga skilnad mellan den första delen: *Gylfaginning*, och den andra: *Skalda*, eller den Poetiska Ordboken **).

---

*) Ämnet är till en del detsamma som i Tyskarnes Lied der Niebelungen, och en del af de agerande personernas namn möta vi åter i 3:dje delen af Heldenbuch vom Rosengarten zu Worms; men den himmelsvida åtskilnaden, ej blott i colorit, utan äfven i sjelfva grundtanken, skall jag söka framställa i en egen afhandling, om det unnas mig att sluta denna ganska interessanta undersökning. De Nordiska sånger, som behandla dessa ämnen, äro af ganska olika värde. De äro hittills (1808) otryckta, och kanske försöker jag att låta denna sköna dikt återfödas som ett helt.

Grundtvig har sedan, i sina Optrin ur Nordens Kæmpeliv, utgifvit en dramatisk dikt, Volsunger och Niflunger.

Öfvers. Anm.

**) Sagan om Gylfe (som kom till Asarne och lärde mycken gammal visdom), hvilken författaren har brukat som ett vehikel för sina sägner, är säkert mycket gammal.

Författaren till den första har någorlunda följt de bägge Vòlu Spa's och af de andra Eddiska sångerna känt Vafthrudnis-mal, Grimnis-mal, Skirners Resa och kanske Hava-mal. Skaldas författare har deremot beständigt byggt på sednare dikter, hvaraf 3 i synnerhet äro bekanta under namnen Hakonar-mal, Thors Drapa och Iduns Röfvande *).

Måtte jag nu blott ega nog förmåga, att med säker hand leda mina läsare genom det halft upplysta mörkret upp till den höga ståndpunkt, hvarifrån man öfverskådar Norden i all dess härlighet, och der man med lätthet ser, hvad skalden ser!

Detta skulle skänka mig en så mycket större och renare glädje, som det icke är för mitt arbete jag söker belöning, ty det är sin egen. Genom kända och älskade nejder vandrar jag med glädje fram. Hvart steg väcker dyrbara minnen i min själ, och hvart steg visar mig nya ljufligt doftande blommor, dem ögat ej kunde se, så länge det beständigt hvilade på ekarnas toppar.

Dem, som med Sindbad **) anse fötterna långt förnuftigare än hufvudet, emedan de hålla sig så visligen vid jorden, råder jag att glädja sig öfver sin gamla väg och ej begynna vandringen till Hedenhös; ty der, hvarest allt sväfvar i sin högsta flygt och blott stundom vidrör jorden för att krossa henne, stå de lätt i fara att falla och måste i alla händelser ledsna och högeligen förarga sig; men, vare det deras egen skuld! *Dixi et salvari animam* ***).

---

*) Hakonar-mal är Hakon Adalstens liksång, af Eivind Skaldaspiller, öfversatt af Sandvig i hans sånger från de äldsta tider. Af dikterna om Thor och Idun, som skulle vara af Thiodolf från Hvine och en Eilif, hafva vi blott fragmenter.

**) Oehlenschlägers Aladdin, 389.

***) Den polemiska ton, som här och på andra ställen i detta Grundtvigs arbete röjer sig, kunde för en 20 år sedan icke heller hos oss anses otjenlig. *Öfvers. Anm.*

FÖRSTA AFDELNINGEN.

Om Gudomligheternas Mängd, Namn och Förhållanden.

— — Nec cohibere parietibus Deos, neque in ullam humani oris speciem assimulare, ex magnitudine cœlestium arbitrantur. Lucos ac nemora consecrant Deorumque nominibus appellant *secretum* illud, quod sola reverentia vident.

(De tro, att de himmelska magter äro för höga att innestängas inom väggar och klädas i mensklig gestalt. De helga skogar och lunder och benämna med gudarnes namn detta *hemliga och outgrundliga*, som de blott med vördnadens ögon se.)

Så väl har Tacitus känt Nordens idé om gudomligheten, att allt, hvad som efter ett noggrannt studium af våra gamla sånger kan sägas härom, måste blott i egenskap af commentarier på det närmaste sluta sig till dessa betydelsefulla ord.

Att Odin, Thor och flera blifvit dyrkade under namn af Asar, är bekant; men ingen, som något inträngt i mythologien, kan tro, att de (om icke på den aldra sista tiden) blifvit ansedda som de högsta gudomligheter *). Gerna vill jag medgifva, att läran om den äldste och högste (Allfader) på sätt och vis hörde till de hemligheter, som efter menniskan Odins tid blott af få var tydligen känd och derföre i de gamla sångerna behandlas med en synnerlig varsamhet; men vi behöfva icke med så mycken omsorg samla vittnesbörd, då hela Asaläran

*) Man är icke ense om, hvad ordet *As* betyder, och man har sökt härleda det från Grekiskan, Ebreiskan och Arabiskan &c. Det rimligaste är väl, att erkänna dess slägtskap med *Ans*, som hos Ulfilas skall betyda en Herre eller Halfgud. Isländarne antaga, att namnet blifvit infördt af menniskan Odin, och härleda det från Asien; men, ehuru detta icke är så orimligt, finnes dock åtskilligt, som strider deremot.

vittnar om det fullkomliga herravälde, som Nornorna (Urd, Werdandi och Skuld), Allfaders visa döttrar, utöfvade öfver Asarne.

I den Mindre Vòlu Spa säger Hyndla, att det skall komma en större än den störste; men hon vågar icke nämna honom, ty han kommer icke, förrän Odin är slukad vid ulfvamötet.

Orsaken till Hyndlas fruktan och orsaken, hvarföre ett flor nästan öfver allt betäcker Allfaders tillvarelse, bör kanske till en del redan sökas hos Asalärans första skald, som fruktade att allt för mycket nedsätta tidens gudomligheter, om han tydligt framställde det förhållande, hvari han såg dem till Allfader; men den närmaste och mest verkande orsaken låg otvifvelaktigt i menniskan Odins bemödanden att sammanblanda Asa-Odin med Allfader *). Odins dyrkare trodde sig säkert då förtörna honom genom att tydligen uttala sin tro på en högre; men, att de ändå hyste denna tro, ser man klarligen af hela Vòlu Spa, och tydligast i Balders död, hvilken ju aldrig kunnat ega rum, om Asarne haft högsta magten. Klart är det äfven, att Ragnaròk icke kunde hafva kommit, om det icke funnits en starkare än de starke; och, om man också, för att försvara en paradox, ville antaga den orimligheten, att Nordbon, som i Valhall ville se sin kraft fördubblad, likväl slutligen fann glädje uti att döda sig sjelf i sina gudar, så kunde man icke göra det, utan att helt och hållet förkasta Valas vittnesbörd om motsatsen **).

*) I Vòlu Spa betecknas Allfader med namnen *Fjolner* (den dolde) och *Fimbyltyr* (den öfver måttan store guden), hvilken sednare också i Runecapitlet uttryckligen skiljes från Odin.

**) Det namnkunniga stället hos Vala, om tillståndet efter Ragnaròk:

Då kommer den rike till väldet,
Den starke ofvanifrån,
Som alltíng styr,
Och saker dömer,

I det första capitlet af den Prosaiska Eddan talas ganska tydligt om Allfader; men man känner strax igen den Christligt förklarade Mosaiska kosmogonien och kan då icke vara oviss om, hvarifrån denne Allfader är hemtad, ehuru det narraktiga draget är tillsatt, att han förr verldens skapelse var hos *Rhimthursarne* *).

De gudar, hvilka omtalas i Vòlu Spa, äro:

Odin **),
Thor,
Frey,
Vidar,
Hòdur,
Balder,
Heimdall,
Vala,
Loke,
Häner,
Lòdur.

Och helig lag gifver,
Som evigt vara skall —

vill jag helt och hållet ignorera; ty, om icke heller den historiska kritiken fördömde det, skulle jag dock anse det för falskt, emedan Vala aldrig kunnat sålunda säga det, om hon velat säga det. Men detta är icke den enda oäkta vers, Vòlu Spa har. — Vågade man tro, att författarne af Rolf Krakes, Alfs och Hervarar saga hade kunnat och velat gå ur den tid, i hvilken de lefde, och in i den, de ville skildra, då hade vi bevis på, att Rolf, Bjarke, Hejdrek och flera genomskådat Odin, som Rolf kallar den otrogna ödeläggelsens son.

*) Jag tror, att hela detta capitel, eller åtminstone det, som rör verldens och menniskans skapelse, är af en yngre hand, emedan författaren eljest måste ganska bestämdt hafva motsagt sig sjelf. Sagan om Allfaders vistande hos Rhimthursarne skall kanske förstås om freden mellan Asar och Jättar vid tidens födelse.

**) Man har tillräckligt förklaringar öfver alla dessa namn; skada blott, att de flesta äro så föga tillfredsställande! Vid tillfälle skall jag anmärka de rimligaste.

De tvänne sista nämnas vid menniskans skapelse, och Häner ännu en gång efter Ragnaròk, utan att man vet, hvad man skall göra med dem, då de eljest icke tyckas ega någon betydelse.

Njord

nämnes både i Vafthrudnis-mal och Grimnis-mal.

Brage,

Forsete

i Grimnis-mal, och den förre i Lokasenna.

Tyr

i Lokasenna och kanske i Hymis-qvida. Dessutom nämnas

Magne i Vafthrudnis-mal och Harbards sång,
Mode i Hymis-qvida,
Uller i Grimnis-mal och Vegtams-qvida,
Ve och Vile i Lokasenna,
Meile i Harbards sång.

När man påminner sig, hvad som förr är sagdt om sångernas förhållande till hvarandra, inses lätt, att blott de, som nämnas i Vòlu Spa, ansågos i Asaläraas äldsta period för gudar, och man borde väl ändå undantaga Loke, Häner och Lòdur; men länge har det väl icke varat, inan Njord, Brage och Tyr upptogos i samfundet.

Forsete är blott Balders skugga, Mode och Magne, Thors söner (kraft och styrka), blott en framställning af Thors egenskaper, Uller kanske blott ett af Odins många namn, kanske också densamma som Vale, hvilken ock kallas Ale.

Meile är icke värd att omtala, och om Ve och Vile skall handlas på sitt ställe.

Af Asyniorna omtalar Vòlu Spa blott Frigga som Odins hustru och Balders mor, samt Sigyn som Lokes hustru, utan att tillägga dem det minsta inflytande. I Grimnis-mal omtalas Saga (Berättelsen), Skade, Njords hustru, och Freya, den enda af Asyniorna, hvilken (som Njords dotter och Freys syster) har någon betydelse.

Rinda nämnes som Vale's moder i Vegtams-qvida. Lokasenna har utom dessa ännu

Sif, Thors hustru,
Idun, Brages,
Gerda, Freys,
Gefion;

af dessa har blott Gerda och (om man skall tro den Prosaiska Eddan) Idun en viss betydelse.

I företalet till Grimnis-mal omtalas Fulla som Friggas askgömmerska*) och sändebud, Skirner, i Skirners Resa, som Freys vän och sändebud, Bejgver och Beila i Lokasenna som hans tjenare; men det behöfver väl knappt anmärkas, att alla dessa personer skapades af skalderna i det ögonblick, de behöfde dem.

Den Prosaiska Eddan har alla de nämda gudarne, utom Häner och Lòdur, men nämner som de tolf, på hvilka man skall tro: Odin, Thor, Balder, Njord, Frey, Tyr, Brage, Heimdall, Hòdur, Vidar, Vale, Uller och Forsete**).

Utom de nämda Asyniorna har den Prosaiska Eddan

Eir,
Fulla,
Hnos och Gersemi, Freyas döttrar,
Siofn,
Lofn,
Var, Vör,
Syn,
Hlyn, Friggas sändemö,
Gna likaledes,
Snotra,
Sol, Mundilförs dotter, som kör solens vagn,
Bil, en flicka, som månen tog till sig,
Jorden, Thors moder.

---

*) Som gömmer Friggas ask.

**) Då här äro 13, är det icke lätt att säga, om en skall uteslutas, och hvem; eller om Odin skall undantagas. Redan Hyndla säger, att utom Balder voro 11 Asar; men, hvilka de voro, vill jag icke här undersöka.

Jag vågar icke säga, att det är omöjligt, det en del af dessa qvinnor, som nämnas här och i de sednare Eddiska sångerna, kunna blifvit dyrkade emot Christendomens tid; då

— — den gamla,
Halft missförstådda, halft förglömda, läran
Var sannt afguderi,

och då man sträfvade att likasom i vidd ersätta, hvad man hade förlorat i djuphet; men troligt är det imellertid, att den Christna författaren gifvit mången kammarpiga och nymph tillika med personifierade figurer plats bland Asyniorna, utan annat skäl, än att deras namn funnes i de gamla sångerna.

En sådan utdelning af ämbeten, som egde rum hos Romarnes eller åtminstone hos de sednare Grekernas gudomligheter, finner man ej det minsta spår till i de gamla sångerna, och den kunde icke uppkomma bland Nordens gudar, förrän de (egentligen taladt) voro förgångna. När man imellertid betraktar dem, upptäcker man snart en skilnad, hvilken är så stor, att Odin med rätta framställer den som en gåta för Vafthrudner, den vise jätten. Några gudar äro blott kraft och kallas Asar, då andra, förutseende, milda och älskvärda, antingen helt och hållet eller till större delen sakna densamma.

Detta kan, för den som vet, hvilken idé han bör förbinda med Nordens gudomligheter, vid första ögonkastet synas underligt; men knappast misstager man sig, om man på detta sätt löser gåtan: en stor skald, antingen uppvext på Norriges fjellar eller kanske (men också blott kanske, emedan han förlorat sig i tiderna och endast lefver i sitt verk) ditkommen från fjerran land, skapade Asaläran med hennes höga betydelse. Dock, snart fann han, hvad han måste finna, att de blott starka gudarne icke af menniskorna kunde älskas, att Asarne, beständigt kämpande med Jättar, beständigt sysselsatte att försvara sin egen thron, icke kunde hafva öga för menniskornas nöd, om det också hade stått i deras

förmåga att afhjelpa den. Derföre skapade han en temporär gudom, som skulle förena himmelen med jorden, som hade hjerta att känna med de dödliga och visdom att skänka dem goda gåfvor. Frey (den älskvärde) blef uttrycket för denna dikt*).

Få eller många åldrar (ty hvem kan mäta i natten?) försvunno, och från öster kom en annan skald, mer förståndig och mindre ren, med sin stolta skara. Han och hans följe tillade sig Odins och de öfriga gudarnes namn, eller gåfvo kan hända gudarne sina, och ville anses för deras representanter på jorden. I följande tider förblandades de af många med gudarne, antingen emedan de sjelfva hade sträfvat till detta mål, eller emedan hopen i dem trodde sig se sina gudar nedstigna; hörde gudarnes tungomål i den melodiska sången samt såg i runorna kraftens och visdomens underbara afbilder.

Odin fann starka och milda gudar förenade, dock så, att den eller de sednare endast voro till för menniskornas skull. De starka hade eller fingo af honom namnet Asar, och de milda kallade han Vaner, emedan han fann, att de liknade Vanernas (Grekernas) gudar. Denna åtskilnad var således till före hans tid, och han gjorde den blott tydligare; men det är icke otroligt, att han gick längre och tillade gudarne en långt skarpare personlighet, än de fordom hade, ty detta var nödvändigt, när han och hans följe ville anses för gudar eller åtminstone för deras afbilder**).

---

*) Saxo berättar, att Frö var gudarnes ståthållare, och det är icke osannolikt, att ett spår af denna myth ligger häri; ty, om man också vill helt och hållet hänföra den till menniskogudarne, qvarblifver likväl spåret der.

**) Utan tvifvel hörer det hit, hvad Saxo berättar om Mitothin, att han likasom åtskiljde gudarne genom att bestämma, det hvar och en skulle dyrkas för sig: *eis vota communiter nuncupari prohibebat, discreta superum cuique libamenta constituens.* (Han förbjöd att de skulle dyrkas gemensamt och bestämde särskilda offer åt hvar och en af gudarne.)

De egentligen starka Asarne voro Thor, Vidar, Hödur, Vale och sedermera Tyr. Odin hade för sin visdom nästan bortgifvit hela sin kraft *).

Vanerna äro Njord, Frey och Freya.

Njord styr tempel och offer och förer menniskornas böner till sina barn, af hvilka Frey sörjer för de dödligas utvärtes välfärd, medan hans syster, den hulda Freya, låter en droppe af kärlekens outtömliga källa nedrinna i deras bröst, på det att aningen om gudarnes saliga lif och längtan derefter må der uppstå. Hon är det också, som i sin härlighet uppenbarar sig för skalden och skänker honom den rena åskådningen af kärlekens förborgade väsende, hvilket på det förunderligaste sätt uttalar sig genom hans toner.

Att Frey ensam i början var uttrycket för hela denna dikt, den sista egenskapen undantagen, synes visst; men ovisst är det, om Njord och Freya voro till, inan menniskan Odin kom **). Sannolikt är imellertid, att menniskorna snart kände en oemotståndlig längtan efter att i himlen hafva ett ömt qvinnligt hjerta, som var mer öppet för deras utgjutelser och mer villigt att skänka dem tröst och hugsvalelse ***).

---

*) Om man hade någon gilltig orsak att anse Thor för Nordens äldsta gudom, skulle man redan deraf kunna sluta, att de gamla gudarne endast voro ett uttryck af kraften, hvilken är det enda, som utmärker Thor, och man insåge då, hvarföre Thor är den enda, som före Ragnarök strider med Jättarne; men härtill finnes knappast någon grund, och den anförda omständigheten förklaras på det mest bestämda sätt af Asaläran.

**) Att Frey var till före Njord, ses icke blott deraf, att den förre, men icke den sednare, nämnes i Völu Spa, utan ock deraf, att de gamle kallade Frey både Odins och Njords son, hvarmed de också ville beteckna hans dubbla natur, såsom en i kraften delaktig Van. Snorro säger, att Odin satte Njord, Frey och Freya bland gudarne.

***) Man bör häri ej se förfädernas kraft förnekad eller nedsatt. Just det var Nordens största triumph, att dess sö-

Ännu återstå Balder, Heimdall, Loke och Brage, och, då de trenne första icke blott nämnas, utan omtalas som vigtiga i Vòlu Spa, utan att likväl kunna hänföras hvarken till Asar eller Vaner, synas de vid första hastiga ögonkast kullslå hela byggnaden. Dock är det ingalunda så. Jag vill blott på förhand erinra, att namnen As och Van (åtminstone det sista) icke härstamma från den gamla skalden, utan sannolikt från Odin, och brukades sedan ömsom. Nu först, då vi se bort från all sednare sammanblandning, finner man, att de nämda personerna alldeles icke passa för namn, som ej tillhörde dem.

Med djup åskådning skildrade skalden Balder, då han lät Frigga säga:

Du är det band, som sammanhåller Valhalls krans,
Ett färglöst och ett blygsamt band, som håller sig
Förborgadt under löfvens friska blomsterskrud,
Ja, som vill öfvertala ögat till att tro,
Att kransens blommor sjelfva sammanhålla sig.

Ty, då man betraktar Asarne i deras fulla, härliga kraft, är man verkligen frestad att tro (hvad de ville vi skulle tro), att de stå genom sig sjelfva, och, först när vi efter Balders död se dem vackla och slutligen, utmattade, af mord trötta, neddigna på Vigrids slätt, lära vi, hvad han var för dem. Då först förstå vi, hvarföre Vala kallar honom Valhalls väktare, emedan han nämligen var det värn, som måste bortryckas, inan Valhall (Asars helgedom) kunde angripas och försvagas. Icke var det styrkan, som gjorde honom så betydande, utan den höga godhet och renhet, hvars uttryck han var, flätade sin strålkedja rundt kring gudarne, så att ingen jättestyrka kunde tränga igenom, och Asar aldrig tröttna *).

---

ner med all sin stolta höghet knäböjde för kärlekens altare, likasom de hårda klipporna, hvilka eljest trotsa all styrka, men villigt låta sig genomglödgas af solens heta strålar.

*) Det kunde kanske nu synas dubbelt underligt, hvarföre

Heimdall kallas i de nyare sångerna än en Van och än en As, just derföre att han var ingendera delen. Vòlu Spa lärer oss, att han är af en förborgad natur, qväder en betydelsefull sång under Ygdrasill, der floden nedstörtar på Odins öga, och att han vid Ragnaròk med sitt Gjallarhorns ljud skall väcka Härfaders hjeltar till strid. Hyndla lärer oss, att han föddes af nio (sammanrullande, solbestrålade) jungfruböljor, att han vexte genom Urdas kraft och offerblodet. I Grimnis-mal säges han lugn sitta på sin borg och glad dricka det klara mjödet, utan att deltaga i Asars kamp med Jättar. Det mörka häri skall på sitt ställe förklaras, och, då vi sammanfatta allt hvad i de gamla sångerna säges oss om Heimdall, blir slutsatsen den, att han försvarar så väl Urdas brunn och sjelfva Nornorna för Asarne, som bron Bifrost för Jättarne, och håller således mot sin villja vågskålen mellan de stridande krafterna.

Loke har aldrig blifvit dyrkad som gud, och sjelfva den Prosaiska Eddan nämner honom, först sedan hon uppräknat de gudar, på hvilka man skulle tro, såsom en, den der ock räknades bland Asarne. För öfrigt bör man noga skilja mellan denna person, såsom han finnes i Vòlu Spa, och såsom han framträder i de nyare sångerna. På förra stället är Loke blott Jättarnes onda list, brukad som redskap af Nornorna; men, hvad han sedan blef för skalderna, skall i det följande utvecklas.

Brage nämnes i Grimnis-mal som den yppersta skald, och jag tviflar icke, det han har att tacka menniskan Odin för sin tillvaro, emedan denne nödvändigt skulle förguda poesien, såsom den, hvilken i hvarje afseende skänkte honom hans gudom.

Det är först i den Prosaiska Eddan, som bestämda förrättningar tilläggas gudar och gudinnor, antingen detta

---

Balder kallas Odins son; men jag skall framdeles utveckla den djupa grund, hvarföre Thor, Balder, Hòdur och Vidar af Vala kallas och i sanning äro Odins söner.

nu bör anses som en följd af Asaläraus försämring och förfallande i glömska hos hennes egna dyrkare, eller för blotta uttrycket af Christna författarens kunskap om Romarnes mythologi.

Odin är valgud och gudarnes fader, Thor är styrkans gud, Balder godhetens, Njord vindens och hafvets, Frey fruktbarhetens, Brage poesiens och vältalighetens. Heimdall är Asars väktare*), Vale gud för kriget, Tyr för krig och visdom, Uller för jagt och holmgång, Forsete för rättvisa.

Brages hustru, Idun, som gömmer några äplen, hvaraf gudarne äta en evig ungdom, borde väl egentligen kallas läkarekonstens gudinna; men detta ämbete tillägges imellertid Eir**), Gefion är jungfrurs gudinna, Freya kärlekens, Sjofn likaledes, Lofn brudnattens, Var edens (särdeles mellan älskande), Vör, visdomens och nyfikenhetens, Syn, dörrvakterska och bisitterska (vid rättegångar), Hlyn, beskyddarinna af Friggas vänner, Snotra, klokhetens och blygsamhetens, Skade, jagtens gudinna.

Min mening härom har jag ofta sagt, men vill här tillägga, att den Prosaiska Eddan har mindre orätt i sitt *hvad*, än i sitt *huru*. Det mesta af hvad hon säger om gudarne (Tyrs visdom bestämdt undantagen), kan gerna tilläggas dem, dock icke uteslutande. Således kan t. ex. Njord gerna råda öfver vind och böljor, då han hör till Vanerna, som styra menniskorna i alla fredliga förhållanden; men han är derföre lika litet Æolus eller

*) Hvad jag i Grimnis-mal öfversätter med gudars väktare, emedan betydelsen af Heimdalls tillvarelse ännu kan anses vara bekant, bör här heta uppsyningsman, ty så djupt är han fallen. Han säges eljest här kunna se på 500 graders afstånd och hafva så god hörsel, att han hör, huru gräset gror. Deraf det gyllne ordspråk, som ännu lefver i folkets mun.

**) Kan hända befattar sig Idun blott med gudarne, likasom fordom de förnäma doctorerna, och låter Eir sköta menniskorna, såsom barberarne fordom hade fattigt folk.

Neptunus, som Thor är Jupiter, derföre att han dundrar med åskan, när han åker öfver skyarna i sin ljungande vagn *).

Det mesta af det, som tillägges gudinnorna, så vida de icke äro blotta tärnor, kan tilläggas Freya, och många af dem äro blott poetiska uttryck. Så t. ex. kallade säkert en skald den första uppblossande kärleken Sjofn, den första njutningen Lofn, och strax blefvo tvänne nya gudinnor **).

*) Redan Saxo ifrar strängt mot dem, som inbilla sig igenfinna Romarnes gudar i Norden. Den, som icke vill tro, att han gjorde det med skäl, må sjelf efterse de jemförelser, som blifvit försökta mellan Nordens och Söderns gudomligheter, och, om han sedan, efter att hafva sett, det en af våra liknar alla och ingen, ändå kan tro på Asars och Vaners skarpa individualitetet som personer och ämbetsmän, så — gerna för mig!

**) Likasom Fulla säkert har att tacka företalet till Grimnismal för sin tillvarelse och gudom, så blef kanske Eir läkarekonstens gudinna, emedan hon i Fjölsvins-mal nämnes bland Menglöds (må hända Freyas) mör, hvilka det i nöden är godt att åkalla.

ANDRA AFDELNINGEN.

Asaläran.

Sedan Vala i sin högtidliga inledning bjudit tystnad omsväfva den heliga slägten i valgudarnes sal, medan hon för den lyssnande Valfadern sjelf utvecklar de fordna sägnerna om lifvets tvänne morgonrodnader, börjar hon sålunda:

Jättar jag minnes,
Tidigt födda,
Verldar jag minnes
Nio och det rena
Namnstora trädet (Ygdrasill).
Då föddes tiden,
Då Ymer lefde,
Ej sand var, ej sjö,
Ej svala lunder.
Jord då ej fanns,
Himmel ej ofvan,
I afgrund var ett gap,
Gräs der ej fanns.

Ymer antages då som det första lefvande, och, huru han blef till, i det materien utvecklade sig sjelf till lif, lära vi i Vafthrudnis-mal, der han kallas Aurgelmr (den Urgamle):

Etterdroppar
Från Elivaga
Sprungo, då vexte
Och blef en Jätte.
Af gnistans värma
Från sydliga verlden
Fick Rimfrost lif.

Icke var Ymer gud (säger den Prosaiska Eddan), oaktadt han framträder som det första lefvande, ty han var ond, som all hans ätt, hvilken kallades Rimthursar, och det bör man redan veta, då vi se, att han var det lefvande giftet. Strax uppstå Börs söner (Asarne), utan

att Vala säger oss, huruledes, och kunde hon väl säga det? Men vi böra dock icke tvifla på, att Fjolners (Allfaders) barn hade ett ursprung, väsendtligen olika med de onda Jättarnes*).

Den anförda versen lärer oss, att våra fäder ansågo lifvet för en product af Contractionens och Expansionens vexelverkan, sålunda, att den förra (kölden) innehöll det egentliga ämnet, och den sednare (värmen) den egentliga lifsprincipen. Gudarne sjelfva tillkomma (efter den Prosaiska Eddan) på samma sätt, ty af den upptinade isen blef kon Ödumbla, från hvilken de härstammade. Hvad det var, som upplenade isen, säges icke; men, att det var solens strålar, och icke Muspels gnistor, inses lätt.

Kunde vi ännu betvifla Asars och Jättars olika ursprung, så måste vi dock nu dermed upphöra, då vi se, hvaraf de förra skapade verlden; men här vill jag låta en nyare skald uppträda, som troget följde de gamle i framställningen af alltets upphof.

Utgardaloke framträder sålunda skrytande för Asathor**).

Minn's, Jättar äro Jättar,
Och det från Arilds tid!
De lefde före Asar,
Med magt och styrka stor.
Då ej ännu man tänkte
På Mjolner och på Thor.

I verldens första tider,
Förrän man ljuset såg,
Var gap i afgrundsdjupet;
Men intet strå der låg.
Mot Norden is och dimma
Låg än i Niffelhem.
Från Muspels södra låga
Eldgnistor flögo fram.

---

*) Fjolner (den dolde, gömde) är ett af Allfaders tillnamn i den Prosaiska Eddan, och endast han kan dermed menas i Vòlu Spa. Att Odin i Grimnis-mal tillägger sig detta namn, år en följd af den redan omtalade sammanblandningen.

**) Thors Resa till Jotunhem, 63—66, af Oehlenschläger.

Då elden frosten mötte
Uti den djupa graf,
De blandades derinne,
Och det blef droppar af.
Eld månde kölden dämpa,
Och kölden eldens våld,
Deraf framstod en kämpe,
Den starke Ymer båld.
Då sade Tjalfes Herre:
Låt mig kungöra mer!

Jag skall dig vedergälla,
Jag sannt förtälja vill.
Då (så Alfadur ville)
Ödumbla kon blef till.
Af stenar rim hon slickar,
Då föds vår stam så god,
Ej blott af kalla kraften,
Men ock af kött och blod.

I kalla, stilla krafter
Sig blandar rörligt lif.
Då Bure blef, derefter
Blef Bör, som tog ett vif *]
Af edert kämpaslägte,
Så skön och mild att se.
Deraf i flamma föddes
Gud Odin, Vil och Ve.
— — — — — — —
Och Asars första bragder
Var att förkrossa er.
Vi månde Ymer kufva,
Han ej vår kraft motstod.
— — — — — — — —
— — — — — — — —

Hans kropp med thordön stötte
Vi ner i djupan graf.
Deraf vi skapte Jorden,
Af blodet Jordens haf,
Det fjerran berg du skådar,

*] (Vif, Tyskarnes Weib, Wib, maka, qvinna.) Efter den Prosaiska Eddan, hvaraf detta är taget, kallas hon Bestla, Jätten Bölthorns dotter.

Af Ymers ben det är.
Och skyar blef hans hjerna, —
Ännu den drömmer der.

De tjocka ögonbrynen
Man satt i mången rad.
Deraf man sedan byggde
Den stora Midgårds stad.
Hans höga hvälfda panna
Vi spände ut derpå.
Då himlen månd uppstånda,
Som Freya färgat blå *).

Den Prosaiska Eddan förtäljer, att alla Jättar, utom Bergelmer, som räddades på en båt, drunknade i Ymers blod; och i sjelfva Vafthrudnis-mal finnes ett dunkelt spår af denna sägen; men det hela tyckes vara en copia af den Mosaiska Syndafloden, så mycket mer, som Bergelmer (hvilken till och med skall betyda Bergsgubben) tyckes vara slägt med Noah.

Utspänd var himmelen, och byggd var jorden; men kall och kraftlös låg den der, tilldess

Sol från sunnan
Strålade ner på
Kalla stenar.
Då blef jorden
Rundt kring bevext,
Af örter grön.

Sol, måne och stjernor flögo vildt omkring i den höga ethern, utan att känna sitt rum och sin kraft; men gudarne gåfvo dem plats på den nyskapade himlen, ordnade deras gång och frambragte derigenom morgon och middag, skymning och afton, ny och nedan, för att räkna året. Derpå samlades Asarne på Idavallen, byggde hus och pelare högt i sky, smidde guldet, lekte på ängen och voro glada. De gyllene taflor, som gudarnes föreståndare hade egt, hvilka voro fullskrifna med Fimbyltyrs

*) Grimnis-mal, hvaraf detta om verldens skapelse är taget, har ej det sista draget, och icke heller det, som slutar förra versen.

runor (Allfaders villja), kastade de ifrån sig och saknade dem icke (eller ångrade icke deras förlust), förrän trenne ganska mägtiga mör, de visa Nornorna, kommo, som utgingo ur sjön under Ygdrasill, skuro på sköldar och bestämde allas öde *).

Nornornas Födelse.

Från guldtäckta Gimle
Med forskande blickar
Såg Allfader ned.
På blommiga slätter
Gå Jättar och Asar
I syndig fred.

Nedstörten, utroten
De syndiga Jättar!
Så Allfader böd.
Men Allfaders villja
De trolösa glömde
Och Jättarnes död.

Och hamrarne falla,
Och slagen de dåna,
Det gnistrar dervid.
Men Asarne hvässa
I rykande essjor
Ej svärden till strid.

Af guldet de smida
De ringar så breda
Åt Jättemörs arm.
I blomstrande lunder
De reda sig sängar
Vid Jättemörs barm.

Ur fjellet de rycka
Snöglänsande marmor,
De bygga en borg.
På dynorna mjuka
Sitt brott de förglömma
Och känna ej sorg.

---

*) Allt detta är bokstafligen efter Vala Spa.

Då lågar Allfader
Af vrede och vänder
Sitt öga från Jord.
Det mörknar, det dundrar,
Och kull faller hornet
På Asarnes bord.

De blekna, de skåda
Mot himlen; — den lyser
Dem blodröd emot.
Det sjuder, det qväller,
En källa upprinner
Vid Ygdrasills rot.

Nu solen framlågar
Och glad sig beskådar
I speglande sjön.
Då stiger förklarad
Ur evighetsdjupet
Treeniga mön.

Urd, Verdand och Skuld,
De stränga, de milda,
De väldiga tre,
På rullande vågen
Med griffeln och skölden
Framsväfvade de.

Då rista, då sjunga
De systrar tillsamman
En underlig sång.
(Till Nornornas qväde
Så bäfvande lyssna
De Asar hvar gång.)

"Vi voro, då lifvet
Blef taget, blef gifvet,
Stod opp utur död.
Förgås skall det tagna,
Det fläckade gifna
Skall renas i död."

Väl måste Asarnes glädje försvinna vid Nornornas födelse, ty, likasom halfväckta ur en djup slummer, skådade de förvirrade rundt omkring, i bäfvande väntan på det, som ske skulle.

De rådslogo (säger Vala), om något straff väntade dem för onda råd, eller om glädjen åter ville famna dem. Sjelfva kunde de icke lösa gåtan; men den löstes rysligt för deras ögon, då Gullveig (af Nornorna sänd) kom till Hars salar och vägde de bortkastade guldtaflorna. Hon visade dem, hvad de blefvo, och hvad de gjorde, då de byggde en verld och gjorde sig sjelfva till gudar.

Rasande lyfta de henne på de hvassa spjuten och kasta henne i sjudande eld, men förgäfves: — trenne gånger bränd, trenne gånger på nytt född, lefver hon än, brukar Seid och Galder och väcker ständigt allt sorgligare aningar hos de rika gudar. Det är den onda qvinnans glädje. Asarne kände nu, att de hade brutit freden med Jättarne, och gingo till råds, för att höra, hvem som hade smittat luften med blod och färgat spjutudden, som än var mö, i Jättars afföda (Gullveig). Thor var illasinnad, tålde ej att höra slikt (att dragas till räkenskap, för hvad han gjort), och då brötos eder och hela föreningen, som mellan Asar och Jättar var gjord. Fram sprang Odin och sköt i den framrusande Jätteskaran (som kom att hämnas Gullveig); men hård blef striden, brutna blefvo Asars borgmurar, och mordspående Vaner nedtrampade Idaslättens härlighet*).

Betryckt och rådlös vågar Odin sig till Urdas brunn, att söka visdom hos Heimdall, dess väktare. Han får den; men dyrt måste den betalas. Sitt ena öga måste han pantsätta, för att icke se för mycket, och med blodet utrinner hans kraft**).

*) Den, som delar min åsigt af Balder, skall här kanske göra sig en fråga; men han skall utan tvifvel finna den besvarad, då han påminner sig, att de fästen, som stodo på Ymers kropp, väl kunde förstöras af Jättarne, fastän Balder var hos gudarne. Om de Vaner, som här nämnas, skall jag på ett annat ställe tala.

**) Nornorna kunde icke villja, att Jättarne skulle segra, och det skulle de hafva gjort, om ej Odin erhållit visdom.

Klok, skapar Odin Dvergar och låter dem flytta gudaborgen från jorden till himmeln *). Bifrosts flammande bro befäster sig mellan honom och Jättarne, och han drömmer sig trygg.

Nu stod jorden öppen för Jättarne; och Dvergarne trängdes in i de hårda fjellen, ja, de förra tyckas till och med hafva velat gifva jorden ett eget slägte. De försökte, om de hade magt att skapa på de ställen, der vextlifvet redan fanns; men de hade icke kraft att lösrycka detta från jorden och gifva det en rörelseprincip, och gudarne Alfgir och Astgir (den mägtige och den älskvärde) funno Ask och Embla ännu fästa vid jorden,

Litet förmående,
Utan gestalt.
Själ de ej hade,
Förstånd ej heller,
Färg de saknade,
Skönhet, tal.

Allt gåfvo gudarne dem, så att de kunde framstå som skapelsens krona; men det var icke utan egennytta, ty de ville skaffa sig kämpar i Ragnarök **).

Nu är menniskolifvet börjadt, och, om vi endast

Derföre fick han den, men förlorade, då han trodde sig som mest vinna.

*) Vala säger, att Dvergarne flyttade borgen från Oroligheténs höjd till Svärdsdalen (Valhall).

**) Att med Alfgir och Astgir menas, hvad vi kallat Asar och Vaner, är tydligt, och vi kunne af skaparne förklara, hvarföre menniskan är en sådan blandning af svaghet och styrka, äfvensom den onda villjan är en följd af Jättarnes medverkan. Följande vers i Völu Spa, der det säges, att Odin, Häner och Lödur skapade menniskan, är antingen alldeles oäkta eller corrumperad, då den föregående blott nämner tvänne. Den Prosaiska Eddan säger, att det var Odin, Vile och Ve, men nämner aldrig sedermera de bägge sednare. Att det var Odin och Frey, synes mig klart; men det skulle blifva för vidlöftigt att här söka ursprunget till Ve och Vile, Häner och Lödur.

ville följa Völu Spa, behöfde vi blott se Balders död och Lokes fängslande, för att kunna återvända till menniskorna och, med ögat vändt åt Narstrand, se Ragnarök förberedas; men, då sednare skalder (som bemödade sig dels att ifylla och förklara Völu Spa, dels att göra striden mellan Gudar och Jättar mer åskådlig) både hafva satt flera kämpa-uppträden före och efter Balders död och äfven gjort denna händelse med dess omedelbara orsaker och verkningar till föremål för sin åskådning, nödgas vi för en stund glömma jorden och betrakta de särskilda dikterna på den plats, de sjelfva sig gifvit.

På förhand måste jag anmärka, att, ju nyare dikterna äro, desto mindre är deras betydelse, som försvagas och förloras tillika med sinnet för Valas sång, och derföre träffa vi uti den Prosaiska Eddan så mycket, som strider mot dess anda, ehuru författaren erkänt den som grundval och till det yttre rört sig deri.

Då Loke spelar en så vigtig roll i de sednare dikterna, är här det ställe, der denna gestalt bör träda närmare framför våra ögon. Skalderna funno honom i Völu Spa, som Asarnes värsta fiende, angifven som Jättarnes vägvisare i Ragnarök, till hälften anklagad som skyldig till Balders död och derföre bunden.

De tyckte, att allt detta hänvisade både på en listig natur och ett närmare förhållande till Asarne. De funno odjuren Midgårdsormen och Fenrisulfven samt visste icke att ge dem någon mer passande fader än Loke. En följd af deras klara eller dunkla föreställning härom var det, som förmådde dem att skilja mellan tvänne epocher i Lokes lefnad: då han var Asarnes vän, och då han blef deras fiende *).

*) Det är egentligen i Hyndlas Sång, vi sålunda lära känna Loke. Troligt är det eljest, att orsaken, hvarföre man tänkte sig Loke som fordom Asarnes vän, låg ganska djupt. Man sökte nämligen att sålunda förklara Asarnes syndafall. Då Ymer blifvit dräpt, förlorade Jättarne tilliten till sin styrka, sände Loke, som bilden af deras list,

Öfvergångspunkten var, då han aflade de ofvannämda odjuren och yppade sin fiendskap genom att medverka till Balders död.

Den Rhythmiska Eddan har blott ett kämpa-uppträde före Balders död, nämligen

Mjolners förlust och återeröfring.

Då en hammare först blifvit tillagd Thor, såsom kraftens symbol*), måste Jättarne nödvändigt söka att få den i sitt våld och derigenom likasom förlama gudens arm, i det ögonblick han utsträckte den, för att krossa dem, och härom förtäljes i dikten »Tryms Qväde» sålunda:

Thor vaknar och saknar med förskräckelse sin hammare. Af vrede darrade det långa skägget, och jorden dånade under handens slag, ty

Från Asen var hammaren stulen.

Men Loke ställer sig fintlig och hjelpsam vid hans sida. Bägge gå'de till Freyas sal, för att låna hennes fjäderhamn och uppsöka Mjolner. Väl visste hon, hvad det gällde, och sade:

Låna den ville jag,
Vore den silfver.
Gifva den ville jag,
Vore den också gull.

Fjäderhamnen susade. Då flög Loke, tilldess han kom utanföre Asars gårdar och inom Jätteverlden. Drotten Trymer satt på hög, snodde guldband åt sina hundar och klippte hästarnes mahnar. Med låtsad okunnighet frågar denne:

Hur' är med Asar,
Hur' är med Alfer,
Efter du ensam
Kommer till Jättar?

---

att sluta fred. Freden tillvägabragtes, och Asarne förleddes att skapa verlden. Loke delade deras herravälde och hjelpte Asarne, då Jättefreden bröts, tilldess Nornorna skilde honom från dem. Detta uttryckte de genom att säga, det Loke blef Odins fosterbroder i tidens födelse.

*) Vala känner naturligtvis ej till denna hammare.

Och Loke måste bekänna:

Illa med Asar,
Illa med Alfer.
Du har Hlorridas
Hammare gömt.

Ej nekar Jätten det, men förkunnar, att den är nedsänkt åtta mil i jorden och gifves aldrig åter, om icke Freya föres honom till brud. Ej kan det vara underligt, att han vill sälja hammaren för Freya; ty, om vi också glömde hans brånad, veta vi, att Freya

Väljer hvar dag
Det halfva tal,

och hvilken hjelteskara hade då ej varit förlorad för Odin, om hon kommit till Jotunhem!

Åter susade fjäderhamnen, och Thor ropade mot den kommande:

Är ditt ärende
Stort som mödan?
Låt från luften
Budskap ljuda!
Lätt på bänken
Ordet förglömmes.
Lögnen vexer
Upp från bädden.

Högt från luften ljöd den sorgliga tidningen, och bägge gingo åter att söka den fagra Freya. Thor talade:

Kläd dig Freya
I brudlig skrud
Och far, omgjordad
Med gyllne bälte,
Till Jätteverlden
Som Trymers maka!

Freya fnyste af harm, så att gudasalen runkade, och halsbandet Brysing sprang sönder på hennes svallande barm.

Asarne samlades, för att rådslå i sin stora nöd. Intet visste de, förrän Heimdall framträdde och rådde att

låta ombinda Thor med brudlinne, låta nycklar klinga vid hans sida, qvinnokläder fladdra kring hans knän, Brysing smycka halsen, och dyrbara stenar glimma på bröstet. Thor vredgades och ville ej fara i qvinnofärd; men, då Loke påminte honom, om hvad som stod på spel:

Snart skola Jättar
Bo uti Asgård,
Om du ej hammarn
Åter vill hemta; — —

och erböd sig att vara brudtärna, då lät Thor kläda sig och åkte med Loke till Bifrosts bro, så att klippor remnade och eldstrålar susade hän öfver jorden.

Qvad då Trymer
(Thurse-drotten):
Stånden, Jättar,
Upp från bänken,
Hyende breden,
Ty nu föres
Njardurs dotter
Mig till maka!

Guld egde han nog; men då först hade det någon glans för honom, när det lyste på den skönaste qvinna. Ringar hängde så skinande under loftet i hans sal, men förlustade icke hans öga, förrän de lyste på Freyas hvita arm.

Det led mot aftonen, och dukar breddes för de samlade gästerna. Blind var Trymer, ty kärleken gjorde honom blind, och den

Fyndiga tärnan
Satt der och påfann
Lustiga infall.

Han trodde, att Freya nu förtärde all qvinnobordets mat och tunnor af det bruna mjödet, för det hon i åtta dagar fastat af längtan efter jätteverlden. Han trodde, att eld brann i brudens hvassa ögon (då hon slet sig

ur hans famn), för det hon icke sofvit i åtta nätter af längtan efter Jätteverlden.

Systern, den elaka Jätteqvinnan, kom nu att sälja bruden sin ynnest för röda ringar, medan Kungen bjöd lägga Mjolner på brudens knä och viga henne till Jättedrottning.

Log hos Hlorrida
Hjertat i bröstet,
Då han sin hammare,
Hårdsinnad, kände.

Thurse-drotten med hela sin ätt vigdes åt Hel, och Jätteqvinnan, som vågade begära brudskruden, fick hammarslag för röda ringar.

Så fick Odins son
Hammaren åter *).

Bland de berättelser, som den Prosaiska Eddan har från denna tid, utmärker sig sagan om Idun och hennes äplen, hvilken är grundad på en dikt af Thiodolf från Hvine och icke saknar all betydelse

Idun, som med hela sin slägt är helt och hållet okänd för de äldre skalderna, träder i Lokasenna fram som Brages gemål, men är af långt mera vigt här, då hon gömmer de äplen, hvaraf gudarne äta, för att icke blifva gamla. Man ser lätt, att skalden härigenom velat motivera gudarnes eviga ungdom och kanske, genom att göra Idun till Brages gemål, framställa poesien

*) Utan tvifvel är det för flera lika obehagligt som för mig att öfverflyttas från den betydelsefulla strid, som de gamla skalderna skildrade, till den nästan alldeles betydningslösa, som framträder i de sednare sångerna och den Prosaiska Eddan, i synnerhet dess andra del. Men, då åtskilliga drag äro och kunna bli lånade af nya skalder, vill jag i korthet omröra, hvad jag önskade att alldeles förbigå.

såsom den ständigt på nytt födande modern, hvilken föryngrar gudarne.

Så snart mythen om Iduns äplen uppkommit, måste Jättarne nödvändigt åstunda att ega dem. Der berättas helt äfventyrligt, hurulédes Jätten Thjasse fångade Loke och pinade honom så länge, tilldess han måste lofva att skaffa honom Idun. Loke lockade henne med hennes äplen ut från Asgård, likasom för att jemföra dessa med några, som han funnit. Thjasse tog henne i örnehamn; men, för att behålla lifvet, måste Loke stjäla bort henne igen, då Thjasse en gång var borta.

Jätten förföljde tjufven; men gudarne svedde hans vingar och dräpte honom i lunden*).

En annan berättelse blir på sätt och vis af vigt, derföre att den, fastän utan skäl, stödjer sig på Vòlu Spa. En byggmästare kom till Asarne och lofvade att på en vinter bygga dem én ointaglig borg, om de ville gifva honom Freya, Solen och Månen. De gingo in derpå, af förutsättande, att hans företag var omöjligt, och i följd af Lokes råd. Byggmästaren och hans häst Svadilfar arbetade så, att tre dagar före vinterns slut endast borgaledet (borgporten) fattades. Förfärade, rådslogo gudarne och hotade att dräpa Loke, om han icke skaffade råd. Han förvandlade sig då till ett sto, bortlockade Svadilfar och fördröjde således byggnaden. Vred, påtog mästaren sin Jätteskepnad, men dräptes då af Thor**). Stoet födde den åttafotade Slejpner.

---

*) Professor Nyerups öfversättning af Edda, 102—105. Dikten Hvarf Idunnar i Thorlacii Fragmenta Höstlangæ och Thorsdrapæ, 32—45. Sandvigs Edda, 174.

**) Stället i Vòlu Spa (hvartill, utan tvifvel af en sednare hand, hänvisas) är det, som innehåller Asarnes rådslag efter uppträdet med Gullveig i Hars sal. Då Vala hvarken känner Freya eller Oder eller Loke i Asarnes samfund, är redan deraf säkert, att denna fabel icke kunde der omtalas; men vid aktgifvande på sammanhanget inses ganska klart, att der talas om helt annat. Berättelsen står

Skulle vi anvisa denna dikt, som icke hör till de yngsta, en plats i Asa-drama't, så blefve det der, hvarest Asarnes borgmurar voro nedbrutna, och han kunde då anses som det sista förtviflade försöket af Asarne att hålla sig på jorden, sedan de fruktade att komma Nornorna nära *).

Thors Resa till Gejrodsgård.

Loke hade flugit dit som en dufva, blifvit fångad, igenkänd och tvungen till att locka Thor dit utan hammaren och starkhetsbältet. Så skedde; men Thor fick under vägen hos hexan Gridur en staf, ett bälte och ett par stålhandskar. Med stafven vadade han öfver den brusande och svallande floden och satte den mot taket i Gejrods borg, så att ryggen bröts på Jätteqvinnorna, som ville lyfta hans stol och krama honom ihjäl. Med handskarna kastade han den glödande jernviggen genom jernpelaren och Gejrod **).

Thors kamp med Hrungner.

Denna omtalas redan i de nyare Eddiska sångerna, och berättelsen i den Prosaiska Eddan är till en del byggd på en vers af Thiodolf; men till dennes ära bör det sägas, att han icke har någon af de uselheter, hvarmed Eddas författare utsmyckat striden. Här förtäljes, att Hrungner var i Odins sällskap kommen till Asgård, hade tagit sig ett rus och ville slå alla gudarne ihjäl samt föra Freya, Sif och Valhall till Jotunhem. De förfärade gudarne kalla på Thor, som är österut. Thor

utförligt i Nyerups Edda, 58—59. Att Lävi der blifvit öfversatt med mörker, inser jag väl orsaken, men icke rättigheten till.

*) Då Hyndla säger, att Loke födde Slejpner med Svadilfar, är det ovisst, om dikten redan då fanns eller derafuppkom.

**) Nyerups Edda, 120—23. Thorlacii Thorsdrapa, 16—41. Att Saxo känt denna saga, ses i berättelsen om Gorms resa till Geruths boning, 187—188, i Vedels öfversättning.

kommer och lyfter hammaren, men förklaras af Hrungner för niding, om han dräper svärdlös man, och manas till tväkamp. Allt på Hrungner var sten, och han hade visst segrat, om icke Thors tjenare Tjalfe hade inbillat honom, att hans herre kom ned ifrån jorden, och derigenom narrat honom att skjuta skölden under fötterna. Thor vågade dock icke komma Jätten för nära, utan kastade efter honom,

På lång distans
Från posten hans,

Mjolner, som i luften mötte Hrungners stenklubba. Klubban gick sönder, och något deraf föll på jorden, hvaraf alla brynstenar uppkommit; men något träffade så hårdt Thors panna, att han föll omkull. Mjolner krossade Hrungners hufvudskål, och han föll, så lång han var. Lång måste han också hafva varit, då han, oaktadt det långa mellanrummet, i fallet räckte Thor; och, huru stor hans styrka varit här i lifvet, kan slutas deraf, att han efter sin död kunde slingra sina fötter om Thors hals så, att hvarken denne eller Tjalfe mägtade röra den dödas ben. Tjalfe lopp, för att kalla Asarne: de kommo väl; men det var också allt. Nu kom Magne, som Thor hade aflat med Jättinnan Jernfaxa, och som var trenne år eller tre nätter gammal. Han kunde mera än alla andra, och den befriade Thor gaf honom till belöning Hrungners häst Gullfaxe, hvaröfver Odin blef vred, ty han ville sjelf ega den. Spåqvinnan Gro efterskickades, för att utlocka den stenbit, som blifvit qvarsittande i Thors panna, och den började redan komma, då Thor förtalade sig genom att säga henne, det han hade burit hennes man Örvandel hem från Jotunhem på sin rygg och kastat hans frusna tå upp på himlen till en stjerna. Gro blef så glad öfver denna stora ära, att hon glömde all sin Galder. Biten blef sittande och sitter der ännu i dag. Derföre skall man taga sig till vara för att kasta en brynsten tvärs öfver golfvet, ty då rör stenbiten

sig, och det värker i Thors panna*). Nu är slut med äfventyret. Något uslare och smaklösare finner man icke lätt.

Sedan vi arbetat oss igenom dessa törnen och tistlar, som en förderfvad tid strött på vår väg, nalkas vi åter Asatemplet, för att skåda den dignande Balder; men först måste vi betrakta Loke i hans öfvergångsepoch, då han redan i de äldsta dikterna framträder som redskap uti Nornornas hand och i de sednare, just genom att vålla Balders död, kungör sitt affall från Asarne.

Det enda, men också fullkomligt klassiska, stället, der Lokes affall omtalas, är i den mindre Vòlu Spa:

Afladeѕ Ulf af Loke
Med Angurboda,
Ett odjur tycktes
Värst af alla (förmodligen Midgårdsormen).
Loke, upphetsad
Af hjertats brånad,
Fann den halfbrända
Qvinnans hjerta.
Svekfull blef Loke
Genom den onda qvinnan.
Deraf är i verlden
Allt elakt kommet**).

Som Loke blifvit antagen för Fenrisulfvens och Midgårdsormens fader, måste det ögonblick, då han blef det, nödvändigt beteckna hans affall. Med afseende härpå sökte skalden en moder till dessa odjur och trodde sig icke kunna välja någon bättre, för att uppväcka oenighet mellan Loke och Asarne, än densamma, som for-

*) Nyerups Edda, 115—120. Resenii Edda, Dåmisaga, 56. Thorlacii Höstl. 2—9.

**) Att Hel var Lokes dotter, som den Prosaiska Eddan och de nyare skalderna villja, dertill finnes intet spår i den Rhythmiska Eddan. På det ingen ordklyfvare här skall få tillfälle att visa sin qvickhet på min bekostnad, vill jag anmärka, hurusom jag fuller vet, att det ordagrannt heter: qvinnans halfbrända hjerta.

dom stört friden mellan Asar och Jättar: Gullveig, som väl kunde kallas halfbränd, eller qvinnan med halfsvedda hjertat. Han kallade henne Angurboda, emedan det var hon, som fordom bebådade Asarne olycka och ånger. Icke lemnade Loke godvilligt Asarnes samfund, ty väl visste han, att han derigenom beredde sin egen undergång; men Nornorna ville, och han måste. Han blef upptänd af älskog till Angurboda, och, då han sjönk i hennes famn, sjönk han för alltid i Jättarnes, ty i Sejd var hon öfvad, och med Sejd blef han förgjord *).

Väl kunde skalden låta Thor säga till Loke:

Af onda Jätteqvinnan
Du helt bedårad stod.
Ej någonsin det goda
Sprang ut af Jätteblod.
Men visst din älskogs brånad
Stod uti *Skuldas* bok.
Hon dref dig till din gerning,
Den Norna vis och klok **).

Nu villja vi med Vala se Balders, den blodige Asens, öde utveckla sig. Hon såg

Öfver marken
Högt uppvexer
Rak och fager
Mistelten.
Trädet tycktes
Männer vexa
Fram till harm.

---

*) Sejd var en trolldom, som härstammade från Jättarne, likasom Galdor från Asarne. Den ansågs för så skamlig bland Asadyrkarne, att Harald Hårfager prisade sin son Eriks gerning, då han hade innebränt sin bror Rognvald Rettilben, som var en Sejdman.

**) Underligt och märkvärdigt är det, att samma skald, som här synes hafva skådat så djupt in i Nornornas beslut och Lokes lif, dock i sin Balder sökte öfvergångspunkten utanför Edda. —

Men, inan vi se mera af hennes syn, vilja vi med «Vegtams Qvidas» härliga skald följa Odin till Hel.

Svåra äro Balders drömmar, och gudarne rådföra sig med tecknatydarne om deras betydelse, men få blott det sorgliga svaret, att den älskvärdaste är vigd till döden af Nornorna.

Ångest betager Odin, Frigga och alla gudar, och de veta ej annat råd, än att sända bud till alla Vättar (naturtingens andar), för att bedja dem skona Balder. Alla Vättar, som af Asar skapades, svuro, och Frigga samlade dessa tröstande eder. Men Valfader fruktade, att någon ed felades, och måste anse mödan fåfäng, ty också han såg Misteltcn vexa, vexa hotande. Han sammankallade Asarne, för att höra deras råd; men alla tego,

Då reste han sig, sadlade Slejpner och red till Niffelhem. Jorden dundrade, och framned han, tilldess han kom till Hels höga borg. Han red öster för dörren, der den gamla låg, sjöng Galder och skar dödväckande runor i stafven samt äskade svar.

Ogerna reste hon sig och frågade med grafvens stämma:

Hvem är den okände
Man, som törs väcka
Sorg i mitt sinne?
Som död låg jag länge,
Af snön betäckt,
Af regnet sköljd,
Befuktad af dagg.

Han kallade sig Vegtam, Valtams son, och frågade, för hvem den ringprydda bänken var rest, för hvem guldskimrande sängen var bäddad.

Hon svarar:

Här ståndar mjödet,
Brygdt för Balder.
Skölden den dyra
Vätskan betäcker.

Hopplösa stånda

Asar i sorg.
Nödigt jag talte.
Nu vill jag tiga.

Odin vill tömma smärtans kalk och frågar, hvem som skall röfva Balders lif. Hel svarar:

Högt lyfter Hòdur
Namnstora trädet.
Han då skall blifva
Balders bane.

Än spörjer Odin, hvem som skall hämnas Balder. Hel visar på Vale, sonen, som Rinda skall föda i vestra salar, som icke skall två händer eller kamma hår, förrän Balders motståndare lägges på bålet. Så slutar hon:

Hem rid nu Odin,
Stolt af din färd!
Så kommer ingen
Mer mig att söka,
Innan af Loke
Bojorna falla,
Innan i mörkret
Flyr och förloras
Gudarnes lif*).

Hem rider Odin, viss derom, att ingen magt kan nedtrycka eller hålla Hòdurs hand, som af Nornorna var lyft. Hòdurs död är hans enda tröst, och han ser icke, att förlusten derigenom blott fördubblas; men Vala såg äfven floden nedstörta på Valfaders pant. Förstån J än, eller hvad?

Balder faller. Rundt omkring honom ser Hyndla elfva Asar stå sörjande; men Vala med sin djupare

*) Detta poem må vara nytt eller gammalt, så är dock visst, att få af Nordens skalder så fullkomligt som dess författare förstått Vala. Han ville framställa gudarnes fruktan för Balders död, och knappt kunde han låta den starkare uttala sig än i Odins färd till Hel. Tydligare hoppas jag kunna visa detta vid ett annat tillfälle.

blick ser blott Frigga i Fensal begråta *Valhalls väktare.* Hödur, som fällde honom, fälles af Vale*).

Här villja vi stadna, och, sedan vi en stund med beundran skådat de starka Asarnes manliga sorg och blandat våra tårar med Asyniornas, villja vi, förrän vi vända ögat till de följande länkarne af den olyckskedja, som sönderslet Asarnes styrka, bese den bild, vi nyss skådat, så utmålad eller vanställd, som den framställer sig i den Prosaiska Eddan.

Äfven här börjas med Balders drömmar; men utan rådplägning bedja Asarne om fred af Vättarne.

Elden och Vattnet,
Jernet och alla
Vexande malmer,
Stenar och Jord,
Träd och plågor,
Foglar och djur,
Ödlor och ormar,
Svuro att hvila,
Balder att skona.

Icke ett ord nämnes om Valfaders fruktan eller ridt till Hel, utan trygga samlas Asarne till lek, hugga och skjuta på den osårbara Balder. Då vi böra se denna lek med skaldens öga, vägrar han väl icke att framträda, medan jag glad gömmer mig bland de lyssnande**):

Skåden, skåden, hur' gudarne
Stålbepansrade, hjelmomglimmade,
Spjutbeväpnade, svärdomgjordade,
Närma sig nu med låtsad,
Diktad vrede mordiskt
Fridens Balder, Balder den Gode.

Han, med sin blottade tinning,
Skön med de gyllene lockar, oskyldig,

*) De, hvilka se genom namn och bedrifter, önska säkert att närmare känna Vale; men Vala tiger, och hvem skall jag då rådfråga?

**) Följande är taget ur Oehlenschlägers Balder:

Väntar i ringen dem;
Fridens ekqvist i handen,
Hufvudet lutande,
Blyg och nästan jungfrulik,
Väntar han leken, som djerft skall
Blott hans välde befästa.

Skåden, skåden, hur' Odin nu
Kommer på åttafotade gångarn,
Högt med Gungner i hand mot skyn,
Skyndar sig fram och stöter sitt
Blanka svärd mot bröstet på
Fredens Balder, Balder den Gode!
Men med hvälfning utan buckla
Pansaret böjes som förut.

Nu kommer Auka-Thor,
Mjolner, hammaren i hand;
Högt han hufvudet bär.
Manlig, fast och trotsande
Hugger han guden; men oskadd
Balder ler som förr.

Nu störtar Frej förbi på Sildetands
Gullborst-skimrande rygg, med svärdet
Krokigt och högt och blekt,
Som på himlen den strålande månen,
Svänger sin glaf, som i bruna
Handen han bär,
Stöter den mot ynglingens
Spegelblanka stål,
Medan förbi han rider
Och åt svärdets vanmagt ler.

Nu rullar Freya förbi på den gyllene karmen,
Vällust-vinkande lockarne fladdra,
Prydda med stenar och silfver,
Som på himlen de glimmande stjernor.
Rosen hon svänger, som hon bär
I sin snöhvita hand,
Slår den mot ynglingens
Skägglösa kind,
Medan förbi hon rullar
Och åt rosens vanmagt ler.

Men — hvilka äro de ståtliga skuggorna bägge,

I landens bakgrund?
Ytterst i ringen de hålla sig,
Taga ej del i gudarnes kamp och
Gudarnes glädje.

Ha, det är Asa-Loke med Hödur!
När gudar fröjdas,
Loke grämer sig afundsjuk.
Hödur är blind, han lyssnar ur fjerran,
Främmad för glädjen.

I qvinnohamn har Loke lockat ur Frigga hemligheten om den svaga Mistelten, af hvilken hon ej tog ed, emedan den var så späd och ung. Strax går han öster om Valhall, uppryckcr trädet och ger det åt den blinde Hödur, på det denne med den smidiga telningen skall bidraga till den osårbara Balders ära.

Hödur kastar. Balder faller. Mållösa stå Asarne med nedsänkta hufvuden och vildt stirrande ögon. Då uppstod den största gråt, som varit hos Asarne, och Odin gaf dem den sorgligaste vink om denna olycka, emedan han bäst kunde inse den förlust, Asarne ledo genom Balders frånfälle.

Hans lik fördes till stranden, och gudarne ville framföra hans skepp Hringhorne; men det gick ej fram. Hexan Hirrokin efterskickades från Jotunhem. Hon sköt till framstammen, så att skeppet flöt; men gnistor flögo omkring, och jorden skalf. Thor lyfte hammaren, men blidkades af gudarne. Nannas hjerta brast af sorg. Bålet invigdes med Mjolner och mottog bägges lik. Odin lade ringen Draupner på bålet, att den måtte likasom upplysa den mörka vägen till Hel. Äfven Rimthursar bivistade denna likfärd.

Frigga bjöd sin kärlek åt den, som ville fara till Hel, finna Balder och bjuda Hel lösepenning. Hermod den Snabbe, Odins sven, red på Slejpner genom mörkret i 9 nätter till Gjallarbro, kom till Hel, såg Balder sitta i högsätet, hvilade sig och framförde sitt ärende. Hel lofvade, att Balder skulle återkomma, om allt lefvan-

de och dödt ville begråta honom. Hermod kom tillbaka till Asarne, medförde Draupner från Balder och ärendet från Hel. Då sände gudarne bud öfver *hela* verlden och bådo, att allt skulle begråta den älsklige.

Lifvet grät,
Döden grät.
Jord och stenar,
Alla malmer
Gräto, såsom dessa
Gråta än,
När sig hettan
Kölden närmar.

En Gygir satt i hålan och qvad:

Thok vid Balders
Bål skall gråta
Torra tårar.
Hel behålle,
Hvad hon hafver!

Man gissade, att det var Loke, den värste bland alla illgerningsmän, som hindrade Balder att komma från Hel.

Denna dikt utmärker sig visserligen genom sin skönhet bland alla dem, för hvilka vi hafva att tacka den Prosaiska Eddan, och det tyckes, som kunde intet orent i något afseende nalkas Brejdablick; men hvar och en, som fattat Balders tillvarelse och känner Asarne, måste förklara den för osann, icke blott i afseende på sjelfva grundtanken, utan äfven såsom i många fall oförenlig med Asalifvet, såsom det för det yttre ögat framträder.

Frigga kan aldrig hafva föraktat Mistelten, detta underbara träd, som länge hade varit föremål för de visas grubblande och fruktan, och det måste dessutom hafva varit inbegripet i den ed, som trädens Vättar aflade, så vida det icke hade haft sin egen Vätte, gifven, ej af Asarne, utan af Nornorna, och som hvarken kunde eller ville svärja. Omöjligt var det, att Mistelten kunde vara

obekant för Loke; men, om så hade varit, skulle den tysta Frigga svårligen hafva röjt en hemlighet, hvars missbruk var Asarnes undergång *).

Hela denna kämaplek visar sig strax som ett sednare försök att motivera utförandet af Hödurs gerning och låter svårligen förena sig med gudarnes ångest och visshet derom, att ett vapen fanns, som kunde döda den älskade.

Skall Hermod sändas till Hel, så bör det åtminstone ske, utan att Odin vet deraf, ty han vet mycket väl, att blott Balder kan stiga i verldens låga (öfverlefva dess förstöring); men med detta villkor kan han också rida. En annan sak är, om han kan komma till Hel. Författaren af Vegtams Qvida har ej utan skäl ansett det omöjligt **).

Genom att tadla så väl den Prosaiska Eddans författare som Balders nyaste skald, derföre att de låta

---

*) Allt detta kände Balders nya skald. Derföre lät han Mistelten vexa på en afsides kringfluten holme, och derföre lät han den brinnande andakten röra Frigga, som af inga spörsmål kunde bedragas. På detta sätt tillvägabragtes yttre harmoni. I Saxos berättelse om Balder är det märkligt, att Hother får svärdet af Mimring (Mimer), äfvensom att de tre skogsjungfrurna (Nornorna, Askungarne) önska honom seger och bidraga dertill, utan att bestämdt vända sig mot Balder. Hade man gifvit akt på detta och tänkt sig, huru denna myth nödvändigt måste hafva sett ut, inan den af Saxo eller någon annan sammanblandades med den fabelaktiga historien, skulle man ej hafva famlat så länge. Evald har bestämdt sett det: blott derföre, att han ej kände Nornorna, lät han Valkyriorna lemna Hother spjutet, och dock ville ett blidt öde, att han valde Nornan Skulda.

**) Norden har då äfven måst finna sig i att få en ny gud i Hermod, derföre att den Prosaiska Eddan kallar honom Balders broder. Han är, likasom Skirner, skaldens skapelse, och, hvad dermed menas, att han var Odins son, se vi af Hyndlas sång, der han står vid sidan af Sigmund.

Jättarne (Asarnes afsvurna fiender) vara inbegripna i det allt, hvars sorg Hel fordrar som lösepenning för Balder, gör man ostridigt bägge orätt; ty, om dikten skulle bibehållas, måste just detta drag stå qvar. Hel må göra en omöjlighet till villkor för en omöjlighet, och, då vi höra Thoks sång, är detta just det ljud, som Hel väl vet skall uppfylla Jätteverlden, ja, endast vissheten derom kan förklara hennes löfte. Att de, som gissade, det Thok var Loke, hafva här, som ofta, tagit felt, är klart; ty, om det äfven var han, så var han dock icke sig sjelf, utan uttrycket af alla Jättar, emedan de alla nödvändigt måste glädjas att se det enda villkor, hvarunder Valhall kunde falla, uppfyldt.

Det är klart, att Hel behandlade Asarne med djupaste förakt; men kunde de väl vänta något annat af en triumpherande fiende, under sitt häftiga bemödande att böja de oböjliga Nornorna, att förmå dem utskrapa de djupt ingrafda runorna och förneka sig sjelfva *)?

Hvad Rimthúrsarne skulle göra vid Balders begrafning, är icke lätt att säga, ty de kunde blott vara glada, och tål väl Thor en sådan glädje? Dock, var hans arm för svag att skjuta Hringhorne från land, så saknade den väl också kraft att svänga Mjölner, och han måste åtnöja sig med att till tidsfördrif sparka dvergar i elden **). Vill man antaga, att dessa Rimthursar äro de samma, hos hvilka Allfader så träffande säges hafva varit före verldens skapelse, då finner man deri åtminstone ett slägs consequens ***).

---

*) Anmärkningar öfver Oehlenschlägers Balder i Minerva, för December 1807.

**) Likasom det öfver allt synes, huru genialiskt Oehlenschläger vetat komma den Prosaiska Eddans skröplighet till hjelp, så förtjenar äfven erinras, huru skalden, då han säger, att jorden icke ville lemna Balders lik, motiverar hexescènen, så att det anstötliga bortfaller.

***) Skalden förde utan tvifvel Rimthursarne till Balders begrafning, för att på sin låga ståndpunkt uttrycka, huru älskad Balder var.

Lemnande detta, beder jag, att man ville se bort från all sednare dikt och skåda honom i hans egendomliga storhet hos Vòlu Spa. Då först förstås Friggas qväde:

Sjelf förtviflad, glömmer
Frigga förtviflan;
Sjelf i hopplös sorg den
Hopplöst sörjande.
Hopplöst, — ja, ty för evigt
Balder är borta.

Då först, hvad som är ännu mer, förstås Svartalfernas sång, som låter Ragnaròk omedelbart följa på Balders död.

Efter Vòlu Spa måste Loke här bindas; men de sednare skalderna låta hans ogerning en tid vara obekant, för att få tillfälle att framställa gudarnes svaghet. De låta det icke vara nog med, att Hòdur dräpes, utan Tyr måste också mista armen, och Frey svärdet. Grunden till denna dikt är ganska vigtig, att Asarne nämligen icke kunna öfvervinnas, med mindre de sjelfva försvaga sig.

Fenrisulfvens fängslande.

Att Fenrisulfven är bunden och slipper lös i Ragnaròk, är allt hvad Vòlu Spa säger oss. Vi veta, att de sednare skalderna gjorde Loke till hans far, och i företalet till Ägis-Drecka förtäljes, att han bet armen af Tyr, då han var bunden.

Den Prosaiska Eddan förtäljer det utförligt sålunda: Då Loke med Angurboda hade aflat de trenne odjuren, Fenrisulfven, Midgårdsormen samt Hel, och gudarne genom spådomarna visste, att dessa barn skulle blifva dem till stor skada, lät Odin hemta dem till sig från Jotunhem, der de uppföddes. Ormen kastade han i den djupa sjön *), och är han sådan, att han ligger midt i haf-

*) I Nyerups Edda står (pag. 40) genom ett skriffel, att det var Loke, som gjorde detta.

vet kring allt land och biter sig i stjerten. Hel kastade han i Niffelhem; men Ulfven uppfödde han hos sig, och Tyr ensam hade mod att gifva honom mat. Då Asarne sågo, att han vexte, fruktade de sig storligen och gjorde ett starkt band (Läding), för att fängsla honom; men han sönderslet det lätt. De gjorde då ett starkare (Drome); men dermed gick det på samma sätt. Då sändes Skirner till Dvergarne i Svartalfhem, som gjorde det starka, silkesmjuka bandet Glejpner

Af kattstegens dån,
Och af qvinnornas skägg;
Af bergens rötter,
Af fiskarnas anda
Och foglarnas spott.

Derföre fattas dessa ting ännu i naturen. Detta band ville Fenrisulfven icke försöka, om han ej som borgen fick en af gudarnes händer i sin mun. De dröjde. Då framräckte Tyr sin högra och miste den, då gudarne icke ville lösa den fängslade. Ett svärd sattes i hans käft, så att han blott kan tjuta och fraggas. Dräpa honom vågade gudarne icke, för att ej smitta sina heliga ställen*).

I denna dikt är intet, som strider mot idéen, ty efter Balders död är Fenrisulfven fruktansvärd för Asarne och måste bindas. Gudarne vågade väl icke med

*) Nyerups Edda, 40—44. Att Tyr är ett foster af sednare skalder, har jag förut erinrat. Han är blott uttrycket af den kraften medfödda dristigheten, som skalden gjorde till en egen person, då han ville bruka den ensam. För att beteckna, att det icke var en ny gud, kallade han honom Tyr, hvilket man, af Odins och Allfaders tillnamn, Fimbultyr, Hropta-tyr m. m., ser blott hafva betydt gud. Deraf dessa talesätt: Han är dristig som Tyr och vis som Tyr, hvilka man sedan sökte förklara genom den orimligheten, att tillägga en gud, som hette Tyr, både visdom och dristighet. Härigenom nekas dock på intet sätt, att Tyr i sednare tider dyrkades som en särskild gud.

blod besmitta sina heliga ställen; men det var en annan orsak, hvarför de icke dräpte Fenrisulfven; de *kunde icke*. Blott Vidar den Tyste förmådde det; men han kan icke träda fram förrän efter Odins död.

Freys olyckliga Kärlek.

Ännu en förlust förestod gudarne. Nornorna ville, att Vanen Frey, som blifvit delaktig i Asastyrkan, skulle mista den genom att förlora sitt svärd; men all den kraft, gudarne före Ragnarök mista, måste de sjelfva likasom godvilligt bortkasta. De dräpte Hödur sjelfva. Tyr räckte sjelf sin arm i Fenrisulfvens gap, och, huru Frey sjelf bortger sitt svärd, lära vi af dikten

Skirners Resa.

Frey har satt sig i Hlidskjalf (Odins högsäte), har sett den fagra Gerda, och kärlekens eld lågar högt i hans barm. Tyst och mörk gömmer han den der, sittande uti långa salar, tilldess Skirner erbjuder honom att hemta Gerda, om han vill gifva honom sitt svärd. Med detta, med Draupner och elfva guldäplen rider Skirner till Jotunhem på Freys häst, vill köpa Gerda med guldet, men måste genom de förskräckligaste hotelser, genom hårda konster, förmå henne att lofva Frey kärlek *).

Freys Kärlek.

Af Vaners milda slägte han kom den blide Frey,
Och Asakraftens låga tvang Vanens hjerta ej.

*) Den Prosaiska Eddan, hvars författare har känt skaldestycket, instämmer härmed, undantagande att Freys kärlek skall vara ett straff, för det han satt sig i Hildskjalf. Sättet, hvarpå Skirner fick Gerdas ja, nämnes icke. Här säges, att Frey efter denna tiden dödade Bela; men jag antager, att denne Gerdas broder redan förut var dödad af Frey.

Der slumrade en längtan, der hviskade ett ljud:
Bryt gyllne bojan sönder och sök din sköna brud!

Och matt var guldets skimmer, för stark var Brages sång,
För lågt var hvälfda loftet, och Alfhems borg för trång.

"När Van till Odins säte uppstiger, tänds en glöd,
Som Asars glädje spiller": — så gammal spådom ljöd.

Från gyllne sålen skyndar dock Frey med sorgset mod,
Han går, och ej han hvilar, förr'n han i Hlidskjalf stod.

Han ser kring vida jorden begärligt; men ej der,
Så långt han ser, han finner det som hans själ begär.

Han såg, hur' hjeltar stridde, af fröjd hans öga brann,
Den syn var skön och härlig; — men ej hans sorg försvann.

Han såg en mö i lunden, i hjeltens famn hon låg.
Då tändes gudens längtan, då flammade hans hog.

Från Midgård då han vände sitt ögn högt mot Nord,
Der fann det utan möda, hvad det ej fann på jord.

Lik rosen, som förvildad bland höga tistlar står
Och ej af blomstervännen en blick, en helsning får.

Så, der det sköna hatas, det skönaste upprann,
Ty Frey bland Jätteqvinner den fagra Gerda fann.

Nu var hans smärta dämpad, nu stillad var hans nöd,
Och rösten i hans hjerta om saknad mer ej ljöd.

Ack, dämpad blef hans smärta blott af en större nöd!
Ack, borta var hans hjerta, — derför ej rösten ljöd!

Bland dimmorna i Norden den fagra mö försvann.
Och guden steg från Hlidskjalf; — men hjertat stod i brand.

Men vis som andra Vaner begrundar han sitt dåd,
Och sorgbetungad anar han Nornors gömda råd.

Han gick till gyllne salen, på bänk sig satte ned,
Ej tungan kan uttala den smärta, som han led.

I dagar och i nätter han mäter bredan flod,
Som evigt skiljer Asar från troll af Jätteblod *).

*) Floden Ising, hvilken aldrig fryser, är det bottenlösa svalg, som skiljer Asar och Jättar åt.

Han skådar Urdas källa och Asars vilda mod,
Då de uppfylla ville den strida, djupa flod*).

Och Laufejs son han skådar i Angurbodas famn,
Och fasansfull han ryser vid Jormunganders**) namn.

På sjelfva Vaners slägte den starka kärlek rår; —
Ej håller jord hans vingar, ej himlen det förmår.

På dem sig guden lyfter och skådar — blott sin brud;
Men öfver fromma läppar ej tränga kan ett ljud.

Ty gerna ej han lyder den starka kärleks röst,
Och Gerdas bild han gömmer djupt i sitt sorgsna bröst.

Njardur och Skade
Sågo med ömkan
Guden i salen
Sörjande sitta.
Skirner de bådo
Till honom gå,
Önskade veta,
Hvi han i salen
Satt så bedröfvad;
Hvarför' hang jorde
Dårskap, den vise
Fyndige Vanen.
Reste sig Skirner,
Ville ej gerna,
Fruktade vrede,
Straffande ord,
När han den vise
Gud skulle spörja,
Hvi han bedröfvad
Öfvade dårskap.

Skirner.

Hit gick min väg,
Ville dig fråga,
Hvarför du sörjer. —
Säg mig det, Frey!

---

*) Vid Jättefreden.

**) Midgårdsormens.

Frey.

O, kämpe, du unga,
Hvi spörjer du mig?
Min smärta, den tunga,
Ej fattas af dig!
Se, solen upprinner
På morgonens rosiga stig!
Men aldrig försvinner
Den sorgliga natten hos mig.
När morgonen blickar i dalarna neder,
När aftonens slöja kring jorden sig breder,
Min tärande flamma,
Min sorg, är densamma.
Förgäfves jag trängtar,
Förgäfves jag längtar
Mot önskningens mål.

Skirner.

Blott hos de dödliga
Önskningar finnas.
Så utur sömnen
Odin dem ville
Väcka till längtan,
Böner och bragder.
Men hos de rika
Gudar ej stiga
Önskningar upp.
Verldar ju lyda
Gudarnas vink.
Hvad är din lust?

Frey.

I Jotunhem såg jag
En flicka så huld.
På armarne blänkte
Det rödaste guld.
Men flickan långt mera
Dock lyste, och, af hennes glans,
I sjön och i luften
Kringilade strålar i dans.
Ej vet jag, om armen,
Ej vet jag, om barmen,
Om ögat det var,

Som strålarna sände,
Som lyste och brände
Så djupt i mitt bröst.

SKIRNER.

Gif du mig hästen,
Som lik en fladdrande
Låga kan fara
Fram genom mörkret,
Fram genom svarta
Giftiga ångor!
Gif du mig svärdet,
Svärdet, som blottar
Sjelf sig mot Jättar!
Då vill jag fara,
Bringa dig Gerda,
Lindra din smärta
Eller ock mista
Lifvet för dig.

FREY.

Svärdet af Asarnes
Kraft är upplifvadt.
Derför mot Jättar
Så fort det sig blottar,
I tidernas gryning
Skänkte mig Odin
Svärdet, att vara
Ländernas styrka
Och deras prydnad.

Men, när i främmande
Hand det sig blottar,
Då för evigt
Kraften, den skänkts,
Går förlorad.
Så Nornorna ville,
Så spådomen ljöd.

SKIRNER.

Det Odin förbjude!
Men blott med ditt svärd
Jag vågar att fara
Till Jättarnes verld.

**Samlades Asar
Alla på tinget,
Kommo Asynior
Alla till rådslag.
Syntes dem lyckan
Svigta och vika.
Mycket de fruktade
Nornornas råd.**

**Mycket blef taladt
I Asarnes rådslag.
Onda ord fick då
Vänlige guden,
Älskade Frey,
Han, som i Hlidskjalf
Uppsteg förmäten,
Vågade älska
Jättarnes mö.**

**Satt han på stenen,
Tigande satt han,
Tyst och bedröfvad,
Med glödande hog.
Mägtiga, rika
Gudar det sågo,
Visste ej råd.**

**Runno då Freyas
Gyllene tårar.
Aldrig bland Jättar
Tårarne föllo;
Nu dock på Gerda
Föllo de, smälte
Hjertat i flickans
Älskande barm.**

**Fram stod då Odin,
Visast af Asar,
Gudarne lyssnade,
Härfader talte:
Köp du för Drupner
Gerda den fagra,
Olyckans mö!
Bort från din länd
Svärdet ej vike!**

Väl vet du Nornornas
Hotande dom.

FREY (*till Skirner*).

Rid du på hästen,
Köp du för Drupner
Gerda den fagra
Älskade mö!
Bort från din lånd
Svärdet ej vike!
Väl vet du Nornornas
Hotande dom.

SKIRNER.

Illa att taga,
Hvad ej får gifvas,
Fruktar jag Nornornas
Hotande dom;
Men utan svärdet
Vågar jag icke
Fara till Jättar.

Med ögonen sänkta
Mot jorden stod guden.
Han grubblade, ryste
Och vacklade än;
Såg hotande faran,
Men spände från länden
Svärdet det dyra
Och suckande sade:
Du svärdet må dölja,
Du blotte det ej!
Men ej må dig följa
Ett krossande nej!

SKIRNER (*till hästen*).

Mörkt är ute.
Tid är att fara
Öfver ljung, öfver fjell,
Öfver Thursarnes land.

Bägge komma vi åter
Eller oss bägge
Fångar den mägtiga Jätten.

J o t u n h e m.

Gerda *(sjunger i Jungfruburen).*

En längtan mig tvingar,
Jag känner den ej;
Men hvad mig omringar
Uppfyller den ej.
Jag längtar
Och trängtar
Så underligt.

Jag blickar på vänner,
På Jättarne hän;
Men icke jag känner
Mig sjelf der igen.
Jag ryser,
Då fryser
Mitt unga blod.

Mitt öga vill ila
Till jorden så lätt,
Det lyster att hvila
På Asarnes ätt.
Det hvita,
Det blida,
Det vinkar mig.

Men svaghet utbreder
Sig öfver Hans ätt,
Han Asar tillbeder,
Och Jättarnes ätt
Han fruktar.
Då flyktar
Mitt öga från jord.

Det *starka*, det *milda*
Förenadt jag såg.
Så gerna jag ville
Då blicka derpå.
Jag trängtar

Och längtar
Så innerligt.

Men stolt som vår ovän
Den väldige stod,
Han längtar att bada
I Jättarnas blod.
Jag ryste,
Jag såg, hur' min
Broder föll.

En längtan mig tvingar,
Jag känner den ej;
Men hvad mig omringar
Uppfyller den ej.
Jag längtar
Och trängtar
Så underligt.

Skirner skådade
Höga gårdar,
Hörde skälla
Högt i sky
Gymers galna
Arga hundar,
De som vaktade
Gårdens port.

Skirner (*till Herden*).

Säg du mig, Herde,
Du, som på högen
Sitter och vaktar
Vägarna väl,
Hvar skall jag finna
Vänaste mön
Och mellan hundar
Till henne gå?

Herden.

Visst har din Fylgja
Redan dig lemnat,
Efter du längtar
Så efter döden.
Aldrig dig unnas

Tala med Gymers
Solblida mö.

SKIRNER.

Blidare öde
Tror jag mig vänta.
Dock är att dö jag
Städse beredd.
En blott var dagen,
Då mig bestämdes
Hela mitt lif.
Nidingen bäfvar,
Kan dock ej ändra
Nornornas dom.

GERDA (*till sin tärna*).

Hvad är det bullrande rop,
Som skallar derute?
Är det väl menniskorop?
Ej är det menniskorop.
Gymer byggde sig gårdar
Af stenar så fasta och hårda.
Dundrande ljudet dem skakar
På darrande jord.

TÄRNAN.

Häst ser jag stånda,
Underligt skiner
Mahnen, med hofven
Skrapar han jorden,
Skakar vår gård;
Man ser jag stånda,
Svärdomgjordad;
Stenarne dyra
Glimma i bältet,
Rundt om hans länder;
Bländande strålar
Fara från fästet.

GERDA.

Tungt slår mitt hjerta,
Sorger jag anar.
Dock — in i salen

Bed honom komma!
Bed honom dricka
Klaraste mjödet!

(*allena.*)

Det *starka*, det *milda*
Förenadt jag såg.
Så gerna jag ville
Då blicka derpå.
Men stolt som vår ovän
Den väldige stod,
Han längtar att bada
I Jättarnes blod.
Jag ryste,
Jag såg, hur' min
Broder föll.
Så skimrade mahnen
På flygande häst.
Så strålade fästet
På blixtrande svärd.
Ack, väl må jag ana,
I salen han är
Den väldige, som
Min broder slog!

(*Till Skirner.*)

Är du af Asar?
Är du af Alfer?
Är du af milda,
Fyndiga Vaner?
Hvi kom du ensam
Hit genom mörkret,
Hit genom elden?
Kom du att skåda
Skimrande salen?

SKIRNER.

Icke af Asar,
Icke af Alfer,
Icke af milda,
Fyndiga Vaner,
Kom jag dock ensam
Fram genom mörkret,
Fram genom elden,
Ej för att skåda
Skimrande salen.

**Ser du de elfva
Gyllene äplen,
Se, hur' de glindra!
Dem vill jag alla,
Gerda, dig gifva,
Bot för din broder,
Fred oss att köpa,
Om du vill säga:
Frey är ditt hjerta
Kärast af alla.**

GERDA.

**Gyllene äplen
Aldrig mig bjude
Man för min gunst!
Medan vi lefva,
Ej får jag bygga
Samman med Frey.**

SKIRNER.

**Ring jag dig gifver,
Ring som med Odins
Balder uppbrändes.
Hvad är som Drupner
Lågande, fruktbart?
Ringarne åtta,
Barnen som fader,
Droppa från honom hvar
Nionde natt.
Skådar du glansen,
Fattar du meningen,
Fyndiga mö?**

GERDA.

**Undrande skådar jag
Ringarnas konung,
Härfaders smycke,
Balders ledsagare,
Dvergarnes konst.
Jättar mig födde,
Ej får jag röra
Gudarnes ring.
Bela är fallen;**

Ej skall mig fängsla
Gudarnes ring.

Göm den i barmen!
Drag till det höga
Asgård! Ej tåla
Jättarnes ögon
Gudomens strålar.
Aldrig mig fattas
Guld eller ringar,
Nog har min fader,
Nog har ock jag.

SKIRNER.

Nornornas domar
Undfly vi ej.
Ej får jag komma
Hem med ett nej.
(Till Gerda, med blottadt svärd.)
Ser du då mö
Såreldens (svärdets) låga?
Väl må du rysa,
Snart skall du dö.
Hugger jag genast
Af dig ditt sköna
Lockiga hufvud,
Om du ej lofvar
Kärlek åt Frey.

GERDA.

Väl för mitt öga
Svärdet, det blixtrande,
Blänker förfärligt,
Kufvar med hotelser
Gerda dock icke.
Väl, är du modig,
Strid då med Gymer!
Svärdet du freste;
Strid är hans lust.

SKIRNER.

Ser du, o, flicka,
Skimrande svärdet?
Smidigt det är.

Nu för den skarpa
Frätande äggen
Faller väl både
Du och din fader;
Svärdet i edert
Blod vill jag bada.

GERDA.

Harmen du spiller,
Orden desslikes.
Förrän jag famnar
Sonen af Njorder,
Dör jag i ungdomens
Blomstrande vår.
Här är mitt bröst!

SKIRNER.

Efter du lifvet
Aktar så ringa,
Är det mig gifvet,
Mö, att dig tvinga!

Der uppå högen,
Nedböjd och krossad,
Der skall du stå.
Ej skall du skåda
Blånande himmel,
Jorden ej heller;
Dagen är mörk.
Niffelhems öcken
Blott du skall skåda;
Ormarne hväsa,
Bäckarne sorla,
Tunga af gift.
Ormarna glatta
Skall man bereda
Åt dig till mat.
Giftböljor brusa,
Väl kan du stilla
Törsten i dem.

Vallmoer dofta,
Söfvande vindar
Vagga dig in,

Ej kan du sofva;
Tjuter i skogen
Hungriga ulfven.

GERDA

Icke med tungan,
Icke med lungan
Suger jag längre
Dräpande giftet.
Snart skall jag blekna,
Snart skall jag digna,
Gudarne då ej
Hinna mig mer.

SKIRNER.

Visst skall du blekna,
Ej skall du digna.
Visst skall af hämnande
Gudar du hinnas.

Brännande vindar
Susa, — från kinden
Färgen försvinner.
Ångest och tomhet,
Plågande längtan,
Aldrig dig lemnar.

Ut skall du vandra,
Vålnader lik;
Häpnande, rädda,
Stirra på dig
Jättarnes söner,
När du i salen
Vissnande träder,
Tärd utaf qvalen.

Ut skall du vandra,
Lungan skall andas
Renare luft.
Stor blir din plåga;
Lifvet och döden
Hårdt skola kämpa,
Aldrig skall döden
Sluta din plåga.

GERDA.

Ve mig, o, arma!
Hjelpen mig Nornor!
Stor är min ångest.
Bör jag ej rysa,
När Gudarne hota
Med *mera* än döden?

SKIRNER.

Eder till ofärd
Nornorna kommo
Fram utur djupet.
Ej de bekymra sig,
Suckar och våndas
Jättarnes mö.
Böner från Urgelmers
Ätt de ej höra.

GERDA.

Dock i sin ungdom
Stupade Balder,
Till Jättarnes fröjd.
Skrytande kraften
Nornorna kufva;
Glömmen det ej!
Trotsande är du,
Mägtar ej mera.
Aldrig jag äktar
Strålande Frey.

SKIRNER.

Gick jag till grönskande
Skogen, till höjden att
Hämdstafven skära.
Hämdstafven skar jag.

Vred är dig Odin,
Thor är dig gramse.
Frey dig skall hata,
När du af Asarnes
Vrede är krossad.

Hören det, Asar och
Asarnes söner,

Hören det Jättar,
Hören det Thursar,
Hur' jag förbannar
Trotsande mön!
Huru jag kallar
Brusande smärta,
Fasor att hölja
Trotsiga mön!
Huru jag kallar
Ringlande ormar,
Snodda om smala,
Glänsande midjan,
Att krama hjertat,
Krossa det icke!

Ser du, med hvassa
Heliga udden
Ristar jag runor
Djupt uti stafven —
Gråt! — dig för glädje
Eviga qval.

Thurs jag dig ristar,
Tre äro dragen:
Kraftlöshet, vanvett,
Pinande lustar.
Han skall dig famna.
Man du då eger,
Trotsiga mö!

Runor jag ristat.
Som jag dem ristade,
Plånar jag ut dem,
Om du vill älska
Strålande guden.

GERDA.

Längre, o Skirner!
Vill jag ej dröja.
Redan jag känner
Runornas magt.
Låga mig bränner,
Etter i bröstet.

Plåna dock bort dem,
Mägtiga runorna,
Dem du i stafven
Ristade djupt!
Annars du krossar
Hjertat i bröstet.

SKIRNER.

Som jag dem ristade.
Plånar jag ut dem,
Då du vill älska
Strålande Guden.

GERDA.

Sitt nu på bänken,
Tag du den gyllne
Bägarn med gamla
Fradgande mjödet!
Underligt går det,
Tänkte väl aldrig
Unna de Vanera
Ättlingar godt.
Men mot de mägtiga
Asarne strider
Fåfängt en mö.

SKIRNER.

Hem vill jag rida,
Ville dock veta
Stället och stunden,
Då du vill unna
Sonen af Njorder
Saliga fröjden.

GERDA.

Barri den lysande
Kyliga lunden
Heter, som bägge
Väl vi ju veta.
Sjunke i hafvet
Nio gånger
Gyllene Solen,
Der vill då Gerda
Unna i natten

Sonen af Njorder
Saliga fröjden.

Asgård.

FREY.

Säg mig då, Skirner,
Inan af hästen
Sadeln du lyfter,
Inan du flyttar
Foten framåt,
Hvad uti Jättarnes
Verld du har vunnit!

SKIRNER.

Barri den lysande
Kyliga lunden
Heter, som bägge
Väl vi ju veta.
Sjunke i hafvet
Nio gånger
Gyllene Solen,
Der vill då Gerda
Unna i natten
Sonen af Njorder
Saliga fröjden.

FREY.

Lång är en natt,
Tvänne än längre.
Hur' kan jag vänta i tre?
Ofta mig månad
Kortare tycktes
Än nu den halfva
Trånadens natt

Här vill jag sitta,
Här vill jag längta,
Snart skall jag famna
Jättarnes dotter,
Älskade mön!

Saliga stunders
Strålande bilder
Sväfva omkring mig,
Snart får jag famna
Gerda den fagra.

Den Nionde Natten.

GERDA *(sjunger)*.

Re'n stjernorna lysa
På himmelens rund,
Och rosorna mysa
I doftande lund.
Jag gångar till lunden i qvällen.

Ner gick du till Hela
I ungdomens vår; —
Förlåt mig, o Bela!
Förlåt mig, jag går
Till kärlekens lunder i qvällen!

Jag stred mot mitt hjerta,
Mot svärd och mot gull,
Jag stred mot min smärta;
Men kalken blef full.
Jag gångar till lunden i qvällen!

Så kom då, du blida,
Du älskliga gud!
Ej mer vill jag strida;
Jag gångar som brud
Till kärlekens lunder i qvällen.

Det dundrar. Hit ilar
Den älskande gud.
Snart längtande hvilar
Hans blomstrande brud
På doftande rosor i qvällen.

FREY.

Här är då lunden;
Men hvar är hon,
Hon, som jag söker i natten?

Här i den kyliga
Lunden hon hvilar,
Hon, som jag söker i natten.

Jättarnes dotter,
Strålande Gerda,
Nu är du vunnen — nu är du min!
Stjernorna blänka,
Rosorna dofta; —
Kom i min öppnade famn!

En Fogel på qvist.

Timmarne skrida.
Snart skola Muspels söner framrida.
Vet då den svage,
Hvarmed han skall strida?

En annan Fogel.

Sitt svärd och sin styrka
För flickan han gaf.
Så gräfva i mörkret
Sig gudar en graf!

Loke (*i Jättegestalt*).

Än tjuter du, Fenris,
I fängslande band;
Men frihet bebådar
Min fyndiga hand.
Stolt ringlar sig Ormen
I brusande haf.
Så grof jag i mörkret
Åt Asar en graf.

Thors resa till Utgårda-Loke.

Denna dikt, som här fått sin plats, nämnes alldeles icke i de gamla sångerna och låter sig ej rätt väl med dem förena. I de nyare dikterna är han känd och i det hela långt sinnrikare, än allt hvad vi eljest lära i den Prosaiska Eddan. Blott i korthet vill jag här nämna honom, emedan det hela bör läsas hos Oehlenschläger, der det har återvunnit sin poetiska drägt och gifvit

skalden anledning att tolka många af sina sköna syner i Nordens gudaverld *).

Thor reser till Utgårda-Loke (som egentligen synes vara Trollens Konung) och kommer dit efter mycken utstånden möda och förtret. Loke är med. I Utgårda-Lokes sal frestas Thor ännu mer, kan icke tömma dryckeshornet, sjunker på sina knän i strid med en käring och kan blott lyfta en fot af en svart katt. Dock är allt detta icke underligt, då hornet står i hafvet, käringen är ålderdomen, och katten Midgårdsormen. Detta säger Utgårda-Loke Thor, först då han kommit på hemvägen, och förhärligar Thors magt genom den försäkran, att han med trolldom säkert hädanefter skall befria sig från sådana gäster.

Denna underliga strid mellan Asakraft och trolldom, tvänne punkter, som fly för hvarandra och icke kunna komma i beröring, utesluter sig sjelf ur Asadrama't, der den skulle sakna all betydelse **). En besynnerlig skald har funnit nöje i att sätta den blott starka Thor midt bland idel bländverk, der hans kraft måste komma på skam, då den icke kan visa sig mot tomma skuggor. Blott som en sådan lek har dikten värde ***).

*) Thors Resa till Jotunhem. Sagan i Nyerups Edda, 59—72.

**) Oehlenschläger har sökt ge den en sådan, genom att låta Utgårda-Loke omstörta Uppsala Tempel och dräpa Hofgudarne. Thor far, för att hämnas detta, men mot Odins villja, och derföre har resan en sådan utgång. Utom att scènen härigenom är satt djupt in i menniskolifvet, har dikten varit tvungen att antaga en betydelse, som hvarken den eller Asaläran tål. Men detta förtjenar en egen undersökning.

***) Saxo gör Utgårda-Loke till en gud, som Danska Kungen Gorm dyrkar, och i anledning häraf har man gjort honom till en af de gudar, som före Asarne dyrkades, men af dem utträngdes. Huru förvändt detta är, ses redan deraf, att han då tydligast borde framträda i de gamla sångerna och efter hand försvinna, i stället för att göra tvärtom. Lokasenna och Harbards sång äro de första, der man fin-

Kittelns hemtning och Thors strid med Midgårdsormen.

Tvänne helt och hållet olikartade dikter äro här på ett eget sätt sammanblandade, och i en öfversigt, som den närvarande, låta de icke åtskilja sig, utan att stycka dikten «Hymers Qväde», ja, nästan icke utan att alldeles lemna det derhän.

Skalden synes hafva föreställt sig Asarne såsom tänkande på hämd mot Gymer, Gerdas fader *), emedan Frey hade mist sitt svärd, och det är derföre, som de bjuda sig sjelf till honom. Gymer, eller Äger, är vred på Asarne, antingen för det han blott är en Jätte, eller i synnerhet derföre, att de dräpt Bela, om denne är hans son; hvilket intet hindrar oss att antaga. Då derföre Thor bjuder honom att reda till gästabud för Asarne, försöker han att gäcka deras magt, genom att begära en kittel, hvari öl kan bryggas åt dem alla. Asarne äro rådlösa, tilldess en viss Tyr **) säger Thor, att hans far Hymer har en milsdjup kittel, och de fara bägge åstad, för att med list få denna vattenvärmare. De komma till Jättens sal och gå hurtigt förbi hans mor, ett vidunder med niohundrade hufvuden.

En annan guldskimrande, snöhvit qvinna, Tyrs moder, går fram och bjuder dem öl, men gömmer dem sedan under den stora kitteln, för att afvända det första utbrottet af Hymers vilda sinne.

Sent kom Jätten. Isfjällarne skälfde under hans fot, och hans kindskog (skägg) var islupen. Då han hörde, att Jättarnes fiende var kommen till hans boning

---

ner spår af honom, och ingenstädes utom hos Saxo framträder han som gud.

*) Jag antager, att Gymer, Gerdas fader, är den samme som Äger, hvilken ock kallas Gymer. Om skalderna gjort det samma, kan ej med säkerhet sägas; men, då deras dikter i mythologien ej äro af någon vigt, tror jag, att man bör begagna detta medel, för att frambringa enhet.

**) Kan icke vara guden Tyr, då han är Jätteson.

och satt bakom pelaren, vände han sig mot denna, och då sprang den, jemte splittrade bjelkar, sönder för hans blick. Åtta kittlar sönderslogos; men hel blef den nionde stora, och oskadda utgingo Thor och Tyr. Den gamle såg med vrede Jätteqvinnors fiende stå på golfvet, och en ond aning genomfor honom. Dock lät han taga trenne tjurar och steka dem vid elden. Thor åt ensam två.

Hymer sörjde för mat till nästa afton, och Thor lofvade att fånga fisk, blott han fick bete. Jätten bad honom sjelf skaffa sig det bland hjorden, och då afbröt den starke bägge hornens höga säte på tjuren. Bockarnes herre (Thor) rodde ut med Apornas slägting (Hymer) och bad honom ro hafvets lastdjur (båten) längre ut. Han gjorde det ogerna och drog tvänne hvalar upp i båten; men i bakstammen gjorde Thor fast snöret och satte oxens hufvud på en stark krok. Han, som gudarne hata, som alla länder omgjordar, gapade öfver betet, och den modige Thor drog den etterfulla ormen upp ur djupet. Med hammaren slog han hufvudskallen på Ulfvens broder; men

Klippor störtade,
Hedarne tjöto,
Jorden, den gamla,
Ryste och darrade;
Åter sjönk då
Ormen i hafvet.

Hymer frågade, om Thor ville bära hvalarna hem eller binda båten. Men, vred i hogen öfver Jättens gäckeri, tog guden den fulla båten och bar honom hem.

Ännu trotsade Hymer och nekade Thors styrka, om han ej kunde taga den starka bägaren i hand och krossa den. Guden slog den mot stenar och pelare. Stenarne klyfdes och pelarne remnade; men ändå bar man bägaren hel till Hymer. Då gaf den snöhvita qvinnan honom vänliga råd:

Slå mot den mordiska
Jättens hufvud,

Mot Hymers hufvud!
Hårdare är det
Än bägarn och stenar.
Reste sig bockarnes
Herre på knä,
Klädde sig fullt i
Asastyrkan:
Hel blef den gamla
Hjelmens grundval;
Mjödets omfattare
Remnade i tu.

Ännu trotsade Hymer och ville icke erkänna gudens styrka, om han ej kunde bära den stora kitteln från gården. Odins son grep i ringen och trampade genom golfvet i salen. Han lyfte kitteln på sitt hufvud, och ringarne klungo vid hans häl. Länge gick han, inan han vände sig; men då såg han Hymer och Thursar med många hufvud komma efter. Han lyfte kitteln af skuldran och svingade glad den tunga Mjolner öfver Jättarnes hjessor.

Vidare gick han, och halfdöd störtade den lama bocken till jord. Det vållde den elaka Loke. Hem kom Thor med kitteln, och nu kunde Asarne dricka öl hos Äger *).

Då den Prosaiska Eddan här måste anses som den äldsta källan, måste vi, utan att frukta för att upprepa det samma, här hafva dess berättelse hel. Den vet ej af kitteln, som den sednare skalden inblandat i dikten, utan säger blott: att Thor törstade efter hämd på Midgårdsormen, derföre att han i kattskepnad gjort narr af honom hos Utgårda-Loke. I gestalt af en unger sven gick han till Jätten Yme, blef der öfver natten som gäst och bad om morgonen, att han ville ro ut med på hafvet. Yme gjorde gäck af hans ungdom och menade,

*) Lätt ser hvar och en, så väl af hela tonen, som af det blomsterrika språket, att denna mycket poetiska sång är ganska ny, och allt bjuder oss att anse den till och med yngre än den Prosaiska Eddan.

att han skulle frysa, om de kommo långt ut på hafvet och dröjde länge ute; men Thor svarade, att det var ovisst, hvem som först skulle längta efter land. Guden var så vred, att han så när hade lyft hammaren, men lät det vara, emedan han på ett annat sätt ville pröfva sin styrka. Sjelf måste han söka bete hos hjorden och rodde se'n väldigt fram. Yme bad honom stadna, men det halp ej. Han sade, att det var farligt att ro längre för Midgårdsormen; men Thor rodde ändå, och glad var ej Jätten. Till slut tog han in årorna och utkastade den starka refven med oxhufvudet på den icke svagare kroken. Kroken gick åt botten, och sannt är att säga, att Thor icke mindre narrade Midgårdsormen, än Utgårda-Loke hade gäckat honom, då han skulle lyfta ormen med händerna. Ormen gapade öfver oxhufvudet, och kroken fastnade i gommen; då han märkte det, kastade han sig, så att Thors näfvar stöttes mot båtkanten. Vred iklädde han sig Asastyrkan och arbetade så starkt emot, att bägge fötterna gingo genom båten till hafvets botten. Nu hade han fått fotfäste och drog ormen upp till kanten; men det måste man tillstå, att aldrig en förskräckligare syn blifvit sedd, än då Thors hvassa ögon likasom genomstungo ormen: denne stirrade nedifrån mot honom och utblåste etter ifrån sig. Det säges, att Jätten Yme skiftade färg, att han bleknade och förskräcktes, då han såg ormen, och vattnet strömma ut och in i båten; men, då Thor grep hammaren och förde honom i luften, famlade Jätten till med sin knif och afskar refven, så att ormen sjönk i hafvet. Thor kastade hammaren efter honom, och det säges, att hans hufvud afslogs vid botten; men sannare är, att Midgårdsormen ännu lefver och ligger i sjön.

Thor slog näfven mot Yme's hufvud, så att han stupade öfver bord med fötterna i vädret; sjelf vadade han i land *).

*) Denna saga är väl icke bland de yngre, ty den förståndiga

Då jag blott anmärker, att denna saga bör hänföras till tiden, sedan Loke blef bunden, måste jag för öfrigt bekänna, att hon, sådan hon står i den Prosaiska Eddan, har sin fulla betydelse. Det var en skön tanke af skalden, att låta Asarne försöka, om det var möjligt att dräpa Midgårdsormen, förrän han ännu hade nått sin fulla vext. Vi inse lätt, att Nornorna måste tillintetgöra detta försök, hvars lyckliga utförande skulle för evigheten betryggat Asarnes thron, och det må nu vara oss tillåtet, antingen att antaga, det de betjenade sig af Yme's hand, som redskap, eller hålla oss vid den långt mer poetiska beskrifningen i Hymis-qvida och tro, att de genom den skakning, som lik en elektrisk stöt genomfor hela naturen, nödgade Thor att släppa sitt rof.

Gästabudet hos Äger *).

I Hymers qväde var detta förbereddt, och Ägis-drecka förer det i dramatisk form framför våra ögon. Asar och Asynior voro här samlade, utom Thor, som hade dragit österut att dräpa Jättar och troll: guld lyste som eld, ölet bar fram sig sjelft, och trälarne Finnafeingur och Eldir fingo mycket beröm för sin uppassning. Detta kunde Loke icke tåla att höra och dräpte Finnafeingur. Fristaden var ohelgad, Asarne slogo på sina sköldar och drefvo Loke ur salen. De gingo åter till

läsaren märker lätt, att den sköna stilen, som framträder så älskvärd med barnslig tro på gudarne, mycket contrasterar med den ton, som till det mesta råder i den Prosaiska Eddan, ehuru jag icke nekar mig hafva funnit en nästan dylik i det apokryphiska företalet. Märkligt är det eljest, att Har här säger till Gangler, det han väl känner denna saga, ehuru den icke var skrifven, och de kloka (som ej antaga något inre bevis) skola då här finna ett yttre för den satsen, att de andra sagorna varit förut afskrifna.

*) Redan i Grimnis-mal nämnes detta gästabud, men som något tillkommande.

dryckesbordet; men Loke följde dem på afstånd, och, då han af Eldir fick veta, att de talade om sina vapen och sin styrka, och icke rätt vänligt om honom, gick han in. Asarne tego; men han talade:

Törstig jag, Loke,
Långväga från,
Kommer till salen,
Asar att bedja,
Att de mig gifva
En ren dryck mjöd.

Hvarför tigen J?
Bindes af ilska
Så eder mun?
Väljen mig säte,
Ställe vid bordet,
Eller ock drifven
Bort mig igen!

Odin påminner, att Asar bättre veta, hvem de till gäst bjuda; men då påminner Loke honom, huru de i tidens begynnelse blandade blod samman och lofvade att aldrig dricka öl, om det icke bars åt bägge. Odin bjuder då Vidar stå upp för Ulfvens fader. Tyst reste sig Vidar och skänkte i för Loke; men, inan denne drack, helsade han gudarne sålunda:

Hel eder Asar!
Hel Asynior!
Hel hvar helig gud,
Brage undantagen,
Han som hvilar
Innerst på bänken.

Nu började en ganska bitter ordvexling mellan alla Asar och Asynior samt Loke, och man måste tillstå, att det blott var en blygsam känsla af eget värde, då han i samtalet med Eldir tillade sig stor öfverlägsenhet i konsten att träta. Att här uppteckna det, skulle vara lika onyttigt som ledsamt och anstötligt för höfviska öron. Blott hvad som har högre interesse vill jag uppteckna.

GEFION.

Loke ej vet,
Att förgjord han är,
Och vill sitt lif förlora.

LOKE (*till Frigga*).

Jag det ock vållade,
Att du ej Balder
Till salen ser rida.

TYR.

Frey är bäst
Af alla hjeltar
I Asars gårdar;
Han ur bojor alla förlossar.

Loke förebrår Tyr, att Fenris bet af hans högra hand; men Tyr svarar bitande:

Hand jag saknar,
Men du godt rykte.
Stor är bägges saknad.

FREY (*till Loke*).

Ulfven ser jag ligga
Framför forsens mynning,
Tills gudars samqväm slutas.
Snart skall du bindas,
Om du ej tiger,
Illbragds-mästare!

LOKE.

Köpt för guld,
Tog du Gymers dotter
Och ditt svärd så miste;
Men, då Muspels söner
Öfver Mörkved rida,
Hvarmed då, stackare,
Vill du väl strida?

SKADE.

Du är munter, Loke;
Men ej länge skall du
Lös och fri så leka,
Ty på klippor skarpa
Med din ättlings kalla
Tarmar guden skall dig binda.

Slutligen kommer Thor, och, efter något motstånd med munnen, går Loke, af fruktan för hammaren.

Slutligen har då Loke utspelat den långa roll, som skalderna på denna sidan om Ragnarök gifvit honom, och i eftertalet till denna sång förtäljes katastrophen. Loke gömde sig i skapnad af en lax i Franangers fors, och der togo honom Asarne. Han blef bunden med sin sons, Nar's, tarmar, och den andra sonen, Narf, blef en ulf.

I Prosaiska Eddan berättas blott det summariska innehållet af denna sång.

Om Lokes fängsling talar hon vidlöftigt och (likasom Vòlu-Spa) sätter den omedelbart efter Balders död, såsom straff, för det han varit orsak både till gudens död och hans qvarblifvande hos Hel*). Han dolde sig på ett berg och hade fyra utgångar på sitt hus. Ofta var han i forsen som en lax och trodde sig der fullkomligt säker. Asarne kommo, just då han en gång satt och flätade något garn tillhopa, såsom man sedermera gjort fisknät. Detta kastade han strax på elden och flydde till strömmen; men Qvaser, den visaste bland dem, fann i askan spår efter garnet, hvarpå de sammanflätade ett dylikt, för att deri fånga Loke**). Han nar-

*) Det var då ganska orätt af mig att (i anmärkningarna öfver Balder) påstå, det Loke icke borde bindas omedelbart efter Balders död, samt att han icke var känd som orsak dertill, förrän hos Äger. Detta misstag var ett väl förtjent straff, för det jag ville vara klokare än Vala och af de andra sångerna fylla luckor, som blott voro till i sednare skalders och min egen inbildning. Kunde nu jag, genom att blott hålla mig till Eddas sånger och anse Vòlu-Spa som grundval, begå ett så groft misstag, hvad skulle då icke hända, när man ansåg alla källor lika rena! Den Prosaiska Eddan, som vill följa alla skalder, motsäger sig sjelf, genom att låta den redan bundna Loke vara närvarande hos Äger.

**) Qvaser tillhör med lif och själ den Prosaiska Eddan och Odins resa till Dofre.

rade dem några gånger, men greps slutligen och måste se trenne klippor resa sig såsom fruktansvärda symboler af honom och hans barn. Hans son Vale förvandlades af gudarne till en varg och sönderslet sin broder Narf, med hvilkens jernstarka tarmar Loke blef bunden vid trenne klippspetsar, så att en stod under hans skuldror, den andra under länderna och den tredje under knävecken *).

Jordlifvet.

Asadrama'ts tredje act är slutad, och den fjerde framträder närmast för åskådningen i menniskolifvet. Allt, hvad Vala anser nödigt att härom säga, är att hon, strax efter Asks och Emblas skapelse, såg, hvarföre de skapades, i det

Valkyrior såg hon
Fjerran komna,
Beredda att rida
Till gudafolket.
Skuld bar skölden,
Följd af Skögul,
Gunnur, Hildur.
Göndul och Gejrskögul,
Härgudens mör.

Men för den, som kan se, ligger också häri allt, hvad som kan sägas.

I frid sitta Asarne på sina throner, Vanerna styra det lugna jordlifvet, medan Valkyriorna bemöda sig att fylla Valhalls bänkar. Det högre menniskolifvet utvecklar sig som ett återsken af Asarnes lif i tidens gryning. Jorden, danad af Ymers kropp, tyckes bibe-

*) Man ser, att namnen på Lokes söner icke äro de samma i eftertalet till Lokasenna och i den Prosaiska Eddan. Denna, som väl också är äldst, har utan tvifvel rätt, och, så vida den vers, som Göranson har af Vòlu-Spa, är äkta, nämnes Vale redan af Vala som Lokes son; en omständighet, som kunde föranleda till intressanta gissningar.

hålla hatet mot Allfader och hans barn, och de menniskor, hvilkas kroppar icke genomträngdes af Odins anda, göra likasom gemensam sak med den så kallade liflösa naturen. Nu uppstår en kamp på jorden mellan Hjeltar och Jättar; handlingar uppträda som sjelfständiga, ehuru de icke äro annat än utvecklingar af gudalifvets gnistor i olika former. Det är verkligen, som hade Asa-Odin nedstigit till jorden i menniskan, hvilken genom namn och poesiens trollband med honom förenades. Odins söner framträda med en förvånande kraft, och gudaslägterna utbreda sig. Med höga känslor vandra vi bland Vòlsungar och Niflungar, Sköldungar, Skilfingar och Ynglingar, ja, vi äro till och med ibland frestade att förvexla och förblanda den väldigt brusande elfven med källan sjelf, från hvilken hon ledde sitt ursprung på klippans höga spets.

Men vi villja lemna Jorden, sådan den för ögat härligt utbreder sig i sin unga vår, der de härligaste vexter skjuta upp mot en lågande sol: stormar kunna böja, men icke bryta, hagelskurar nedtynga, men icke krossa dem; ty det nyfödda lifvet och den svallande kraften böjer sig smidigt för hvarje anfall och reser sig i förnyad glans vid solens första stråle. Så skåda vi ännu jorden i den flygtiga bilden af naturens vår, så lemna vi henne uti historiens.

Med Vala bortvända vi ögat från de trygga Asarne, från den bundna och döda Loke, och skåda

Salen stånda
Fjerran från solen,
Å likstranden,
Med nordvända portar.
Falla etterdroppar
In genom gluggarna,
Borgen är byggd af
Ormaryggar *).

*) Man har trott, att Narstrand var Nordboens helvete, och i en viss mening har man rätt; men vistelseorten för

I Hvergelmer suger Nidhögg de dödas lik, och Ulfven sönderslíter köttet. Här är den förskräckliga verkstaden, der vapen smidas, för att döda Asarne.

De försvagade Jättarne insuga ett nytt, etterblandadt lif af de lefvandes död, och af döda mäns naglar bygges skeppet Nagelfare, som skall bära dem till gudastriden *).

Fenrisulfven och Midgårdsormen vexa och frodas, medan den Gamla i Jernskogen (Gullveig eller Hel) föder Fenris' barn eller fränder.

Det vissnande Jordlifvet.

Skåda vi nu tillbaka till jorden, så finna vi tillståndet mycket förändradt. Årtusenden hafva rullat öfver henne, bortfläktat det gudomliga lifvet, insugit och borttagit hennes ungdomliga kraft.

Bröder strida,
Dräpa hvarandra.
Fränder glömma
Nära fränder.
Billålder, svärdsålder,
Sköldar klyfvas.
Ingen kan på
Den andra lita **).

de onda efter Ragnaròk (som också jag en gång trodde) är det ej. Jättarnes jordiska fränder föra i Nifflelhem ett sorgligt lif, blott derföre, att de skola dö *ännu en gång* i Ragnaròk, och död är Nordbons högsta straff, likasom lif föremålet för hans högsta diktan och traktan.

*) Det är osäkert, om de dödas kroppar kommo i Jättarnes våld, blott derföre, att menniskan från början var uppvext ur jorden, Ymers kött, eller derföre, att Jättarne hade haft särskild del i kroppens daning.

**) Jag vågar icke ännu afgöra, om dessa rader, som stå på ett mycket corrumperadt ställe i Vòlu Spa, äro äkta, och brukar dem derföre icke som ett bevis, utan som en passande text.

Hjeltelifvet är utdödt. De från samma gudomliga rot härstammande ätterna tyckas hafva glömt den gemensamma striden och vändt vapnen mot hvarandra. De digna, och Jättarnes slägt segrar, mindre genom egen styrka, än genom de höga fränderna strid. Så strida ännu solens strålar med hvarandra i den heta sommarn, och vexterna, som de sjelfva framkallade, falla vissna, brända och förtorkade i stoftet.

Fråga vi efter orsaken härtill, så är svaret lätt. Så ville Odin, emedan han, ledd af sitt ena öga, hastade att samla djerfva hjeltar i Valhall och utan afseende på något annat bjöd sina mör välja. Så ville Nornorna, för att hindra utbredandet af Asarnes slägt och befästandet af deras magt; ty, hade Odins söner inkräktat hela jorden, så hade hon varit tvungen att ge efter för gudomskraften. Fullkomligt hade då Jätten Ymer blifvit dräpt; *evigt* hade *hela* jorden måst lyda Asarne.

På det icke detta skulle ske, följde Nornan Skulda med Valkyriorna. Hon stod med skölden, hvari ödets oföränderliga runor voro ristade, och ledde striden efter Urdas villja. Ofta höll hon en skyddande sköld öfver nidingen och bevarade i honom en listig baneman åt hjelten. Med skäl kunde hon le åt Odins klokhet, då han bjöd till sig den unga, lågande hjelten, i hvilken fröet till en hel ätt låg förborgadt och förstördes.

Beskåda vi nu jorden i hennes elände, såsom hon för oss ligger utbredd uti historiens sorgliga höst, beröfvad sitt lif, afklädd sin härlighet, då måste vi bekänna, att hon är mogen till pånyttfödelse, och att denna måste ske, genom den långa vintern och genom Ragnaröks natt, som Vala nu förkunnar.

Ragnarök.

Förhänget upprullas, och sista acten begynner. En glädje, blandad med smärta, griper oss; ty, då vi djupt sörjande se det härliga digna i sin kraft vid sidan af det usla, uppenbarar det sig för oss, att detta blott var

ett redskap i det ännu härligares hand och drog blott det förras besmittade del med sig i fallet.

En af den Gamlas söner i Jernskogen uppslukar månen i trollgestalt; med blod fläckar han gudarnes sal, och svart blifver solens sken om sommaren efter. All vind blir storm. Den långa, oafbrutna vintern kommer,

Stormålder, mordålder,
Innan verlden faller.

Slutet är nära, ty allt är redo till den sista striden.

Guldkammig hane gal hos Asarne och väcker Härfaders hjeltar, medan den sotbrune gal under jorden i Hels sal, för att kalla hennes söner och Jättarne till strid. Midnatten är kommen.

Högt skäller Garm i Gnipas håla, ty bojor brista, och vålnader vandra vid midnattstid. Lös är den döde Loke, och lös är Fenrisulfven. Den visa Vala

Vet än mera
(Fram ser hon längre)
Om gudamörkret
Och segergudars fall.

Hvad sker hos Asar?
Hvad sker hos Alfer?
(Jättarnes verld
Fylles af gny.)

Asar samlas
Alla å tinget,
Alfer sucka vid
Klippedörrar.

Högt blåser Heimdall i sitt upplyfta horn, och Odin rider till Mimers brunn, för att lösa sin pant, men förgäfves *).

---

*) I Vòlu Spa läses: Odin talar med Mimers hufvud; men, då detta hufvud har sitt hem bland de förgudade menniskorna i Snorros Heims Kringla, och den Prosaiska Eddan, häri visande till Vòlu Spa, säger, att Odin red till Mimers brunn, synes mig ofvannämda läsart nödvändigt böra anses för oäkta.

Tidens gamla träd suckar; asken Ygdrasill står skälfvande, och örnen i toppen sjunger dess liksång.

Jormungander vältrar med jättestyrka sin gigantiska kropp; ormen trycker hafvet, och högt svälla dess böljor. Då löses Nagelfare, skeppet, som Loke styr, hvilket bär Muspels söner *östanifrån* öfver hafvet.

Surtur framrusar *sunnanifrån* med svekfull låga, och af hans svärd lyser Valgudars sal.

Stenbergen braka,
Himlen remnar,
Gudar falla.

Sin första sorg fick Frigga, då Balder föll; men nu får hon den andra och en ännu större, då Odin går i ulfvastriden, ty högt öppnar Fenrisulfven sitt gap, och Härfader är icke mer. Så slukar Ulfven ulfvarnas fostrare.

Frey står emot Surtur, som den värnlösa blomman mot den förtärande lågan.

Nu kommer den store

Segerfaders arfving,
Vidar, att strida
Mot morddjuret.
Hans hand låter stånda
In genom munnen
Svärd i hjertat.
Odin är hämnad.

Hlodynias ädle son, den starke Asathor, mäter sig med Midgårdsormen, och ormen måste erkänna, att den styrka, *som kan vexa*, aldrig blir lik den från det eviga utgångna kraften. Brusten simmar han i sitt eget gift, och Fjörgyns son (Thor) går nio steg tillbaka från odjuret; men den giftiga anda, hvars första sagta fläkt fördref lifvet från alla Asks och Emblas döttrar, har redan omgifvit hans lungor och qväfver den stolte*).

*) Den Prosaiska Eddan säger, att Tyr strider med Garm, och Heimdall med Loke, så att de ömsesidigt fälla hvar-

Jorden i hafvet
Sjunker. Från himlen
Falla de gyllne
Glimmannde stjernor.
Upp utaf elden
Röken väller.
Höga lågan leker
Med sjelfva himlen.

Fram kommer svarta
Flygande draken,
Glänsande ormen
Från Nidafjellen.
Nidhögg på vingarna
Liken lyfter
Och strax förasvinner.

Det Eviga Lifvet.

Än längre ser Vala med sitt djerfva, allt genomträngande öga. I gudarnes skymning ser hon ett skymt af den eviga dagens morgonrodnad, och ur det brusande, alstrande hafvet

Jord ser hon lyftas,
Åter förnyad,
Evigt grön.

Asar mötas på
Ida-vallen.
Väl de minnas
Fordna magten,

---

sanna. Häri är poetisk sanning; men vi se bort derifrån, emedan striden i Ragnarök hos *Vala* just lärer oss att känna de sanna handlande guderne. Vafthrudnis-mal säger, att Njord sändes hem till de visa Vaner, från hvilka han kommit, och detta bestyrker den satsen, att han icke hörde till grundidéen, utan var som offergud en länk af den lånade kedja, som förenade menniskor och Asar, hvarpå äfven hans namn hänvisar. I samma dikt säges, att tvänne menniskor, Lif och Liftrasir (lif och lifskraft), gömmas och öfverlefva Ragnarök, närda af morgondaggen, och bilden är skön; men Vala vet ej och kan icke veta något derom. — Om Ragnarök läses i Nyerups Edda, 86–97.

Tala om *Fimbultyrs*
Gamla runor.

Och de sköna, gyllene taflorna, som de i tidens gryning egde, finnas då åter.

Vala såg

Der i Gimle,
Med guld betäckt,
Salen lik solen.
Der skola bygga
Evighets barn *).

Villja vi fråga mera om gudarne, då svarar Vala:

Nu bebo Hödur och Balder
Hropts (Odins) segersal.
Hel, Valgudar!
Förstån J än, eller hvad? **)

Slutad är Valas höga sång. Ej ser hon längre, ty det finnes intet *längre*; det eviga, harmoniska, skuggas icke mer af någon vexling.

Återblick.

Slutadt är Asadrama't; gudalifvet ligger utveckladt för vårt öga. Här villja vi stadna, glömma alla sednare dikter och betrakta bilden, så ren han hos Vala står. Denna betraktelse skall lära oss, om det var en vild, regellös lek af phantasien, för hvilken våra fäder knäföllo,

*) Äfven denna vers torde vara oäkta, och den, som talar om Asar å Ida-vallen efter Ragnaròk, har icke heller stora anspråk på att blifva trodd, likasom den ocksa i åtskilliga handskrifter saknas.

**) Vafthrudnis-mal säger, att det är Vidar och Vale, Mode och Magne, som öfverlefva Ragnaròk, och den Prosaiska Eddan har (som vanligt) följt bägge. Skulle jag här anmärka, hvem som bör tros, då hade jag skrifvit förgäfves; men till upplysning kan tjena, hvad som förr är sagdt om Mode och Magne. Vala omtalar icke, att Vidar dräpes, ty han kan icke dräpas; men hon nämner honom icke heller efter Ragnaròk, ty han är sammansmält med Hödur.

för hvilken deras starka ande böjde sig, under det de trotsade all jordisk magt; eller om den kan hända var en härlig, betydelsefull dikt, upprunnen af det oemotståndliga behofvet att lösa tillvarelsens gåta, hvilket i alla tider dref och ännu drifver stora själar utom sinnlighetens spher.

Tron på Asalärans höga betydelse är fast sammanvext med mitt väsende, och utan denna tro må det väl kallas en galenskap att stirra på hedendomens halfutnötta runor. Att mången icke vill dela denna tro, vet jag; men antingen höre man mig alldeles icke, eller höre man mig utan fördom! Må man se och tänka, inan man dömer; ty jag såg och tänkte, inan jag talade.

Om Jormunganders etter qväfde
Den djupa känslan i ert bröst,
Viken, viken!
Ty för eder
Tydes aldrig Valas sång.
Bort! Ty endast den kan höra,
Som i sitt väsens inre öra
Fattar sagta, rena ljud.

Den gamle, anderike skalden begrundade verldens och tidens upphof.

Likasom hvarje menniska, hos hvilken den gudomliga gnistan fritt kan utveckla sig, höjde han sig lätt till det eviga, till den underbara, förborgade källa, hvarifrån allt måste utströmma. Han skådade rundt omkring sig med sin djupa blick, för att finna bilden af det harmoniskt härliga, hvartill han uppsvingat sig; men *strid* var det han fann. När stormar böjde granen på fjellets topp, och när skummande böljor vältrade sig mot klippans fot, då *såg* han striden; när björnens brummande och ulfvens tjut blandade sig med stormens dån och böljornas brus, då *hörde* han den. I oafbruten kamp mot jorden, mot djuren, mot hvarandra, såg han menniskan stå, segra och digna. Lyfte det matta ögat sig mot himmelen, då såg han ljuset strida med mörkret

och med sig sjelft, och, blickade han i menniskan, i sitt eget inre, då tycktes honom hela den yttre striden blott vara en svag bild af den, som krampaktigt skakade hans eget väsende.

Hans ande var färdig att bortkasta sin höga idée och insvepa sig uti mörker; men åskådningarne fortforo att arbeta, och ett ljus uppgick i hans själ. Han såg *Ymers* födelse.

Nu var allt klart. Då den vilda formlösa massan sjelf hade utvecklat sig till lif, kunde Allfader icke låta en verld, hvilken hel, likasom i sina minsta delar, bar hans bild, vara till, förrän det onda sjelftagna lifvet var förgånget.

På det att detta skulle kunna ske, framträdde Allfaders kraft såsom lefvande och verkande. Hon var, hvad hon måste vara, *ren*, *blind* och *tyst*. Men hon försvagade blott materiens lif, i stället för att tillintetgöra det, då, genom att öppna ögat, hon förlorade sin renhet*). Hon byggde en verld och ville vara *sin egen*. Hon slöt fred med materien, och sjelfva aningen om en högre tillkommande harmoni skulle hafva försvunnit, om icke

*) Denna djupa idée är afbildad i mythen om Odins fyra märkliga söner: Balder (renheten), Hödur (den blinda kraften), Vidar (den tysta) och Thor (den befläckade, sjelfständigt framträdande). Att Asakraften miste sin renhet och blinda lydnad, gjordes åskådligt, då man sade: att renheten individualiserade sig i Balder, och blindheten i Hödur. Dessa stå ständigt vid sidan af Odin, emedan kraften väl kunde skilja sig från sina egenskaper, men dessa dock icke återvända till ursprunget, utan i förening med henne. Renheten och blindheten måste imellertid aflägsnas, om Asarne skulle betvingas, och materien dock icke segra öfver sjelfva det eviga, och derföre vandra både Balder och Hödur till Hel. Vidar måste qvarblifva, på det icke den orena kraften måtte komma att triumphera på materiens ruiner; tyst och sluten inom sig sjelf väntar han på Odins fall i Ragnarök, till att handla för första och sista gången.

den eviga visheten hade afhuggit det syndiga bandet; men äfven detta skedde, och tiden blef då nödvändigt uttrycket af striden mellan den oheliga styrkan och den orenade kraften.

Sålunda var tillvarelsens gåta löst, och skalden kunde icke mer förvånas, då han såg, att sjelfva den kraft, som stred mot det usla, stred mer för sig sjelf, än för det härliga, hvars kämpe hon skulle vara. Ej öfvergaf han sin idée, ty den vishet, som väckte och styrde striden, måste också en gång låta den upphäfva sig sjelf genom en ömsesidig tillintetgörelse af de stridande krafterna *såsom sådana*. Då, när materiens syndiga lif var utplånadt, när den blinda kraften, *ren och utan vilja*, åter hade sammanflutit med visheten i den eviga källan, såg han en dag randas och en tid utveckla sig, som icke kunde slutas, och hvari all strid var otänkbar, emedan allt måste erkänna sig som strålar af en enda sol.

I denna djupa åskådning och härliga aning lefde han och kastade utan saknad tiden bakom sig. Till sin salighet ville han höja sina bröder och skapade, — *Asa-läran* *).

Nordens forntid kunde aldrig hafva blifvit hvad han blef, om han icke en gång blifvit förstådd, *så* nämligen, som det djupaste på det underbaraste sätt uppen-

*) Skulle jag nu utveckla, huru han på det fullkomligaste sökte afbilda idéen i gudalifvet, så vore jag nödsakad att på nytt företaga den vandring, vi nyss slutat; men det kan icke vara svårt för den tänkande läsaren att finna det sjelf. Jag vill blott anmärka, att vi på denna ståndpunkt icke kunna förnya den frågan, vi förut gjort: Hvarföre är icke Allfaders tillvarelse synlig i något af gudalifvets uppträden? Ty i Nornors och Asars motsatta ställning och skenbara dubbelhet har allt framträdt, som *kunde* framträda. Hvad som *återstår* är, om jag, utan att göra förargelse, kan låna ett uttryck af naturphilosopherna, den rena Indifferens-punkten, och att villja skåda den vore ännu djerfvare än Aladdins bön till Lampans ande.

barade sig i *bilden* enkelt och tydligt. Med största rätt kan man säga, att denna stenbild, som Othar fordom gjorde åt Freya, förvandlade sig till genomskinligt glas.

Men — han dog. Blott få i de följande tider förstodo honom fullkomligt, och äfven dessa voro sällan nog rena, att bevara bilden obefläckad och framställa honom i hela dess glans. Glaset förlorade sin klarhet och visade figurerna allt dunklare, tilldess det slutligen åter blef sten.

Skaldens sång, utgången från Valas mun, rotfäste sig på millioners läppar; men hans ande vägrade att bo i ordet och for upp till sitt hem. Andäktig, men med förmörkadt öga, stirrade hopen efter honom, såg ett skymt, ett halft, och förlorade honom slutligen fullkomligt ur sigte. Blott stundom sväfvade han som en vålnad på stormens vingar genom ekarnas toppar, öfver Asarnes altaren i den mörka offerlunden. Väl måtte Hakon fråga:

Hvad, hölja dimmor sig om Valhall?
Säg, höga skara, har i mörker du
Dig svept och följt till Hel den fromme Balder?

Mer än ett år är försvunnet, sedan jag vågade framkalla den nya Norden och bjuda den kasta en genomträngande blick in i den gamla. Halfseende, kämpande, tviflande, stod jag och frågade mig sjelf:

Kan jag väl finna,
Hvad dristig jag söker?
Kan jag omfatta
De lätta gestalter,
Som luftiga sväfva
På fädernas högar,
Kring Asarnes altar
I skuggrika lunden?
Som fladdra i nattens
Förmörkande skyar
Och dåra i leende
Drömmar mitt öga?

Med tårande sorg måste jag svara:

Förslöadt är sinnet.
De mossiga runor
Förvillas af dvergar
För ögat, som blickar
Mot flyktade tider.
Och örat ej fattar
De härliga toner
I genljudets dofva
Förvirrade klang.

Dock — i samma ögonblick som jag bäfvade tillbaka för dimman och misströstade att kunna genombryta den, grep mig en mägtig aning om det härliga, och jag måste utbrista:

Men, *kunde* jag finna
Den bilden af Asar,
Som fordom Othar
Format i sten,
Och, *ville* den bilden
Sig *åter* förvandla
Till skinande glas,
Att gömda betydelsen
Åter blef synlig,
Knäböjande slägten
Då skulle tillbedja
Och bilden bestryka
Med rykande blod.

Mitt hopp och mitt mod ökades vid tanken på det härliga målet, hvaraf jag såg ett skymt, och jag slutade sålunda:

Nordboer, önsken mig
Lycka på resan,
Att till de visa
Vanor jag kunde
Hemföra bruden!
Bruden är härlig.
Nordboen sade:

Solen är *qvinna*,
Månen är *man**).

Anade meningen
Skall mig ledsaga
Fram genom nattens
Fladdrande lågor,
Jag den med Skirners
Qväde vill helsa:

Mörkt är ute,
Tid är att fara
Öfver ljung, öfver fjell,
Bägge komma vi hem,
Eller oss bägge
Fångar den mägtige Jätten **).

Landsmän! hvad jag fann, har jag nu för eder framlagt. Skänken J det gamla Norden och mig det deltagande, som *det* ovillkorligt, och jag, om det lyckades mig att vara dess tolk, har rätt att fordra, skänker mig den Evige lif och kraft, och skänka mig menniskorna magt öfver den tid, jag åt edra fäder och åt eder vill offra, då skall jag visa eder spåren af min vandring, och stället, hvarest det låg, som jag fann.

Kan detta icke ske, så klagar jag dock icke; ty då är jag viss derom, att det icke *borde* ske, och jag tröstar mig med det säkra hopp, att hvar och en, som har sinne för något högre än hvardagslifvet, och hvars öga icke förvillar sig i det enskilda, utan har styrka att skåda ett helt i det helas betydelse, redan nu skall bekänna med Thangbrond!

Det vare långt från mig att här fördöma
Den gamla läran i dess dunkla ursprung.
För intet har ej Gud förunnat henne
Att verka vidt och djerft omkring på jorden.

---

*) Då Vaner äro Grekerne, och Nordens gudalära framställes som bruden, är all vidare förklaring onödig.

**) Afhandlingen om Asaläran, i Minerva (Maj, 1807).

Ja, jag vågar till och med hoppas det, han skall erkänna, att hon

Ej endast är en märkelig ruin;

ty hon är den härligaste form, hvarunder någon *menniska* har framställt det eviga och dess modification i tiden. Hvad hon saknar, kunde ingen dödlig gifva henne, och Ragnarök skulle hafva kommit, om icke en renare son af Allfader än Odin hade nedstigit till den längtansfulla jorden, störtat Asarne från deras orättmätiga throner, fråntagit Jättarne den giftiga gadden, upplifvat den döende gudomsgnistan till en helig, brinnande eld och sålunda försonat jorden med himmelen. Detta är den stora gudaktighetens hemlighet, som Vala icke *kunde* veta, som dagens barn icke *villja* veta. Len fritt, J kloke! Så log eder fader, derföre att Balder icke skulle komma tillbaka från Hel. Äfven jag kunde se tingen från eder ståndpunkt, ty jag *var* der; men bevare mig Gud från att komma der åter!

TREDJE AFDELNINGEN.

Fabel-läran.

För den, som har betänkt, att gudaläran skall åskådliggöra idéen om en högre tillvarelse, hvaraf vår egen låter förklara sig, och att fabel-läran åter måste visa spåren och återskenet *af* eller beröringspunkterna *med* denna högre tillvarelse, kan det icke synas underligt, att de behandlas särskildt. I den fulländade mythologien måste väl fabel-läran på det innerligaste sammanhänga med gudaläran och egentligen blott vara dess symbolik; men man torde lätt medgifva, att detta aldrig ännu var fallet med någon mythologi, som kallades *sålunda*. Här är icke stället att utveckla den allmänna grunden härtill och de närmast verkande orsakerna, hvarföre de nämda delarne i särskilda mythologier äro mer eller mindre nära förenade; men, hvarföre Nordens *mythiska* fabel-lära saknar ett nära sammanhang med Asaläran samt i sig sjelf den enhet, helhet och stränga consequens, som den sednare eger, detta måste uppgifvas.

Nordens gudalära hade icke uppstått genom reflexion öfver phenomenernas intryck på de yttre sinnena, utan härflutit ur den omedelbara åskådningen af *lifvet* och *tiden*. Hade nu en skald uppstått, som bildat gudarnes omgifningar till ett värdigt helt och skådat naturen i hennes enhet och mångfald, då hade Norden kunnat uppvisa en fabelkrets, som i härlighet och betydelse lika mycket skulle hafva öfverträffat söderns, som Asaläran från *denna sida* öfverträffar Grekernas gudalära; men, så vidt vi kunna skönja, har detta aldrig skett och kunde kanske icke heller ske. När nu detta imellertid icke skedde, måste fröet till en förvirrad fabel-lära just ligga i gudalärans härlighet och sjelfständighet; ty det fanns då

intet band, som hindrade skalden, tänkaren och betraktaren att efter välbehag röra sig på det öppna vida fältet. Hvad följden måste blifva i det skalderika Norden, är klart, och, då jag införer min läsare i fabelns korsande irrgångar, måste jag be honom nedstämma de förhoppningar, hvilka det skulle göra mig ondt om icke Asaläran hade väckt. Vid den glada anblicken och ljufva doftet af en och annan blomma, som till hälften döljes af törnen och högvext ogräs, försone han sig med den mindre behagliga, men likväl, under vissa vilkor, nödvändiga vandringen.

I förhoppning, att man, genom att längre dröja vid de få egentliga fabelvinkar, Vala har, möjligtvis kan bättre vara i stånd att skilja mellan den äldsta och den sednare fabeldikten, är min föresats icke att här uttömma ämnet, utan att blott i en tillbörlig synkrets meddela det vigtigaste.

Rummet och tiden äro så helt och hållet fabelns grundval, att jag icke kan tro det vara opassande att begynna med tidens träd, som famnar rummet.

Asken Ygdrasill.

Detta är det träd, hvarunder Nornorna bygga, trädet, hvars rot ingen känner, ty dess sanna rot är toppen, öfver hvilken ingen dödligs öga kan lyfta sig. Så säger Vala:

Ask heter Ygdrasill,
Helig den står
Under klara himlen.
Högt öfver Urdas
Källa den ståndar,
Stänkt med det hvita
Vattnet och smyckad
Ständigt med friska
Grönskande löf.

Förstå vi detta, då behöfva vi icke mer fråga, ty

då veta vi alla redan, hvad den Prosaiska Eddan tillägger, att det är Nornorna, som ösa vatten på dess grenar, att de icke skola ruttna eller vissna.

I Grimnis-mal beskrifves detta märkvärdiga träd mer utförligt. Trenne äro dess rötter, och under dem bo menniskor, Rimthursar och Hel, ja, det famnar icke endast tidens barn, utan äfven tidens gudar; under grenarna bo de, och vid roten är deras tingställe. En Örn, som vet många ting, sitter i toppen, och Ekorren Rotatosker bär hans ord till draken Nidhögg nedanföre. Denna med hela sin ormaskara: Goin och Moin, Grafvitners söner, Gråbak och Gråfäll, Ofner och Svafner, med otaliga, namnlösa fränder, sönderslita rottelningarna. Fyra hjortar: Dain och Dvalin, Duneyr och Durathror, afbita bladen, och sidan börjar ruttna.

Trädet Ygdrasill
Drager större tunga,
Än det men'skor veta.

Den, som äfven i de härligaste myther icke vill eller kan erkänna något annat, än en godtycklig sammansättning, han åtnöje sig med det här sagda; men den, som annorlunda tänker, skåde med mig en del af denna myths betydelse!

Tidens söner, män på jord,
Om J efter Modren frågen,
Vänden ögat upp mot Nord,
Blicken der på himlabågen!
Denna båge är en rot
Af det träd, som länge stod,
Och som står, tills verlden faller.

Trädets namn är Ygdrasill,
Vidt utbreda sig dess grenar,
Under dem allt, som blef till,
Sig i vexelspel förenar.
Hur' det vexte, ingen säg;
Grönt vid Urdas klara våg
Stod det re'n i tidens gryning.

Namnet *Tid* det också fått,
Många löf dess grenar bära,
Hvarje gerning, hvar idrott
Måste af dess saft sig nära.
Underligt, att än det står,
Som det stod så många år,
Att det än ej ruttnat, vissnat!

Trenne rötter har det väl;
Men de kunna det ej lifva;
En sig sträcker öfver Hel
Som en tung och dunkel skifva;
En nertrycker Jättars ätt;
Under solen klar och lätt
Öfver Midgård en sig hvälfver.

Kommer, Tidens barn, och hörer,
Hvad det är, som lifvet rörer
I det ålderstigna träd!
Nornorna, som striden länka,
Tidens torra ask bestänka,
Läska den ur Urdas brunn.

Derför, trots de många år,
Stammen stark och väldig står,
Derför vissna ej dess löf.
Dock förmår väl ingen måla
All den nöd, den måste tåla.
Evigt kan den icke stå.

Mycket månde Asken lida.
Fyra hjortar, *sömnens* söner,
Stå uti dess höga topp.
Och, som tiderna framskrida,
Bladen girigt bort de gnaga,
Bladen med den unga knopp.

Veten J, hvad hjorten tär,
Att den *gamla* tid det är,
Som förtäres af dess tand?
Derför mörka glömskan rufvar
Öfver den och mägtigt kufvar,
I sitt frö hvar härlig tid.

Mera lider Asken dock.

Nidhögg med sin ormaflock,
Draken, biter på dess rot.
Asken åldras dag från dag,
Stammen blir förtärd och svag,
Och den lutar mot sitt fall.

Hören J det höga qvädet
I det underbara trädet
Ljuda ner från Örnens bo?
Rotatosker ner sig svingar,
Sången ned från toppen bringar
Han till Drakens mörka hem.

Örnen sjöng om trädets ålder,
Sjöng, att, när en gång det faller,
Skall det krossa Jättars ätt.
Dubbelt flitigt ormar tära,
Asken villja de förtära,
Inan hämdens timma slår.

Villjen, Tidens barn, J strida
Lömskt vid lömska ormars sida
Mot de höga Nornors råd?
Villjen J er moder plåga
Eller söka att förlänga
Jätteslägtets onda lif?

Väl, så gören som J gjorden,
Då J i er sjelfva dräpten
Åter den försvunna tid!
Hämden kommer — Asken svigtar,
När den faller, den begrafver
Eder till en evig död *).

Ygdrasills rot, som hvälfver sig öfver Midgård, famnar det synliga rummet, och likasom på denna rot lysa de ljus, som lära oss att mäta tiden.

Himlen och dess Ljus, Dag och Natt.

Våra fäder kallade, likasom vi, jordens underbara

*) Öfversättaren har vid slutet af detta poem sett sig tvungen att öfvergifva rimmen, emedan det annars varit nödvändigt, att helt och hållet öfvergifva originalets mening.
Öfvers. Anm.

hvalf himmel; men i sednare tider tyckas de hafva antagit flera än en, åtminstone nämnas i Gylfaginning två öfver den nedersta, Aundlangr och Vindblain, och Skalda har nio *).

Ymers hufvud, hjelmen, som Dvergarne Nordre och Södre, Östre och Vestre bära, äro bland de tillnamn, som i den Prosaiska Eddan gifvas himmelen.

Om sol, måne och stjernor säger Vala, att de foro vidt omkring i luften, tilldess Asarne gåfvo dem en jemn gång på himmelen, så att dagar, år och tider derefter kunde räknas.

I Grimnis-mal säges, att Asarne satte Svalin, den lysande skölden, för solen, samt att haf och jord skulle brinna, om han föll bort. Häraf kan man väl sluta, att detta ljus icke ansågs vara skapadt af Asarne, emedan det eljest måste hafva passat med det öfriga. Allt blir deremot consequent, när vi tillägga solen en annan och äldre upprinnelse, ty då var den beräknad för den verld, som skulle hafva uppstått, om Asarne uppfyllt sin bestämmelse, och det är intet under, att dess *oförsvagade* strålar skulle hafva itändt den bräckliga verld, som af Ymers kropp var byggd. Sålunda inse vi också, hvarföre en tredubbel vinter, utan någon sommar imellan, skulle föregå Ragnarök; ty, då solen vid tidens slut borttogs, funnos på himmelen blott den skinande skölden och stjernorna, som icke kunde värma. Svagt blef ljuset, och denna tidpunkt kallades derföre *skymning*.

Nu kunna vi äfven inse, att Vala talar sanning, då hon säger, att af Surturs flammande svärd skiner *Valgudars sol.*

I Vafthrudnis-mal säges, att Fenrisulfven slukar solen, men att hon först föder en dotter, som skall lysa

*) Vidblainn, Aundlangr, Vindblain, Vidfadmi, Hriódr, Hlymir, Gymir, Vetmimir, Skatymir. (Se Skalda, s. 149. Stockholm, 1819.) Utan tvifvel är detta munkvisdom.

efter Ragnarök. Detta är en sednare dikt, och äfven den hänvisar på en solfader, högre än Asarne; ty, då de sjelfva gå under, kunna de ju icke bevara soldottern. I samma dikt säges, att solens och månens fader är Mundilfar*), och detta förklarar den Prosaiska Eddan ganska nätt, genom att berätta följande äfventyr: Det var en gång en man, vid namn Mundilfar, som hade två barn, en son och en dotter. Sonen het Måne och dottern Sol; men gudarne blefvo vreda, derföre att han gifvit sina barn så präktiga namn, togo barnen ifrån honom, och nu måste Sol styra solen, och Måne månen. Vore detta äfventyr icke så ungt och otillförlitligt, så kunde det visa, att gudarne aktade solen och månen högre än sig sjelfva, ty de vredgades aldrig öfver, att menniskor hette som de.

I Grimnis-mal tilläggas Solen tvänne hästar, Arvakr och Alsvidr, som hafva en blåsbälg under buken, för att svalka sig**). Här säges också, att ulfven Hate går framför solen, och Sköll förföljer henne. Detta berättar den Prosaiska Eddan sålunda: att Sköll vill sluka solen, och Hate månen, åberopande sig Vala som borgen för att det sista också en gång skall ske. Bägge äro Jättar i ulfvaskepnad och söner af den Gamla i Jernskogen.

Många hafva anat en förbindelse mellan solen och Balder, ja, till och med ansett honom för solen sjelf, eller för dess glans. Så orimligt det sista är, så rimligt

*) Hvad detta namn egentligen betyder, vet jag icke. Thorkelin (i sin upplaga af Vafthrudnis-mal) öfversätter det med: den, som gör, att jorden vänder sig, och tänker på jordaxeln. Olavius säger, att namnets första del icke är Isländsk, och gissar, att det skall betyda: den, som far kring verlden (mundus), men förvexlar således fader med barn. Min gissning är, att det bör betyda: resans styrare eller afmätare.

**) Namnen betyda: arla vaken och alltbrännande, och vi se då, att tvänne solens egenskaper här äro personifierade.

kan det vara, att man i seduare tider såg i solen en symbol af Balder, särdeles som naturen syntes hafva upptagit hela katastrophen med honom. Dagen dräpes af natten, som Balder af Hödur, och hämnas af morgonrodnaden, såsom han af Vale. Genom att göra det till mera än symbol, säger man, att Vale ersatte förlusten af Balder.

För omöjligt anser jag icke heller det, att solen och månen en gång blifvit ansedda som symboler af Freya och Frey, då det är bekant, att våra förfäder tillskrefvo månen stort inflytande på fruktbarheten, och de väl kunde tilltro solstrålen kraft att tränga genom menniskans yttre och i hjertat tända Freyas heliga låga.

Solens brukligaste tillnamn äro Månens syster, Gudaglans, Evig Glans.

Månen kallas Solens broder, Nattens ljus.

Kraftfull och snar till gerning var den gamle Nordbon; men han kände sjelf, att det var nattens styrka, som bodde i honom, och lånade villigt glans af den qvinnliga solen.

Om stjernorna säger den Prosaiska Eddan, att Asarne skapade dem af Muspelhems gnistor

För den, som glömt vår fabel-läras upphof, torde det synas underligt, att vi, utom dessa dikter, ännu finna en annan, som lärer oss dagens och nattens härkomst.

Vafthrudnis-mal säger, att Delling är Dagens, och Nörve Nattens fader. Deras hästar äro Skinfaxe (med skinande mahnen) och Rimfaxe. Den Prosaiska Eddan har ett helt ättartal (slägtregister), hvaraf blott det är märkligt, att Delling kallas en af Asaslägten, och Nörve en af Jötnarne, hvarigenom hänvisas på *Ljusets* och *Mörkrets* olika hem och deras sammanblandning i *tiden* såsom en nödvändig följd af sambandet mellan Asar och Jättar.

Sedan vi sålunda beskådat Tidens Träd, detta allt villkorligt lifs stamträd, vänder sig ögat till de olika

lifsformerna. Så vida vi nu äro inom fabelns område, omgifvas vi af mörker, ty det är icke *en* tidsålder, som här aftryckt sin bild, utan flera åldrar hafva här sammanflutit, utan att kunna förenas, och likväl utan att åter kunna bestämdt åtskiljas. Nornor, Asar, egentliga Jättar och menniskor hafva vi uti gudaläran sett; men här möta vi flera modificationer af lifvet.

Rimthursar och Jättar.

Thurse och Jätte äro hos Vala liktydiga ord, och i Vafthrudnis-mal, der ordet Rimthurs först finnes, bytes det oftа ut mot Jötne. Då der imellertid talas om en Jätteslägt på jorden, och fasta bostäder dem anvisas, är det otvifvelaktigt, att våra fäder antogo tvänne slag, och troligt är, att med Rimthursar (Frosttroll) endast förstodos dessa materiens barn, som kämpade mot Asarne, och med Jötnar dem, som stredo mot Odins söner på jorden, samt att namnet Jötne (Jotun, Jote) äfven har en historisk upprinnelse. Sedermera, då Asa-menniskan Odin förblandades med Asa-Odin, förblandades äfven dessa namn, dock så, att de, som bodde på jorden, aldrig kallades Rimthursar.

Alfer och Dvergar.

Än förblandas, än åtskiljas dessa, och vi måste här, som alltid, höra, hvad Vala säger. Hon nämner tvänne slags Dvergar: *Motsogners* och *Dvalins* skara. Så vidt vi kunna se, förstås med de första blott tingens vättar, de lefvande egenskaperna och krafterna *); med de andra deremot ett slags väsenden, som hon på ett ställe kallar Stenätten och på ett annat ställe Alfer. Härmed öfverensstämmer äfven det stället i Runecapitlet, der det skiljes mellan Dvergar och Alfer, ty *Dvalin* antages här som de sednares förman.

---

*) Härpå häntyda namnen: Östre, Vestre, Söndre, Nordre, Ny, Nedan och flera andra.

I den Prosaiska Eddan råder den största förvirring, och der finna vi för första gången indelningen i Svartalfer och Ljusalfer, som knappt torde vara annat än en användning af änglaläran.

Så långt kunna vi komma; men, när vi nu skola anvisa Alferna eller Dvalins Dverga-ätt deras plats i lifvet och bestämda förhållanden, då äro vi nära att famla i mörker, och allt, hvad vi med någon sannolikhet kunna säga, är, att de voro ett mellanting mellan Asar och Jättar. Vala säger, att de skapades af Brimis blod och blå ben, och den Prosaiska Eddan förtäljer, att de först fått lif som maskar i jorden, Ymers kropp, men att gudarne sedan gåfvo dem menniskoförstånd samt läto dem bo i jord och stenar. Som Brim äfven skall betyda en hastigt utvecklad värme, låta dessa tvänne berättelser väl förena sig i följande åskådning: då solen första gången bestrålade den af Ymers kropp byggda jorden, utvecklade sig ett lif af det uppvärmda blodet och de multnande benen, och sålunda förklaras på en gång deras frändskap med Gudar och Jättar, samt deras konstrika natur.

Jorden.

Att jorden och allt, hvad hon frambragte, ansågs för lefvande, lära vi af gudarnes bön till alla vättar att skona Balder, och jag kan icke neka mig sjelf den glädjen att afskrifva ett ställe ur den Prosaiska Eddans bekanta företal om jordens lif, ehuru jag naturligtvis icke kan afgöra, i hvilken tid denna åsigt uppkom.

«Menniskorna undrade, huru det kunde förenas, att jorden och djuren och foglarne hade samma natur i åtskilliga afseenden, så olika de dock voro till utseendet. Det var en jordens beskaffenhet, att, när man gräfde på höga fjellar, så framkom der vatten: icke längre behöfde man der gräfva efter vatten än i djupa dalar.

Så förhåller det sig ock med djur och foglar, att det är lika långt till blodet i hufvudet som i fötterna. En annan jordens beskaffenhet är den, att hvarje år vexer på jorden gräs och blommor, och samma år affaller allt detta och förvissnar: likaledes med djur och foglar, på hvilka vexa hår och fjädrar, som hvarje år affalla. Det är jordens tredje beskaffenhet, att, då hon är öppnad och uppgräfd, gror gräs i den mullen, som är öfverst på jorden. Berg och stenar liknade de vid creaturs tänder och ben. Af detta förstodo de, att jorden i åtskilliga afseenden var lefvande: de visste ock, att hon var af en förunderligt hög ålder och mägtig till sin natur. Hon födde allt lefvande och emottog all det, som dog.» *)

Fabler om Gudalifvet.

Sedan vi, efter förmåga, uppdragit gränslinier mellan de olika lifsformerna, återvända vi till den yppersta, till gudalifvet, för att se, hvilka föreställningar fabeln dervid fäste.

Gudarnes symboler och tillhörigheter.

Vala nämner Valhall och Fensal, men vet ingen ting om särskild egendom, som skulle tillhöra gudarne, ty hon tänkte väl så, att de ingenting kunde erhålla, som ökade gudomskraften, eller som de icke egde genom att ega *allt*. Men, som menniskorna ville hafva den gudomliga naturen närmare för ögat, tillade de gudarne vissa attributer, hvilka skulle tillkännagifva den natur, som i dem bodde. Sedermera, allt efter som sinne och hog vändes mer från de himmelska till de jordiska tingen, menade de, att gudarne väl borde ega, hvad de sjelfva tyckte härligast vara. De tillade dem derföre

*) Förespråk till Snorro Sturlesons Edda, Svenska öfversättningen, Stockholm, 1819.

borgar och höga loftsalar, svärd och hvarjehanda vapen, guld och hästar, ringar och dyrbara stenar. De ting, som tilläggas gudarne, kunna då sägas vara olika, så väl till sin art, som sitt värde, efter som man antingen endast ville genom symboler närmare beskåda dem, eller man trodde sig kunna tillägga dem något.

Det vigtigaste, som *Odin* har, är väl korparne Hugin och Munin (tanken och minnet)*]; ty, såsom härligt valda symboler af hans vishet, lära de oss att känna den närmare. De flyga hvar dag öfver jordens grund, och märkligt är, hvad Odin säger i Grimnis-mal:

Jag sörjer Hugin,
Att han ej åter kommer,
Dock mer jag fruktar för Munin.

Ej heller underligt. Ty väl kunde *tanken* gå förlorad i Ragnaröks natt; men *minnet* (om hans bragd i tidens gryning) kunde honom förvissa om den undergång, tanken icke mägtade skåda.

Detta var då den olycksaliga visdom, som Odin tillköpte sig, och korparne voro mindre hans tjenare, än verkliga plågoandar af korpslägtet. Först då den högre betydelsen var förlorad, kunde de (i den Prosaiska Eddan och Heims Kringla) omtalas som blotta visdomsorganer.

Guldringen Drupner nämnes första gången i qvädet om Skirners Resa, och, förtjenade något särskildt att egas af Odin, så var det väl denna, hvilken, som det renaste guld, stod på spetsen af den oorganiska naturen och, genom sin förmåga att hvar nionde natt afla åtta ringar, lika tunga, har en hög fullhet af organiskt lif sig tilllagd.

---

*] I Svenska öfversättningen af Prosaiska Eddan och Skalda öfversättas Hugin och Munin med *förnuft* och *villja*. Skalda, pag. 152.

Öfvers. Anm.

Slejpner nämnes i Grimnis-mal *) som den bästa häst, och af Vegtams-qvida se vi, att den tillhörde Odin. I Hyndlas sång säges den vara Lokes son med Svadilfare, och den Prosaiska Eddan, som tillägger honom åtta fötter, förtäljer vidlöftigt hans härkomst **).

I Grimnis-mal tilläggеs Odin den silfverbetäckta borgen Valaskjalf, och den Prosaiska Eddan säger, att der var ett högsäte, Hlidskjalf, hvarifrån han kunde se öfver all verlden. I den sednare tilläggas honom också spjutet Gugner, en guldhjelm och en fager brynja.

Som *Thor* var Odins och Jordens son, var han naturligtvis i synnerhet uttrycket af den orena kraften, och derföre är han också den af Asarne, som intill Ragnaròk nästan uteslutande förer striden mot Jättarne. Derföre tillade man honom Mjolner, den krossande hammaren, såsom kraftens symbol och det redskap, hvarigenom hon i synnerhet yttrade sig. Småningom öfverflyttades kraften från guden till hammaren, så att man trodde, det med den sednare skulle den förra helt och hållet förloras ***). I Vafthrudnis-mal nämnes Mjolner första gången, och i den Prosaiska Eddan säges, att han ständigt återvänder

*) Följande stroph ur Grimnis-mal kan vara en passande minnesvers:

Asken Ygdrasill
Är bland träd det bästa,
Skidbladner bland skeppen,
Odin bland Asar.
Ibland hästar Slejpner,
Bifröst bland broar,
Men af skalder Brage,
Habrok bland hökar,
Ibland hundar Garmer.

Poetiska Eddan, öfversatt af Afzelius, pag. 43—44.

Öfvers. Anm.

**) Sturlesons Edda, Gylfa-ginning, 48—50. (Sv. Öfvers.)

***) Bevis derför finnes i Tryms qväde. Se ofvanföre om Mjolners förlust och återeröfring, sid. 30.

till sin egare, huru långt han än bortkastas. Slutligen tyckte man, att hammaren icke var tillräcklig att förklara Thors storverk, och i sednare skaldeqväden samt den Prosaiska Eddan tillägges honom dessutom ett starkhetsbälte (Megingjard), som kan fördubbla hans krafter, likasom de *kunde* fördubblas, och ett par jernhandskar att taga om hammarskaftet med, som vore det att befara, det skinnet annars ginge af hans hand. Upphofvet till starkhetsbältet är imellertid lätt att finna, ty temligen gammal är den tron, att Thor kunde efter eget behag bortlägga och åter ikläda sig Asakraften. Ett bälte, som spändes af och på, tycktes åskådliggöra denna egenskap, och först i sednare tider antog man den orimligheten, att *gudens kraft* ökades, när han iklädde sig *gudakraften*.

Sålunda sträfvade menniskorna att rycka kraften ur gudarnes innersta, för att desto bättre kunna se den, och begrepo icke, att, om detta lyckades dem, måste ock de kraftlösa gudarne falla, och den frånskiljda kraften stå tom samt utan betydelse, såsom ett godtyckligt phantasiens foster.

Kärran (vagnen) och Bockarne omtalas i Tryms och Hymers qväden; men först i den Prosaiska Eddan nämnas bockarne Tanngnioster och Tanngrisner. Det är osäkert, om denna vagn tillades guden, endast för att motivera thordönet, eller tillika derföre, att ingen häst troddes kunna bära honom, hvilken tro tyckes hafva alstrat den sägnen i Grimnis-mal, att Thor måste *gå* till tinget, då de andra gudarne *redo*.

Thors borg kallas i Grimnis-mal Thrudvang, hvari salen Bilskirnir finnes med 540 rum*).

Frey tillade man ett svärd, som ingenstädes namn-

*) Som Thrudvang (Thrudhem) betyder folkens (hjeltarnes) verld, är det väl blott ett annat namn på Valhall, likasom visserligen alla gudaborgar i sitt ursprung tänktes ligga der.

gifves; men Skirners qväde lärer oss, att det var af stor vigt, emedan det synes hafva varit ett uttryck af Freys delaktighet i Asakraften. Hans borg kallas i Grimnismal Alfhem och säges (märkligt nog) vara honom af gudarne gifven i tandfä. Samma qväde tillägger honom det bästa af alla skepp, Skidbladner, och säger, att Dvergarne, Ivalds söner, hade gjort och förärat det åt honom uti tidens gryning. Detta tyckes hänvisa på det vidtbrusande haf, som utbredde sig mellan Asar och Vaner, och som Frey blott med ett särdeles skepp kunde öfverfara. Den Prosaiska Eddan tror sig mycket upphöja skeppet, då hon förtäljer, att det kan rymma alla gudarne med vapen och mera, att det har medvind öfver allt och är så listigt gjordt, att det kan hopvikas och stoppas i fickan.

Den Prosaiska Eddan låter Frey ega och rida på galten Gullinborst; men i Hyndlas Sång tillägges denna uttryckligen Freya, och i Hervarar Saga helgar henne Konung Heidrek en galt, hvars borst skiner af guld *). Dessutom se vi af Skirners Resa, att Frey hade en häst**).

I Tryms qväde tillägges *Freya* en fjäderhamn ***), och kärlekens gudinna eger väl icke utan skäl en sådan. Ty, likasom kärleken nedsänker sig i snabb flykt till jordens barn, så lyftas dessa åter upp mot himmelen. I samma qväde tillägges henne det härliga smycket Brysings Halsband, och i Olof Tryggvasons saga finnes en skamlig berättelse om sättet, hvarpå hon fick detsamma. I stället för galten har den Prosaiska Eddan förärat henne ett spann af kattor †).

---

*) Denna galt kallas Sonargaltr, och, visste man med säkerhet, att det borde öfversättas: Solgalt, då hade vi ett exempel på, att solen ansågs för Freyas symbol.

**) Kanske äfven galten i sednare tider tillades Frey, såsom symbol af den försvagade guden.

***) I Sturlesons Edda talas om Freyas *falkhamn*. Se Brages samtal, pag. 81. (Sv. Öfvers.) *Öfvers. Anm.*

†) Det är väl något förhastadt, när Dalin häraf sluter, att

Freyas borg kallas i Grimnis-mal Folkvang och säges vara hemmet för Valhälften (hälften af de fallna). Den Prosaiska Eddan kallar salen deri Sesrunmer.

Njord, folkens menlöse Konung, bor i Noatun, i det högttimrade offertemplet.

Balders borg hette Breidablik, hvarifrån intet orent kunde komma, och dit ingen trollruna kunde nå. Den Prosaiska Eddan tillägger honom en häst och skeppet Hringhorne.

Glitnir, *Forsetes* sal, är byggd af guld och med silfver belagd. Den synes hafva varit belägen i Breidablik *).

Äfven *Vidar* tillägger man en borg; men hans tysta boning fick intet namn. Så säger Grimner:

Högt vexer gräset,
Der mellan törnen,
Der bygger Vidar,
Sonen, som raskt skall
Stiga af hästen,
Hämna sin fader.

Vala tillägger *Heimdall* Gjallarhornet, hvarmed han i Ragnarök skall väcka de kämpande; Grimner kallar hans borg Himinborg, och den Prosaiska Eddan ger honom guldtänder och hästen Guldtopp.

Dessutom nämner Grimner Söquabeck under de »svala böljor», der *Odin* och *Saga* dricka mjöd ur gyllne bägare; Ydalen, der *Uller* skall bo, och Trymhem, som är anvist åt *Skade*.

Freya fördref råttor, möss och annan ohyra. Oehlenschläger har gifvit sägnen om kattorna en vacker allegorisk, men icke Nordisk, betydelse. (Vaulunds saga, 67, 68.)

*) Det är märligt, att, likasom Breidablik betyder den *vidtstrålande*, så betyder Glitnir den *återstrålande*, hvilket på det närmaste stämmer öfverens med idéen om Balder och Forsete. Båda borgarne nämnas af Grimner.

Den Prosaiska Eddan anför Vingolf som alla gudinnornas boning, och man kan väl antaga både Fensal och Folkvang för salar i samma borg.

Den guldtäckta, solskinande borgen, som Vala såg efter Ragnarök, kallar hon Gimle. Den Prosaiska Eddan förtäljer, att den skall ligga i den tredje himmelen, Vidblainn, att Ljusalferna nu bo der, och att Surturs låga icke kan skada den. Det sista var icke underligt; ty huru skulle den svaflade, orena lågan kunna skada den heliga, eviga flamman, hvilken den icke vågade nalkas *)?

Följande hästar nämnas af Grimner såsom Asarnes odelade egendom: Glader, Gyller, Gler, Skridbrimir, Silftopp, Sinir, Gisel, Falhofnir, Guldtopp och Lättfot.

Om sättet, hvarpå Asarne fingo det dyrbaraste af sin lösa egendom, läses en berättelse i den Prosaiska Eddan, hvilken jag i korthet vill meddela.

Loke hade skurit håret af Sif, Thors maka, och måste, af fruktan för Thor, lofva henne ett guldhår i stället. Detta, tillika med skeppet Skidbladner och spjutet Gugner, smidde Dvergarne, Ivalds söner, åt honom; derefter slog han vad med en annan Dverg, Brokur, om sitt hufvud, att dennes broder, Sindre, icke kunde göra maken. Dock, se! Sindre smed galten Gullinborst, ringen Drupner och hammaren Mjolner. Odin, Thor och Freja skulle afsäga domen och fingo belöningen på förhand. Mjolner blef ansedd för det yppersta, och Loke skulle mista hufvudet, men sprang sin väg. Thor grep honom; men Loke hittade på råd, i det han villigt afstod hufvudet, om blott halsen, hvarom han ej slagit vad, icke led något dervid. Öfver en sådan advocatur blef Dvergen uppbragt och hopsydde Lokes mun **).

Så framt icke en Christen hopdiktat detta, hör det

*) Gimle betyder elden, eller den flammande.

**) Skalda, p. 119—21. Sv. Öfvers.

till en tid, då man trodde, att *symboler* kunde komma utifrån.

Mythisk åsigt af Jordlifvet.

Då det *sanna* gudalifvet, sådant vi se det i Asalifvet, framträdt genom djupt betraktande af jordlifvet, måste detta nödvändigt åter framträda som en afbild af det förra. Derföre finna vi också öfver allt samma dubbelhet. Asken, som fuktas af Nornorna, gnages af ormar; rummet, som upplyses af dagen, förmörkas af natten, och, på samma sätt som det förhåller sig med tillvarelsens grundform, förhåller det sig ock med dess utveckling.

Gudarne danade jorden af Ymers kropp, och allt måste bära en prägel af sitt dubbla ursprung, allt vara resultatet af striden mellan de motsatta krafterna. Under trenne former sågo våra fäder denna strid uppenbara sig på jorden: fortlöpande genom *historien* i *hjeltelifvet*, på särskilda punkter i tiden genom det *individuela starkare lifvet*, och i rummet genom *naturkrafterna*.

Hjeltelifvet.

Detta är den enda form, vi kunna kalla hel och sluten, ty han sluter sig på det närmaste till Asaläran, der vi också hafva skådat honom i hans totalitet.

Hans utveckling genom *tiden* hör icke hit; men mytherna om honom såsom *hel* hafva här sin plats.

Valhall.

Hos Vala är Valhall boningen för gudarne och Härfaders hjeltar; men de sednare skalderna, som gåfvo gudarne egna borgar, förstodo dermed, hvad namnet betecknar: de svärdfallnas sal, utan att derföre utesluta gudarne. Efter Grimnis-mal var det likväl blott hälften, som här samlades, emedan Freya fick den andra hälf-

ten. Detta måste man väl tänka sig sålunda, att alla, som föllo i strid för den älskade eller genom döden från henne röfvades, kommo till Freya, emedan de, lika litet i Valhall som i lifvet, kunde finna sig tillfredsställda genom blotta striden. I Edda finner man icke något härom; men, om Saxo öfversatt troget, finner man beviset på denna föreställnings sanning i Hagbards bekanta vers:

Felix qui tanto merui consorte juvari,
Nec male tartareos solus adire deos.
Ergo premant medias subjecta tenacula fauces,
Nil, nise quod libeat, poena suprema feret,
Cum restaurandæ Veneris spes certa supersit.

(Lycklig prisar jag mig, som af sådan maka ledsagas,
Icke till Erebi natt vandrar allena jag ner.
Derföre fritt kring min hals allredan snaran må snöras,
Just hvad mitt hjerta begär, skänker den mordiska mig:
Icke med lifvet är kärleken slut, — det hoppas jag säkert) *].

Gemenskapen mellan Odin och Freya består således deri, att bägge bemöda sig, hvar och en på sitt vis, att främja gudarnes välgång.

I Grimnis-mal beskrifver Odin Valhall sålunda:

---

*] Jag föreställer mig, att i det qväde, Saxo öfversatt, dessa ord möjligtvis stått:

Väl må det kallas
Lycka att ega
Sådan en Fylgia;
Ej jag bedröfvad
Ensam till Valhalls
Gudar skall komma.

Låten blott repet
Snöras om halsen!
Just hvad jag önskar,
Döden mig skänker:
Kärlek i Freyas
Salar förnyas.

Gladshem är den femte (boningen),
Der guldskimrande
Valhall rymligt ligger;
Odin der sig korar
Hvarje dag
Vapendöda männer.

Mycket ödkändt är
Dem till Odin komma,
Att hans sal få skåda:
Tak af spjutskaft räfflادt,
Sal med sköldar täckt,
Brynjor å dess bänkar bredda.

Mycket ödkändt är
Dem till Odin komma,
Att hans sal få skåda:
Der en varg står bunden
Framför vestandörr,
Och en örn deröfver sväfvar.

Valgrind är det,
Som för helga portar
Helig står på vallen:
Gammal är den grinden;
Men det veta få,
Hur' med lås hon läses.

Örn och ulf hafva sin plats vid dörren, för att beteckna, att blott örnars och ulfvars fostrare, som modigt vandra öfver fienders lik, kunna här ingå. I Ragnarök läses Valgrind i lås.

Dessutom säges, att Valhall har 540 dörrar, hvar och en så stor, att 800 Einheriar (fallna hjeltar) kunna gå i bredd ut, när de fara mot ulfven att strida, och slätten, som omgifver Valhall, heter Vigrid, emedan Gudar och Jättar der en gång skola samlas till strid och mord*).

*) I Prosaiska Eddan säges, att slätten Vigrid är "hundrade mil åt alla kanter". Gylfa-ginning, p. 73. Sv. Öfvers. Äfven i Vafthrudnis-mal säges detsamma. *Öfvers. Anm.*

Fråga vi nu

> Hvad Einheriar göra
> I Härfaders sal,
> Tilldess gudar falla,

så svarar Vafthrudner, den vise Jätten:

> Einheriar alla
> Uti Odins gårdar
> Kämpa hvarje dag,
> Val de kora;
> Se'n rida de från striden,
> Öl med Asarne de dricka,
> Af Sehrimmer äta *)
> Och endrägtige tillsamman sitta.

Så förflyter Einheriarnes kraftfulla lif, endast afbrutet genom en ögonblicklig död, och de bereda sig till den stora striden i gudarnes skymning, som skall föda det eviga lifvet.

Odin lefver af vin och ger maten åt ulfvarne Gere och Freke **). Tungt måste det för honom vara att föda sin mördare och höra honom hvar dag tjuta Asarnes liksång ***).

Sedan vi nu betraktat målet för hjelfarnas jordiska lif, måste vi vända ögat till öfvergångspunkten från jorden till Valhall, och här möta vi

---

*) Uti Grimnis-mal säges nämligen, att kocken Andhrimner i kettiln Eldhrimner kokar fläsket af galten Sehrimner, till mat åt hjeltarne. Geten Hejdrun står i Segerfaders boning och betar af *Lärads* grenar, och från hennes spenar rinner mjödet †).

†) Prosaiska Eddan upplyser oss vidare, att Sehrimner "kokas hvar dag och är åter hel om aftonen", äfvensom att *Lärad* är ett "namnkunnigt träd". Gylfa-ginning, p. 45 46. Sv. Öfvers. *Öfvers. Anm.*

**) Med namnet Freke betecknar Vala Fenrisulfven.

***) Att Saxo också har känt Valhall, ser man af hans berättelse om kung Hading. Ossians kunskap om Valhall ses i sångerna Cathloda och Oina Morul.

Valhalls Mör.

Jag valde detta allmänna namn, emedan man icke skarpt kan skilja mellan de egentliga Valkyriorna och de mör, som uppvakta i Valhall. Dessa nämnas i Grimnis-mal: Hrist och Mist, som bära hornet åt Odin, Skeggöld och Skögul, Hild och Thrud, Hlöck och Herfjöter, Göll och Gejrölul, Rangrid, Radgrid och Reginlejf, hvilka med flera onämda jag förmodar vara jordens sköldmör, som efter döden komma hit. De egentliga Valkyriorna nämnas af Vala: Skögul, Gunnur, Hildur, Göndul och Gejrskögul med Nornan Skuld i spetsen. I den Prosaiska Eddan tilläggas Gudur och Rota*).

I Eivinder Skaldaspillers härliga liksång öfver Hakon Adalsten beskrifvas Valkyriorna sålunda:

Grubblande tycktes de
Mör uppå hästen,
Hjelmtäckta satto de,
Stödda på spjuten, med
Sköldarna för sig**).

I Eddas historiska sånger och i sagorna förekomma jordiska Valkyrior, som ingalunda äro de så kallade sköldmör, utan stå som Valhalls mör under Odins omedelbara välde. Sådana voro Brynhilda, de tre, som vi känna af Vaulunds qväde, och flera andra.

Detta var hjeltelifvets ena sida, den nämligen, som vände sig mot gudarne; men det hade också en annan, som vände sig mot Jättarne och slutade sig i

---

*) Ännu flera förekomma i den rysliga Väfsången i Nials saga (öfversatt af Sandvig). Gräter har i sin afhandling om Valkyriorna (Nordische Blumen, 253-304) sökt att tyda Valkyriornas namn som allegoriska uttryck för krigaregenskaper; men det duger just icke.

**) Det var nämligen Göndul och Skögul, som Odin hade sändt, för att hembjuda Hakon till Valhall. Eivinds sköna sång är öfversatt af Sandvig (äfven hos oss af Geijer uti Iduna, 1:sta häftet).

Nifelhem.

Ordet betyder säkerligen «dimmornas verld», ty sålunda nyttjas det i den Prosaiska Eddan, der det säges, att många vintrar, inan verlden blef till, var Muspelhem (eldverlden) i söder och Nifelhem i nord. Här bodde *Hel*, antingen ständigt eller dit nedskickad af Odin, och derföre kallas stället äfven Niflhel. Hit komma de män, som dö genom Hel; hvilket den Prosaiska Eddan förklarar om dem, som dö sotdöd eller af ålder; men allt vittnar, att det icke så mycket var *dödssättet*, utan fast heldre männens invärtes beskaffenhet, som bestämde dem åt Hel. Kunde än de tappra, genom att rista sig med spjutudd, försäkra sig om Valhalls fröjder, så måste dock hvarje niding och en hvar af Jätteslägtet vandra till Hel, äfven om han var med vapen dräpt.

Det onda i Nifelhem bestod icke deri, att menniskorna blefvo skuggor, ty det blefvo de ingalunda, utan deri, att köld hopkrympte dem, giftiga dimmor höljde dem, och att de ledo brist på allt. Väl måste äfven de fega plågas genom åtanken på den stora striden, från hvilken de icke kunna fly, och Jättars ättlingar måste förtvifla, då de veta, att det sista, deras öga skall se, är Asarnes seger.

Hel sjelf beskrifves i Vegtams-qvida som ett lik; men den Prosaiska Eddan beskrifver henne, hennes boning m. m. utförligt. «Hon har (heter det der) stora boningar, och der omkring är ett ofantligt högt stängsel. Eljudner heter hennes sal, Hunger hennes fat, Svält hennes knif, Senfärdig hennes träl, och den Sena hennes trälinna, Fällande Svek hennes tröskel, öfver hvilken man ingår, Tvinsot hennes säng, Förtärande Sorg hennes sänggardiner. Till hälften är hon svart, och halfva delen har menniskofärg; så är hon ödkänd, och hennes utseende är bistert och förfärligt» *).

Bron, som förer till hennes boning, kallas Gjallar

*) Sturlesons Edda, Gylfa-ginning, pag. 38. (Sv. Öfvers.)

(den klingande), och den, som vaktar bron, Modgudur (Vredens Valkyria).

Att Hel låtit kora sina offer, likasom Odin sina, är analogiskt rätt, och derpå tyckes äfven Modgudurs namn hänvisa, ja, om man får tro Saxo, är det otvifvelaktigt, ty han säger, att Proserpina (Hel) uppenbarades för Balder och bjöd honom till sig.

Eddas historiska sånger och sagorna lära oss, att de döda i sednare tider icke troddes ständigt uppehålla sig i Valhall eller Nifelhem, utan att de ofta besökte sina högar, och sådana vålnader kallas Drauger eller Haugbuer *).

Natur-myther.

Hvarje naturverkning, som antingen genom den kraft, hvarmed den yttrade sig, eller på annat sätt fängslade fädrens uppmärksamhet, hänfördes till en omedelbart verkande öfvermensklig orsak, till Gudar eller Jättar, allt efter som den ansågs god eller ond; men af detta slags myther har nästan alldeles ingen af utmärkt värde hunnit till oss.

Thordönets namn hänvisar bestämdt på Thor; men, om det är ljudet af hans vagn, kan icke med visshet sägas, ehuru det är troligt.

I Vafthrudnis-mal och den Prosaiska Eddan säges, att en Jätte Hræsvelg (Likslukaren) sitter vid ändan af himmelen i örnhamn och slår med vingarna, hvarigenom vinden uppkommer.

Efterspråket till Ägisdrecka lärer oss orsaken till jordskalf. Då Loke var bunden, fäste Skade en et-

*) De döda (jordiska) Jättarne synas hafva varit de rätta Haugbuer, hvilka rufvade öfver de med dem nedlagda skatter och voro förfärliga för dem, som nalkades om natten. Ett klassiskt ställe härom är den sköna berättelsen i Hervarar-Saga om Hervor och Angantyr. Valhalls hjeltar besökte blott vänligen om natten sina högar, såsom Helge Hundingsbane i den så innerligt sköna Eddiska sången (Volsunga-Qvädet det fordna. Afzelii öfvers. 160—162).

terorm öfver hans ansigte, för att öka hans qval. Hans maka, den trogna Sigyn, står under med ett bäcken, hvari ettret dryper; men, när hon går bort för att tömma det fulla bäckenet, dryper ettret på honom, och han ristar sig, så att hela jorden skälfver *).

Bland alla naturmytherna är ingen så skön och betydelsefull som den, hvilken förklarar daggens upprinnelse; men den finnes också i Vòlu Spa, der det säges, att dagg är droppar, som falla ner från Ygdrasills. Denna myth utträngdes sedan till hälften af en annan, ty Vafthrudner säger, att daggen är den fradga, som dryper från betslet på Nattens häst Hrimfaxe. Helt och hållet kunde imellertid ej denna myth förgås, så länge Valas qväde icke ännu var glömdt, och den Prosaiska Eddán säger derföre, att daggen från Ygdrasill är honingsdagg, biens föda, likasom blommorna, som äro behagligare för ögat och genom sin lukt härligare än gräs och andra vexter, också borde läskas af en bättre och renare dagg.

Denna sednare inskränkning låter för åskådningen ganska väl förena sig med den gamla mythen.

Daggen.

I aftonens stund öfver ängen jag gick,
Mildt sänkte sig daggen från himmelen blå,
På knoppande blomster jag fäste min blick,
Såg gräset nedböja sig daggen till möte,
Såg blommorna gömma den djupt i sitt sköte.

Min stämma i ängen då frågade så:
Du perlande vätska,
Som mägtar att läska
Det törstiga strå,
O du, som hugsvalar,
På höjder i dalar,
De tynande blommorna små,
Hvad är du? Hvar finns ditt kristallklara hem?

*) Grunden till denna myth finnes redan i Vòlu Spa, der det säges, att "Sigyn sitter hos sin maka". Valas Visdom. s. 6, vers. 39, Sv. Öfvers.)

När solen i böljorna hviler;
Hem längtande älskaren ilar
Till väntande mö;
Du smyger om natten till blommorna hän
Och kysser och famnas, och kysser igen;
O, säg mig då, känner du, älskar du dem?
Hvad är du? Hvar finns ditt kristallklara hem?

Mellan bokarna der på den mossiga sten
Öfver fädernas ben,
Der jag vandrar bland forntidens skuggor så gerna
Vid skenet af aftonens lysande stjerna,
Der jag hvilade ofta mitt blödande hjerta,
Der jag döfvade ofta den sjudande smärta,
Jag satte mig ner,
På daggstänkta ängen
Jag blickande satt,
Jag grubblade länge,
Tilldess det blef natt.
Då var det, som lyfte sig stenen från jorden,
Och rundt kring mig såg jag gestalter från norden,
Jag fruktade ej, ty jag vandrar så gerna
Bland forntidens skuggor vid skenet af aftonens stjerna.

En stämma jag hörde,
Så känd och så kär,
Jag ofta den hörde,
Då midnatt var när;
När själen begärde
Att flygta från jord,
Den ofta mig lärde
Att blicka mot nord.

Den bjöd mig att lyfta mitt längtande öga
Mot himmelen höga,
Mot Ygdrasills rot, der vågorna klara
Utrinna från heliga källan så snara;
»Se vattnet, som leker
På grenarnas rad,
Se droppen, som smeker
De läskade blad!
Se, väntande blomman hon öppnar sin famn!
Och Dagg är de läskande dropparnas namn.”

Då satt jag i helig beundran så glad,
Såg droppen nertillra på Ygdrasills blad
Och lifva de döende blommor.
Så är då (jag tänkte)
Den droppe, som glindrar i lundarnas topp,
Som blänker på rosens försmägtande knopp,
När fullmånen darrar ur vågorna opp,
När morgonen tågar i öster fram,
Densamma, som Nornorna stänkte
På Ygdrasills heliga stam!
Historia då med *natur* sig förenar
I broderlig famn under Ygdrasills grenar.
O, skarpt var ditt öga, du nordiske skald!

Det högre Lifvets frambrytande genom Individen.

Våra fäder trodde, att vissa menniskor stodo i en närmare förbindelse med starkare väsenden och hade, som en följd deraf, en synnerlig magt öfver naturen, icke blott den yttre, utan äfven öfver menniskors inre, så att de kunde förvända dessas sinne och hog efter behag. De samma eller andra tilltrodde man icke endast en klar blick i framtiden, utan tillade dem äfven slutligen ett visst herravälde deröfver.

Många voro de namn, hvarmed man betecknade dem, som egde en sådan visdom. Några kallades Valor (Volor), andra Vitker (spåmän, förutseende) och Galdrare, andra åter voro de, som umgingos med Gand och Sejd, ja, man hade till och med flera slags nornor.

Det bör icke förundra oss, att menniskorna, sedan de förlorat den djupa blicken i naturen och historien, utan att ändå kunna helt och hållet hänga vid jorden, sökte det högre i mer äfventyrliga gestalter, och att *detta*, likasom bortträngdt från jorden, endast kunde der uppenbara sig med krampaktig styrka hos individen.

Detta gäller imellertid icke om all större visdom, ty redan hos Vala finna vi Gand nämd och Sejd samt spådomsförmåga.

Att samma dubbelhet, som finnes i alla de former, hvarunder våra fäder tänkte sig lifvet, äfven här eger rum, är otvifvelaktigt; men omöjligt är det väl att bestämdt afgöra, hvilka som hade sin visdom från Asarne, och hvilka från Jättarne. Då Vala tillägger Asarnes fiende Gullvejg både Gand och Sejd, måste väl bägge hänföras till Jättarne, sålunda, att det första betecknar kunskapen och det andra utöfningen. Detta bestyrkes än mer af Hyndlas sång, der vi se, att de, som öfva Sejd, anses hafva ett helt annat ursprung, än Valor och Vitker, och ett sådant, som temligen nära hänvisar på Jotunhem*). Häraf kunna vi äfven förklara Asadyrkarens förut omtalade afsky för dem, som öfvade Sejd**). Snorro Sturleson berättar, att denna trolldom meddelade förmåga att veta aflägsna och tillkommande ting, förgöra folk till lif och helsa eller ådraga dem annan olycka och slutligen att röfva vett och styrka från hvem man ville och ge dem åt andra. Detta är utan tvifvel rigtigt, så när som på spådomsgåfvan, hvilken näppeligen tillkom Sejdmännen.

Galder tillägges i Vegtams-qvida Odin och måste således hänföras till Asarne. Denna konst tyckes förnämligast hafva bestått i att kunna beherrska hvad vi kalla det döda och var ett slags vers. Med Galder

---

*) Så lyder Versen hos Hyndla:

Alla Volor äro
Ifrån Vidolf.
Alla Vitker (Trollmän)
Från Vilmejde,
Sejdkunnige alla
Från Svarthöfde,
Och Jättar alla
Från Ymer komne.

**) Snorro bevittnar denna afsky, då han säger, att Sejd öfverlemnades åt qvinnorna, emedan männerna blygdes att öfva den; dock misstar han sig säkert, då han tillägger Odin denna trolldom.

väcker Vegtam Hel, och med Galder vill Valan Gro utlocka stenbiten ur Thors panna. Man vet ej med visshet, om det var genom Sejd eller genom Galder som svärd döfvades; men, att eld dämpades genom det sednare, säger Odin i Runecapitlet.

Spåkonst (spágand) tyckes hafva varit af två slag, hvaraf det ena angick jordlifvet i tiden och meddelades af Odin, det andra gudarne sjelfva och egdes af Nornorna *). Dock tyckas Jättarne äfven hafva varit förutseende.

Galder och spåkonst tyckes hafva varit det, som man allmännast tillade Valor; men, när vi se, att Sejdqvinnan Gullvejg också kallas en Vala, nödgas vi antaga, att det (åtminstone från början) var ett gemensamt namn för alla qvinnor, som egde mer än vanlig klokhet och kraft **).

Den Prosaiska Eddan säger, att flera än tre Nornor finnas, nämligen sådana, hvilka komma till hvart barn, som födes, och beskära det dess lifstid. De förnämsta bland dessa äro af Guda-ätt, andra af Alfa-ätt, och andra åter af Dverga-ätt, såsom der säges:

Mycket olikättade
Tror jag Nornor vara,
Ej de samma ursprung hafva.
Några äro Askungar ***),

*) Vi föranledas till denna distinction, då vi se, att Härfader utdelar spåkonst, men att Asarne sjelfva rådfråga de om ödet kunniga.

**) Namnet Valas betydelse känner man icke och gissar, än på Val, än på Velia (välja), till och med på Volvo. Att Volo hos Hinduerna betyder *kraft*, skall, om slägtskapen mellan dem och oss bevisas, bäst förklara namnet. I Vegtams-qvida kallas Hel en Vala.

***) Bör utan tvifvel läsas *as-ungar*, ty askungarne äro förut omtalade; och med as-ungar måste väl då Valkyriorna förstås. (I Afzelii öfversättning af Fafnis-mal står också "samliga af *Asar* stamma". Sæmundar Edda, pag. 183, äfvensom Pros. Eddan, pag. 27.). *Öfvers. Anm.*

Andra Alfungar,
Andra Dvalins döttrar *).

Goda Nornor beskära goda öden, och, när olycka träffar menniskan, vållas det af Onda Nornor.

Hafva Nornorna (som Saxo vill) njutit tempeldyrkan, så var det väl deras prestinnor, som utgjorde Nornornas underafdelningar, ehuru vi äfven finna, att man tilltrodde Valor förmåga, ej blott att förutsäga tillkommande ting, utan också magt att bestämma menniskors öden **).

Den mesta trolldom skedde genom runor, och i qvädet om Brynhilda uppräknas många slag af dessa ***); men här är den åtskilnad för oss vigtigare, som Vafthrudner gör mellan *Gudars* och *Jättars* runor †).

---

*) Denna vers finnes nu i en af Volsunga-sångerna (Fafnismal), och, om den härifrån vore citerad, kunde striden om åldern och originaliteten af Eddas historiska sånger temligen lätt afgöras; men den är utan tvifvel citerad ur Grimnis-mal, der den förr har stått.

**) Härpå finnes exempel i Vigaglums Saga (pag. 70), der Saldis tror sig med rätta kunna vredgas på Valan Oddborg, derföre att hon icke vill spå godt om hennes barnbarn.

***) Då det är långt ifrån, att jag genom dessa vinkar om trolldom och hemlig visdom på något sätt tillfredsställt mig sjelf, kan jag icke en gång *önska*, att läsaren här skall finna sig tillfredsställd. Mycket kunde jag anföra efter Runecapitlet, Gros Galder, Brynhildas qväde och flera andra minnesmärken; men dessa fordra ett noggrannare studium, än jag hittills kunnat egna dem, och det är bättre att tiga, än säga något om det man icke genomträngt. Brynhildas Runesång är öfversatt af den aktningsvärda fornforskaren Capitaine *Abrahamson* i Nyerups Udsigt over Nordens ældste Poesie.

†) Om upphofvet till ordet *Runa* är man icke ense. Några antaga en dubbel, så att skriftrunorna skulle komma af att skära och Trollrunorna af att hviska (raunen, runen); men om denna härledning har jag aldrig läst något, och, när runor brukades till trolldom, blefvo de just skurna, äf-

Sedan vi sett, huru de onda Jättarne alltid på jorden bibehöllo och eftersträfvade en viss likhet med Asarne, öfverraskas vi angenämt, då vi upptäcka ett band mellan himmel och jord, hvars make icke Jättarnes klokskap mägtade frambringa: detta band är

Skaldekonst.

Egentligen härflöt icke från Asarne denna heliga källa, hvars starka våg ensam kan upplifva det tynande slägtet och åter framtrolla blomster på den förtorkade jorden. Från Nornorna härflöt hon till de dödligas fröjd, och de sjungande svanor, som uppsväfvade från Urds källa, uppmuntrade menniskorna att söka den härligaste skatt, som från tidens gryning funnits på jorden*). Dock, de onda Jättar hade tidigt röfvat densamma, och fastare än malmen låg han bunden i de hårda klippor. Asamannen Odin vågade den stora striden, segrade, uppsvingade sig sjelf i gudarnes krets och skänkte menniskorna den härliga gåfvan. Ännu många åldrar derefter kände sig Halfred Vandrådaskald genomträngd af tacksamhet och innerlig kärlek till poesiens fader, då han sjöng:

Odin och hela hans ätt
Skapte de härliga sånger,
Förfädrens manliga kraft
Stor och skön jag må kalla.
Gerna, fast Christus jag tjenar,
Ej jag från Odin mig skiljer.
Skalden så gerna besjöng
Asarnes strålande välde.

I qvädet Hava-mal finna vi mythen om Poesiens ursprung, hvilken jag bemödat mig att förena till ett helt i

---

vensom det icke var ord, utan *stafvar*, charakterer, som kallades runer. Så vida det är afgjordt, att *runor* betyder socii, borde denna bemärkelse äfven komma i betraktande.

*) Den Prosaiska Eddan berättar, att tvänne svanor, från hvilken alla andra härstammade, fostrades i Urds brunn.

Odins Sång
(om Skaldekonstens upphof).

Det stod uti berget
En kittel med mjöd.
Det blandade Dvergar
Så starkt och så sött.
Men glömskans fogel han sväfvar deröfver,
Han sätter sig ner på den drickandes läppar,
Till himlen han lyftes, och jorden är glömd.

Af honing var blandadt
Det kostliga mjöd,
Af heliga vattnet,
Af perlande dagg;
Då första gång Nornorna, unga och milda,
Befuktade Asken ur nyfödda källan,
Blef honingen danad af konstrika bin.

Men Jättarne gjorde
I fjellet ett rum,
Och mjödet derinne
De gömde så djupt,
Att menniskan gudarne skulle förglömma
Och aldrig en röst om sitt ursprung förnimma,
Men dyrka och tjena hvar Jätte som gud.

Lik gudarne blifver
(Så spådomen ljöd)
Den förste, som dricker
Af glödande mjöd,
Och, när det ur kitteln från berget sig lyfter,
Då lossad och fri genom verldsrymden sväfvar
Hvar Asarnes troende, lydige son *).

Jag hängde på grenen
I susande storm,
På heliga trädet **)
Jag hängde som död,

*) Sålunda förstår jag den besynnerliga versen i Grimnismal (i Arremagnæanska Commissionens upplaga, s. 41).

**) Ygdrasill. Se början af Runecapitlet. Sæmundar Edda, pag. 25, Runtalen, 1 versen. (Sv. Öfvers.)

Åt *Odin* jag *Odin* mig offrade — hängde
I nätterna nio som offer och vigdes
Och ristades djupt med den blänkande udd.

Mot jorden jag vände
Min sträfvan och vann,
Och runor jag sökte,
Och runor jag fick.
Då kände jag vägen till hålan, den mörka,
Jag bäfvade icke för Jättarnes styrka,
För Suttung och för de förvagade troll.

Mot himlen sig reste
En klippa så stor.
Jag borrade väldigt —
Det brakade då.
Jag döfvade dånet med runor och sånger,
Ty öfver och under mig Jättvägar gingo *),
Ej ville jag väcka den slumrande här.

Jag satt hos Gunlöda
På gyllene stol,
Och ringen den röda
Den sken som en sol.
Då Jättarna sofvo i suckande fjellet,
Då tömde jag mjödet, det starka, det rena;
Och famntog den väna, den blomstrande mö.

Min ande var borta,
Som *gud* jag for upp.
Men kroppsligen låg jag
Dock djupt under jord.
Då Jättarne väcktes, då blef jag förfärad,
Ty runor jag glömt och de kraftiga sånger; —
Doft ljöd det i hålan af Thursarnes fjät.

Då halp mig Gunlöda,
Från handen hon drog
Den gyllene ringen,
Och strax blef det mörkt.
Då famla de Jättar och stappla och söka,
Ej Thursarne kunde i mörkret mig finna,
Min ande mig fann, och ur fjellet jag steg.

---

*) Sæmundar Edda, Havamal, versen 108. (Svenska Öfvers.)

Med Skalder i Norden
Jag delar min dryck,
Då löses från jorden
Den fängslade blick.
Då griper i harpan den skäggige Brage,
Och Skalderna sjunga, och Dvergar besvara
Från klippornas dörrar hvar klingande sång *).

Huru denna myth ser ut i den Prosaiska Eddan, kan jag förutsätta som bekant af Baggesens qvicka berättelse **) och vill derföre blott i korthet vidröra den.

Tvänne Dvergar, Fjalar och Galar, dräpte den vise Qvaser, blandade hans blod med honing och frambragte sålunda ett mjöd, som kan lifva män till skaldekonst. Jätten Suttung tog mjödet från Dvergarne och gömde det i Nitberg hos sin dotter Gunlöda (Gunlög); men Odin hittade vägen till bägge. Då han skulle fara hem till Asgård, förföljdes och ansattes han så hårdt af Suttung, att han måste släppa ifrån sig mjödet, hvilket skiljde sig helt underligt, så att hvarje del yppade sin natur genom den väg, det valde. Det dåliga mjödet är tillgängligt för många, men det goda blott för få; — och, att detta är sannt, derom öfverbevisas vi dagligen.

Man kan icke neka, att denna fabel är sinnrik, och

*) Echo är Dverga-mal. Likasom den förra öfversättaren har äfven jag i detta stycke icke fikat efter rim. I ett qväde med så rask daktylisk meter saknas de äfven mindre. *Öfvers. Anm.*

**) Denna är väl mindre bekant för Svenska läsare; men Sturlesons Edda är lätt tillgänglig, der hela berättelsen kan läsas i Brages samtal, sid. 82—86. Samma ämne har vår oförgätlige *Stagnelius* allvarsamt behandlat i sitt poem *Gunlög*, hvilket dock blott är ett fragment. Tvifvelaktigt är, huruvida den store skalden genom detta sitt arbete, äfven om det blifvit fullbordadt, särdeles kunnat förhärliga den konst, hvars gunstling han var; ty hela fabeln, sådan den i Prosaiska Eddan förekommer (och i Hava-mal är den blott antydd), lämpar sig visserligen bäst till komisk behandling. För Baggesen var denna komiska sida naturligtvis välkommen. *Öfvers. Anm.*

den synes i synnerhet afvika från Hava-mal, derföre att den sednare skalden icke kunde begripa, hvad jag hoppas mina läsare lätt begripa, huru blotta honingen kunde uträtta så stora saker.

Utan att nu genom anförande af flera fabler allt för tydligt visa det dåliga mjödets verkningar i Norden, vill jag till slut bifoga de brukligaste och vigtigaste af

Gudars och Gudinnors Tillnamn.

Odin har öfver hundrade namn; men Vala kallar honom blott: Börs son, Härfader, Valfader och Segerfader. Han kallas eljest ofta Hropt, Hropta-tyr (Svärdguden) och Yggur (den fruktansvärde)

Thor kallas af Vala Fjörgyns, Hlodynias (Friggas, Jordens) son. Ofta betecknades han med namnet Hlorridi (den häftigt körande), förmodligen såsom åskans herre, och lånar sina flesta tillnamn af sin fiendskap med Jättarne och sina segrar öfver dem.

Balder kallas af Vala Odins arfving och benämnes eljest Hels Härfang (byte) samt Gråtguden.

Njord kallas Fegjafagud (Välgöraren) och Vananidr (af Vana ätt), men i Vafthrudnis-mal Folks menlösa Kämpe.

Frey har i Vòlu Spa namnet Belas hvite baneman, och den Prosaiska Eddan kallar honom likasom Njord samt Vanagud och Årgud.

Heimdall heter nio mödrars son, Gudaväktaren, den hvite Asen. Han nämnes också efter hvar och en af sina mödrar, som voro Greip och Gjalp, Elgia och Angeiia, Ulfrun och Aurgjafa, Sindur, Atla och Jarnsaxa.

Tyr nämnes den enhändte Asen och Ulfvens fosterfader.

Brage kallas Bragarsmed (skalden).

Vidar kallade man den tyste Asen, Fenrisulfvens bane, gudars hämnare, *Asars Broder.*

Hödur nämdes den blinde Asen, Balders bane och Misteltens skytt.

Vale kallas Asars broder, Balders hämnare och Hödurs bane*).

Loke kallas Farbötes, Nals, Laufejs son, Slejpners frände, den listige Asen, gudarnes förtalare och besvikare, Balders baneråd (den som tillställde hans död).

Frigga kallas Fjörgyns dotter.

Freya kallade man Ods (Ottars, Oders) maka, Hnos's möder, den gråtfagra gudinnan, Vanadis.

Sifs tillnamn är den hårfagra gudinnan.

Idun kallades äplenas (Asarnes ålderdomslifs) gömmare**).

---

*) Både Balder, Hödur och Vale kallas Hels husfolk eller gäster.

**) Se mera härom i Skålda. Der har till ex. Loke ensam omkring 30 särskilda namn. Skalda, pag. 98. Sv. Öfvers.

Öfvers. Anm.

TRYCKFEL.

Sid.	*rad.*	*står:*	*läs:*
XV	15 nfr.	hand	haud
—	1 —	*beskine*	*beskiner,*
8	10 —	*salvari*	*salvavi*
10	9 —	*Fimbyltyr*	*Fimbultyr*
11	15 ofr.	Vala	Vale
36	14 nfr.	Jernfaxa	Jernsaxa
39	16 ofr.	framred	fram red
45	4 —	kämnuplek	kämpalek
49	5 nfr.	Hild-skjalf	Hlid-skjalf
50	10 ofr.	det som	det, som
51	20 —	hang jorde	han gjorde
53	13 —	Sjelf	Sjelft
65	14 nfr.	egor	eger
112	12 ofr.	nise	nisi
118	9 —	Ygdrasilla.	Ygdrasill.
125	8 nfr.	Arremagnæanska	Arnemagnæanska

REGISTER.

(I betyder Första, II Andra, III Tredje Afdelningen; ziffrorna utmärka pag.; Inl. Inledningen.)

MYTHUS
DE
OVO MUNDANO,
INDORUMQUE DE EODEM NOTIO,

Specimen academicum,

quod

Venia Ampl. Fac. Philos.
ad Imper. Alexandr. in Fennia Universitatem,

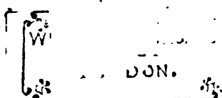
p. p.

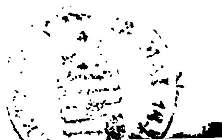
A. HERMANNUS A. KELLGREN,
Philos. Mag., ad Bibl. Univ. Aman. E. O.,
Societatum Orientalium Germanicae atque Gallicae Membrum,

in Auditorio Philos. die 20 Junii 1849

h. a. m. s.

Helsingforsiae,
ex officina typographica Frenckelliana.

Certius obscuriusve noscimus, auguramur saltem, plerasque gentes sedes, quas nunc incolunt, haud semper tenuisse, alias vero aliunde pervenisse; alias iterum, quondam bene cognitas, e gentium numero evanuisse videmus, alias, quondam ignotas, repente prodiisse; aliarum de origine adhuc nihil noti habemus. Animus vero hominis in his dubiis non acquiescit; cognoscere volumus, non solum gentium statum praesentem, sed fontem quoque atque originem, antiquissimam generis humani conditionem, per quam praesens status ejus illustretur. Noscere volumus, quid quoque tempore fuerit commercium gentium inter se, quae gesserint, quae invenerint, quae cogitarint, unde cultura, religio, artes apud eas prodierint, utrum proprio ingenio gentis cujusque excultae, an aliunde acceptae. Omnibus temporibus disquisitum est, disquireturque semper, quia numquam ad finem ultimum perveniri possit, unde venerit haec diversitas gentium, haec discrimina legum, religionum, linguarum, unde venerint gentes ipsae, utrum

1

uno ex fonte profectae, an ex pluribus. — Hac de quaestione ultima, quacum ceterae sunt connexae, multum disputatum est disputabiturque; traditiones sacrae atque memoria gentium docent, omne genus humanum una ex origine esse profectum, cogitationi vero non liquet, unde, si id ita se habeat, tanta gentium discrimina orta sint. Quidquid decreverimus, opinio nostra hac de re ex conjectura solum pendebit, quae re ipsa in quaestionibus historiae dijudicandis, in vestigiis generis humani antiquissimis persequendis, majoris momenti haud esse videtur, vel quae facile potius in errorem induxerit, quam veritati profuerit. Incunabula gentium re vera tam novimus imperfecte, ut ejusmodi quaestionibus vix quid certi responderi possit; videmus autem, quo in antiquitatem gentium altius descendamus, eo majorem gentium nunc diversarum propinquitatem, ubi in unam eandemque quasi originem confundi videantur; videmus gentes ob oculos quasi nostros indolem suam explicare, etiam commutare, linguis, moribus, legibus eo majus prodere discrimen, quanto longius a fonte communi abierint. Quod si opinionem prima de origine gentium nunc diversarum concipere volumus, magnaque ex parvis, quae novimus, concludere, putare licuerit, totam gentium multitudinem, uti truncos ramosque arboris, una ex radice diffusam fuisse. Quod quamquam argumentis demonstrari

non possit, attamen, donec contrarium probetur, recipiendum erit, quum quidem huic decreto traditiones omnium fere gentium antiquitatis opinionesque recentissimorum, qui de origine generis humani scripserunt (Stuhr, Prichard etc.), ei faveant.

Hanc vel illam opinionem si tenuerimus, scientiae parvi interest, eam quidem ob causam, quod opinio solum sit. Scientia in ordinem atque contextum, quae certe novit, digerit, indeque colligit. Ita quoque scientia, hic documentis historiae fulta, illic aliis argumentis, praesertim affinitate linguarum nisa, gentes, quod ad originem earum attinet, secundum affinitatem earum inter se, in classes quasdam collocavit, commercia gentium ad eandem pertinentium classem pervestigans, magis magisque in clarum producens, relationesque classium inter se, ubi fieri potuerit, observans. Ubi argumenta quaedam adsint, haec pervestigat, quod ulterius nosci adhuc non potest, scrutationi futuri temporis relinquit.

Scientiae interest, quod certius antiquitatem gentium eruamus, quod versus ipsam originem earum regrediamur, omnium huc pertinentium, quae sint in nostra potestate, studiorum auxilio utentes. Ubi documenta certiora historiae exstent, his utendum esse ducibus patet; ubi vero eadem desiderentur, ibi comparatio linguarum, fabularumque gentilium est usurpanda. Hoc modo nostra antiquita-

tis atque originis gentium, linguarum religionumque notitia argumentis novis paullatim augeri potest, verisimileque vel clarum reddi, quod hucusque non noverimus, vel tantummodo conjecerimus.

Fr. v. Schlegel (Spr. u. Weisheit d. Indier p. 157) "Linguae vetustae documenta, inquit, sunt historiae generis humani multo certiora gravioraque, quam monumenta saxis exsculpta, quorum eximiam magnitudinem Persepoli, Ellorae, Thebis Aegyptiorum posteri stupentes admirantur." Et quidem vere; linguae enim re ipsa monumenta sunt gentium, quae majores posteris tradiderunt, commutationibus temporum, vicissitudinibus fortunae superiora. Idemque de mythis quoque dici potest; uti linguas sic etiam mythos fabulasque, oblivione commutationibusque universis superiores, quia ex animis ipsis gentium progerminant, stirps major natu stirpi sequenti tradit. Uti linguae, sic etiam fabulae gentium nobis, ubi indicia historiae taceant, duces sunt in originibus earum commerciisque inter se antiquissimis investigandis. Nemo est, qui nesciat, quantum antiquissimis gentium conditionibus cognoscendis profuerint studia linguarum comparativa. Studia haec, una cum lingua Zendica, sapientiam quoque Zoroastrae, omni dubio remoto, nobis patefecerunt 1), inscriptionesque Darii Hystaspis, saxis in-

---

1) Scripta Zoroastrae primo *Anquetil du Perron*, ver-

cisas, quae tot per saecula a nemine intellectae sunt 2), denuo explicarunt. Novit vero etiam quis-

---

sione Gallica in Europa nota fecit. Haec vero versio ad versionem scriptorum Zendicorum in lingua Pehlvi facta erat, quam ob rem fontes ipsos accuratius reddere non potuit. Per labores cell. **Bopp** et **Lassen** aliorumque, via parata est, qua jam demum, ope linguae Sanscriticae, cel. **Burnouf**, libro *"Commentaire sur le Yaçna"*, aggredi potuit versionem, ex ipsa lingua Zendica institutam. Speramus fore, ut hic vir celeberrimus mox Zendavestam integrum, hunc antiquitatis Asiaticae thesaurum insignem, versione Gallica in lucem publicam Europaeam producat. Haud dudum, cura cel. **H. Brockhaus**, editio Zendavestae, typis latinis expressa, prodiit, quam vero nondum nos vidisse dolemus.

2) Inscriptiones indigitamus cuneiformes, quas Darius Hystaspis in saxo ad Bisitun (Bagastâna = sedes Deorum) exsculpendas curavit. Hae in tribus linguis, nunc temporis omnibus mortuis, sunt inclsae. Ex his linguis ad hunc diem una, lingua Persica vetusta, ope linguarum Zendicae atque Sanscriticae, Persicae quoque recentioris, studiis celebb. virorum **Grotefend**, **Lassen**, **Botta**, **Burnouf**, denuoque **Rawlinson**, explicata est. His de rebus informationem locupletiorem praebet: **C. Rawlinson**, *The Persian cuneiform Inscription at Behistun, decyphered and translated etc.*, In the Journal of the Royal Asiatic Society, 1846—47; atque:

que, quantum his iisdem studiis linguarum comparativis nonnulli abusi sint, quantumque hoc abusu erratum, ubi prudentia, in his praesertim studiis necessaria, defuerit. Si in linguis comparandis prudentia est observanda, magis adhuc in fabulis gentium investigandis necessaria erit; fabularum enim formae facilius, quam linguarum, commutantur atque varias induunt species, latius diffunduntur finguntur que secundum cujusque gentis indolem atque ingenium. Hodiedum quoque religionem, penitus eandem, varias induere formas animadvertimus secundum indolem gentium, a quibus recipiatur. Quod si nunc ita se habeat, ubi gentes cultura universa tantum inter se congruunt tantoque inter se commercio gaudeant, quanto magis hoc valuisse statuendum est, ubi de gentibus antiquitatis agitur, quae, commercio inter se leviori utentes, singulae per se notiones religionis, a majoribus vel aliunde traditas, pro sua conditione atque indole conformatint atque explicarint.

Historia affirmat notiones universas, numen divinum, mundi creationem etc. attingentes, ab altera gente facile alteri communicari, easdem vero varias apud quamque suscipere formas. Plus quam recentiori tempore quondam religiones fabulaeque

---

Th. Benfey, *Die Persischen Keilinschriften.* Leipzig, 1847.

erant cujusque gentis propriae, ei ipsi gentilitiae. Quaeque gens se in suis domiciliis aboriginem putabat, suis ipsius solum viribus fidens, raro aliarum gentium commercio utens, parum ab aliis accepit. Regionem, quam incolebat, medium plerumque habebat orbis; culturam, qua gaudebat, alienae longe praeferendam esse persuasum sibi habebat. Quaeque gens suos proprios habuit deos. Summum numen tum, uti nunc, unum idem universum non habebatur, ad varias vero regiones, varia forma accepta, pertinens, cum terra, ubi quaeque habitabat gens, intimis conjunctum erat vinculis. Mythi fabulaeque, quas quaeque gens amplectebatur, itidem naturae atque indoli terrae gentisque congruebant; dei, quos colebant, ad indolem hominum efficti, naturae cujusque regionis erant proprii atque in ea solum colendi; alii dii aliis in regionibus praepotentes habebantur. Eo modo apud gentes ejusdem aevi eaedem notiones, ab altera gente ad alteram propagatae, varias acceperunt formas. Principia, semina quasi fabularum, una ex calyce dispersa, eadem permanent; haec vero gens quaeque, e sua indole, ad naturam regionis ubi habitabat effinxit atque ad varias formas explicavit. Quam ob causam duabus ex partibus, diversos fines persequentes, fabulas gentium pervestigare possumus, vel universam, summam notionem earum, formis peculiaribus omissis, prolaturi, vel has quidem diversas

formas inprimis observantes, eas cum ceteris fabulis ejusdem gentis, cum tota sentiendi atque cogitandi indole ejus, cum natura regionis, quam gens quaeque colit vel coluit, connexuri. Ad propinquitatem igitur gentium probandam, ad commercium, quod inter gentes antiquitatis intercesserit, cognoscendum, ad perquirendum, quid quaeque a quaque acceperit aliisve transmiserit, intima quasi medulla fabularum est examinanda, altera alteri comparanda. Ad indolem vero propriam cujusque gentis illustrandam, discrimina quidem harum fabularum summi sunt momenti, utpote in quibus, tanquam ejusdem notionis formationibus, gentis cujusque indoles propria clarissime eluceat.

Studia fabularum gentilium duplici nomine nostra intersunt. Primum quaeque forma, qualiscunque fuerit, mentis humanae summas notiones numinis supremi, mundi, naturae humanae reddens, suo per se gaudet pretio, neque ulli menti excultae aliena haberi debet. Deinde quoque in affinitate atque origine, commercioque gentium antiquissimarum inter se eruendis, studia illa lucem afferre possunt. Si quidem consensus fabularum apud gentes, quas inter se aliàs differre invenimus, solus per se communem originem haud probare possit, aliis tamen argumentis, ubi adsint, adjunctus, illa affirmat. Quod si etiam conjecturam solum antiqui gentium diversarum commercii talis consensus ex-

citet, ne hoc quidem, ubi historiae documenta tacent, suo caret pretio, quum ad nova examina instituenda incitet.

Fabula de ovo mundano, quam hic pervestigare nobis proposuimus, apud populos vetustissimae antiquitatis praestantissimos longeque dissitos, divulgata deprehenditur. Quae gentes antiquitatis cultu animi culturaque vitae atque societatis maxime eluceant, apud eas ipsas hunc invenimus mythum, de quo saepe disquisitum est multumque disputatum. Plerique eum interpretantur atque interpretati sunt, uti lusum quendam animi, quasi fortuito a poëtis inventum, pariterque fortuito latius diffusum, uti imaginem, vel quoque allegoriam poëticam orientis mundi, ex similitudine avis, quae ex ovo nascatur, petitam, vel papilionis, qui ex ovo vel nympha prodeat. Ita perceptionem mundi altiorem quodammodo antea jam exstitisse statuant necesse est, quae deinde formam externam imaginis susceperit. Alii de hoc mytho dicunt, quod de natura mythorum generatim, sacerdotes gentium antiquissimarum superiorem, occultam quasi, possedisse sapientiam, cujus decreta deinde, ut in mentem plebis intrare possent, formis quibusdam externis, ad naturam gentis peculiarem aptis, ex libitu atque consulto induerint. Utrumque aeque falsum est. Haec enim

explicandi atque exponendi ratio sese refert ad habitum cultus, qui gentibus antiquitatis alienus erat. Apud eas discrimen, quod, vi quadam superiori intellectus effectum, inter formam externam atque materiam internam intercedat, adhuc non aderat; intime haec cum illa erat conjuncta. Ita id exstitit, quod *symbolum* appellamus, quodque summam antiquitatis, orientis praesertim, sapientiam continet, ubi vis interna a forma ejusdem externa separari non potest, unum vero atque integrum hae permanent. Symbolum summum remotissimae antiquitatis perceptiones de deo, de mundo etc. exprimendi genus continebat. Eandem vim veri symboli mytho quoque ovi mundani attribuimus; quo jure, in sequentibus probare conabimur. Ovum mundanum apud gentes antiquissimas neque imago erat nascentis mundi, neque allegoria formae externae ejus; mundum universum vero menti exhibuit, qualem in terra, in coelo, quod sol, luna, atque stellae ornent, qualem per se ipsum existentem ante oculos videbant. Symbolum ovi mundani gentium antiquissimarum de forma naturaque mundi disciplinam uno momento quasi complectebatur.

Sed quo vim sensumque hujus symboli, quem ei tribuebant gentes antiquitatis, recte comprehendere possimus, necesse est, ut bene observemus discrimen antiquitatis nostrique temporis in mundi

creationisque indole percipienda 3). Antiquitas mundum sibi animo fingebat, uti eum ante oculos videbat: terra medium erat mundi, circum quod sol atque sidera circumvagabantur, quodque coelum forma orbis ab omni parte circumdabat. Orbis coeli finis erat mundi, quem vacuum cingebat infinitum, cujus naturam nemo investigare, nemo perscrutari valuit; hoc vacuum extra mundum atque simul extra percipiendi facultatem hominis situm esse censebatur. Quod sic de forma naturaque mundi antiquitas censuit, id a nostra ejusdem rei opinione longe abhorret. Quod illa sensibus, id nos, oculorum indicium despicientes, mente atque cogitatione amplectimur. Recentior, cultior, ut dicitur, aetas, post tempus Copernici, terram censet partem mundi parvulam solum, quae in nihilum fere abire videatur, ubi eam cum aliis immensis mundi corporibus comparaverimus. Vacuum, ubi circumerrant sidera, fine quodamcumque carere habetur; coeli forma, quae tanquam orbis videatur, ex errore oculorum pendere statuitur. Antiquitati mundus totum erat, in se ipso finitum, mente atque animo, uti oculis, conspiciendum. Hac aetate finis quicumque mundi cogitationi sublatus est; quantumcunque attingere possimus, numquam nus-

---

3) Vide hac de re Röth, *Gesch. d. Abendl. Philosophie, Band. I.* pag. 58 seqq. *Mannheim* 1846.

quamque finem videmus. Dies quisque fere nova detegit sidera, novas mundi regiones vastas indicat; mundus, cujus terminum nos numquam attingere posse scimus, semper ulterius extenditur.

Discrimen hoc, quod inter antiquitatis recentiorisque aetatis Europaeae percipiendi rationem intercedit, in quaestione, de qua hic agitur, maximi est momenti; in eo enim praecipue situm est, quod notiones nostrae antiquitatisque de natura, de creatione, de fine mundi, de numine supremo, tantum inter se discrepent. Mundus uti secundum notionem antiquitatis spatii habebat finem, sic quoque temporis. Gentes antiquitatis creationem, initium mundi, uti etiam exitum sive interitum, sibi aliae aliter animis fingebant. Recentior aetas, quod ad tempus, quodque ad spatium attinet, nihil noscit, nisi infinitum atque immensum. Astronomia ei sidera indicat quae nascantur, alia quae moriantur. Geologia ostendit, terram nostram, uti nunc exstat, ab initio ita comparatam non fuisse, eamque etiam hoc tempore accrescere, vivere quasi, se ipsam creare. Quando et quo modo inceperit, quamdiu sit duratura, quaeritur. Nemo novit, nemo respondere potest. Facile apparet, quantum nostra decreta ab antiquis earumdem rerum notionibus discrepent. Perceptiones vero diversae, diversas quoque formas imaginationis afferunt. Aetati recentiori notio ovi mundani lusus erat phantasiae, commen-

tum poëticum, vis atque sensus accuratioris expers; antiquitati vero haec fabula *symbolum* erat, effigies genuina veritatis ipsius, sapientiaeque huic congruae, naturam atque formam mundi attingentis.

Antiquitus itidem cum notione mundi notio quoque numinis supremi atque ejusdem cum mundo conjunctionis erat conjuncta. Duo eminent decreta praecipua, aliud alii tempore antecedens, quod ad commercium Dei atque mundi attinet. Deus his veteribus gentibus aut in mundo ipso immersus erat, mundus igitur ipse Deus; aut Deum extra mundum ponebant. Haec doctrina posterior ea est, quam susceperant religio Judaica, discipuli Muhammedis, itidemque Christiani. Secundum hanc mundus a Deo omnino separandus est; Deus est creator, opifex, mundus opus, creatum, a Deo ex voluntate ipsius progenitum, sine eo ratione carens, ipsius numine solo sibi constans. In his religionibus, secundum quas mundus nullum per se habet pretium, nihil sibi per se est, principiumque suum regens extra se ipsum habet, hoc symbolum ovi nec invenimus, nec exspectare possumus. In religionibus vero antiquioribus mundus ipse Deus erat, Deus mundus; alter altero carere non poterat. Hae religiones non sunt tantummodo religiones naturae, uti eas appellare contemptim quodammodo solent, sed, superiorem ordinem mundi atque naturae colentes venerantesque, religiones sunt, ut ita

dicam, cosmicae. In his terra, coelum, sidera dii sunt per se, ex essentia quorum mundus, quem oculis animadvertimus, sua sponte necessitudine quadam interna exstiterit, quae vero essentia non exstat, nisi in hoc ipso mundo, qui forma ejus sola sit. Mundo atque Deo sic conceptis, atque ubi mundus totum censebatur per se, extra quem nihil esset, nisi vacuum illud, quod mentem humanam fugeret, intra quem Deus ipse immersus esset, ovum mundanum symbolum mundi erat aptissimum. Uti enim luteum in medio ovi situm sit, sic terra in medio mundi; uti albumine ovi luteum circumdetur, ita terra in medio aëris translucidi pendeat, uti testa elementa ovi contineat, ita orbis coeli, mundi finis, tamquam tegumen, mundum includat; uti ovum solum per se, sua propria vi atque indole vivat atque permaneat, ita quoque mundus sua propria solum essentia, sua natura vigeat valeatque. Quod crediderunt docueruntque laudatae gentes antiquissimae de mundo et de summo numine, id quam maxime congruebat cum symbolo illo, in quo summa earum sapientia his de rebus erat expressa et quasi congesta. Neque symbolum hoc recte intelligere possumus, nisi e mundo sic concepto; mundi vero sic concipiendi viam atque rationem illud symbolum indigitat.

Ubi hoc symbolum invenimus, ibi quoque idem, quod adumbrare conati sumus, mundi atque divi-

nitatis concipiendi studium augurari licet; inter has gentes, apud quas vestigia mundi sic concepti animadvertimus, commercium quoddam vel affinitatem quandam intercessisse, facile creditur. Ad formam atque naturam mundi ob oculos quasi proferendam, idem apud celeberrimas gentes remotae antiquitatis symbolum usurpatum, eandemque de mundo doctrinam receptam animadvertimus. Notionis illius universam summamque vim eandem videmus apud Indos, Aegyptios, Babylonios, Phoenices, Chaldaeos, vestigiaque ejusdem apud Graecos quoque, apud Persas, Sinenses, Japanenses, apud Fennos demum deprehendimus. Doctrina illa apud gentes has diversissimas casu solum ita congruere non potest 4);

---

4) Wilson in nota ad pag. 18 operis *The Vishnu-Puràna*, ubi de ovo mundano relatum est, observat: "It is impossible not to refer this notion to the same origin as the widely diffused opinion of antiquity, of the first manifestation of the world in the form of an egg. "It seems to have been a favourite symbol, and very ancient, and we find it adopted among many nations." Bryant III. 165. Traces of it occur amongst the Syrians, Persians, and Egyptians; and besides the Orphic egg, amongst the Greeks, and that described by Aristophanes, *Τίκτει πρώτιστον ὑπηνέμιον νὺξ ἡ μελανόπτερος ᾠόν*, part of the ceremony in the Dionysiaca and other mysteries consisted of the consecration of an egg;

augurari vero licet, has inter gentes affinitatem quandam, commercium quoddam olim exstitisse. Generatim adhuc adeo imperfecta atque manca cognitio, qua gaudemus, antiquitatis, praesertimque orientis, de quo hic agitur, est, ut natura hujus commercii, tempusque ubi exstiterit, plerumque lateant; ubi documenta historiae desiderantur, ad conjecturam refugiendam esse videtur. Plures sunt gentes antiquitatis, de commercio quarum inter se nihil noti habemus; ibi, quum alia argumenta desiderentur, ex veri similitudine judicare fas fuerit. Si vero hoc idem symbolum apud gentes inveniamus, quae, quantum noverimus, nunquam participes fuerint universae illius culturae antiquissimae, colligere possumus, eas hoc symbolum, hanc disciplinam, commercio cuidam debere; quod tamen eas aliasque cultiores gentes antiquitatis junxerit. Hoc, ut videtur, de gente Fennica, quae, quantum notum est, sola hoc symbolum in Europa olim tenuerit 5), jure

---

by which, according to Porphyry, was signified the world: ἑρμηνεύει δὲ τὸ ὠὸν τὸν κόσμον.

5) Graecis quidem ignotum non erat hoc symbolum, sed, ex Aegypto translatum, semper sapientia tamquam occulta, a scholis quibusdam acceptum erat, genti vero ipsi alienum permansit. — Dubito, an ad hoc symbolum referri possit, quod, mythologiam gentis Celticae exponens, dicit Mone, *Geschichte d. Heidenthums im nördlichen Europa*, II. p.

dici potest. Unde non solum id confirmatur, quod jam dudum alia argumenta docuerunt, Fennos ex Asia in Europam pervenisse, sed indicari quoque videtur, quarum gentium Asiae pristinarum vicini fuerint olim Fenni, atque a quibus hanc receperint

---

526: "Tegid Vohel heisst dem Worte nach: die kühle Klarheit, seine Tochter Cleirwy: das Zeichen des *Eies*; diese war aber eins mit Llywy: der Fortbringerin des *Eies*"; et pag. 527: "Die Schwester Ceridwens, Cleirwy, ist die Brittische Proserpina; die eirunden Steine (ova anguina) und die Zauberruthe waren ihre Gaben." Nec hoc symbolum in Mythologia Slavica, quantum novimus, occurrit, quamquam hoc indicare videtur I. J. Hanusch *Die Wissenschaft des slawischen Mythus, Lemberg* 1842, his verbis: "Die Attribute, mit denen die Slawische Siwa-Krasopani ausgestattet vorkommt, sind bemerkenswerth. Vor allem zieht das Attribut, die *Kugel* in der linken Hand, die Aufmerksamkeit auf sich. Auf dieser Kugel war das Universum, sammt der Sonne, dem Monde, dem Meere und der Erde abgebildet . . . Es kann diese Kugel eine Kopie des Indichen *Welteis*, Brahmânda, sein", etc. Qvod terra quoque atque maria in superficie globi hujus sint efficta, praesertim vero, quod globus hic a Dea manu, uti aliquid extra eam existens, teneatur, notioni Brahmândae bene respondere non videtur. Hac de re in iis, quae hucusque apparuerunt, partibus libri: *Antiquitates Slavicae*, ed. Schafarik, nihil occurrit.

notionem. Quae cum ita sint, haec, quam instituimus disquisitio, symbolum ovi mundani expositura, cum et ex materia sua per se jam ad historiam humanitatis universae atque inprimis ad cultum orientis illustrandam pertinet, tum simul peculiariter antiquitatem nostrae gentis Fennicae attingit, ergoque nostra attentione satis digna videtur.

Ex Indorum ovi mundani notione incipimus, non quod credamus, hanc doctrinam in India primo ortam fuisse, satis enim jam constat, Indos quoque ipsos olim aliam Asiae partem incoluisse, neque quod eorum linguam culturamque unicum habeamus fontem, unde omnes aliae gentes hauserint. Eminent vero Indi eo, quod apud eos literaturae pristinae atque culturae domesticae monumenta fere omnia adhuc supersint, quodque nobis pateant, ita ut in cultu pristino eorum examinando usque ad ipsos fontes descendere possimus, ex auctoritate aliena non pendentes. Accedit, quod in scriptis Indorum, usque ad ultimam antiquitatem sese referentibus, de ovo mundano uberius, quam in scriptis, quae novimus, cujuscumque gentis alius agatur, unde sperare licet, ut ex illis de quaestione hic tractanda, locupletissimam possimus petere informationem.

Indorum de Ovo Mundi notio.

Fabulas Indorum dum perscrutandas aggredimur, difficultatem cum hac materia conjunctam, ex ubertate ejusdem orientem, bene sentimus. Etenim dum, quod ad fabulas mythologicas aliarum gentium attinet, fontes remotae antiquitatis parcius profluunt, hic abundantia efficit, ut re vera dubitemus, quam ad partem nos vertere debeamus. Nusquam tot species diversas recepit eadem mentis humanae formatio, nusquam tanta diversitas opinionum ex eodem prodiit principio, nusquam doctrinae religionis tanta cum tenacitate propugnatae, nusquam in formam tam abstractam redactae, nusquam tanta cum crudelitate ad ipsam vitam humanam domandam adhibitae fuerunt. Natura Indiae non solum varietate sua locupletissima est, ita ut a cacuminibus, nive sempiterna indutis, Himâlayae, ad ripas fertiles Gangis fluminis fere omnes coeli atque soli gradus percurrat, sed quoque formas exhibet ingentes, immensas, quae in aliis terrae partibus non occurrunt. Montes coelum attingere videntur, plantae animaliaque ibi in-

gentibus, saepe modum ordinarium superantibus, eminent formis. Itidem mens gentis, quae in sinu hujus viget naturae, ubertate gaudet vique ingenii, quam illi cognatam dixeris naturae externae. Ingenium vero Indorum, a Brahmanis ductum atque doctum, hanc naturae ubertatem rejiciens, omnia spernit, quae ad vitam externam adtineant; naturam, quae magnitudine sua mentem hominis opprimere quasi minatur, non nisi mendacium sensuum esse opinatur, atque re ipsa non existere; vitae externae nihil tribuit pretii, eandem nihil continere judicat, meditatione sapientis dignum. Ita tota vis ingenii Indorum in notionibus religionis explicandis adhibita fuit. Fabulae mythologicae Indorum immenso suo ambitu silvam quasi efficiunt, ubi via, quam, ut exitus inveniatur, ingredi oporteat, abscondita sit, atque ubi, ob imperfectam adhuc literaturae Indicae notitiam, ducem desiderare videamur. Quum Fr. v. Schlegel, nullam fere notionem occurrere ait 1) in praecipuis antiquitatis religionibus, nullam, quae in diversarum gentium cultu majoris fuerit momenti, fabulam deprehendi, cui non itidem in doctrinis mythologiaque Indorum quidquam respondens, vel simile saltem, animadverti possit, apte feracitatem mirandam ingenii nativi Indorum indicavit. Quaeritur vero, unde haec,

1) *Spr. u. W. d. I.* p. 106.

quam designavit, congruentia, haec similitudo repetenda sit. Quas si ex commercio, quod antiquissimas inter gentes intercesserit, profectas fuisse decernatur, simul fatendum est, naturam aetatemque hujus gentium antiquissimarum commercii adhuc latere. Si vero eam recipiamus opinionem, ex qua omnes gentes ultimo unam eandemque habeant originem, admittere necesse est, Indos integrius, quam aliam quamcumque gentem, vestigia hujus principii communis conservasse, seminaque nativa, quae menti humanae ab initio insita fuerint, uberius quam alias gentes explicasse. Quod promovisse quidem videntur natura atque situs regionis, quam inde a temporibus antiquissimis tenuit gens Indorum. Montibus, qui vix superari poterant, ab Asia reliqua erat disjuncta, ceterum mari cingebatur. Gens felix, quae hanc incoluit regionem, secura contra invasiones hostium, a curis victus vitaeque externae, terra fertilissima soleque benignissimo faventibus, liberrima, sibi ipsi continuo indulgens, in iis, quae summa sunt, mentis ingeniique humani negotiis, tranquille elaborare potuit.

Ita quoque de initio atque de existentia mundi diversas apud Indos invenimus doctrinas; aliud demonstrat philosophia, aliud mythologia indicat. In mythologia ipsa autem Indorum variae de eadem re occurrunt fabulae, quarum aliis aliae fabulae my-

thologicae gentium diversarum, quae nunc super Asiam atque Europam diffusae sunt, vel quondam fuerunt, respondentes vel similes prorsus deprehenduntur. Mythus vero, mundi initium atque formam exponens, non solum apud diversas antiquitatis gentes, sed quoque apud Indos ipsos latissime propagatus videtur. Hunc, aliis ejusdem rei notionibus omissis, pervestigandum nobis hic proposuimus; ille vero is est, qui in Mytho Ovi Mundani vel Ovi Brahmae continetur. Hujus mythi, etsi suas quoque, ut infra videbimus, habeat diversas quasdam species, attamen in iis saltem, quae nobis cognoscere hucusque licuit, scriptis Indorum, nullum gravius narrationis apparuit discrimen. Tale quidquam usquam in scriptis Indorum occurrere negat Vans Kennedy 2), in mythologia Indorum omnium optime versatus. Quae cum ita sint, fabulam vetustissimam esse summaque niti auctoritate, colligendum est. Generatim tamen ad sapientiam Indorum antiquissimam cognoscendam dijudicandamque opus fuerit, quod usque ad fontem ejus primarium descendere possemus, sive ad hymnos Ve-

---

2) *Besearches into the nature and affinity of ancient and Hindu Mythologie.* London 1831. p. 219.... "nor have I perceived any discordancy in the account of the formation of the mundane egg, which is uniformly given in all Sanscrit works."

dorum, quorum adornationem formamque praesentem repetivit Colebrooke 3) a XIV:o saeculo ante aeram Christianam, quosque, ad partem certe, ut videtur, Indi jam possederunt, antequam in domiciliorum praesentium regionem immigrarent. Hi igitur hymni originem suam acceperunt illa jam aetate, qua Indi se a stirpe gentium Indo-Europaearum nondum separavissent. In iis vero paucis, quae ex Vedis adhuc sunt in lucem prolata 4);

---

3) *Miscellaneous Essays. London* 1837, pag. 210.

4) Primus de Vedis scripsit cel. Colebrooke in *The Asiatic Researches*, Vol. VIII, Calcutta, 1805, pp. 369—476, iterum typis expressum in "*Miscellaneous Essays*", Vol. I, p. 9—114. Locum affert *Celebrooke* ex *Aitareya Âranya* (p. 48), ubi haec verba inveniuntur: "He (the supreme soul) drew from the waters, and framed, an embodied being. Hi viewed him; and of that being, so contemplated, the mouth opened as an egg: from the mouth, speech issued" etc. Ex his vero nec de ovo mundano quidquam cleri excipi potest, nec *A. Ar.*, quum Upanishad solum Vedorum sit, hymnos vedicos continet. In ceteris libris, ubi de Vedis agitur, *Rigvedae sanhita*, I, ed. Rosen; *Essai sur les Ribhavas, par* Nève; *Yajurvedae Specimen*, ed. Weber; *Drei Abhh. zur Gesch. u. Lit. d. Vedas, von* Roth, nihil de ovo Brahmae invenimus. (*Samavedam*, ed. Benfey, atque *Yáskas Niruktam, ed.* Roth, videre nobis non licuit). Ea igitur, quam excitat gravitas materiae, impati-

mythi de ovo mundano nusquam, quantum novimus, mentio facta est.

In primo libro legum Manui atque in Purânis hanc fabulam expositam animadvertimus. Quum vero notum sit, quanta semper auctoritate Vedi apud Indos gavisi sint, ut ne Philosophi quidem Indici eam unquam negarent, quumque videamus, omnes hujus mythi expositiones, quod ad praecipua momenta ejus attinet, inter se congruere, judicandum est, eas uno eodemque ex fonte antiquissimo prodiisse. Neque vero aliter fieri potuisse videtur, ut eadem fabula apud gentes, quibuscum Indi commercium recentius non habuerunt, occurrat. Contra auctoritatem vero Vedorum, omni tempore dubio cujuscumque generis superiorem habitam, novi quid in Purâṇa atque in leges Manui introductum fuisse, veri simile non est. Quas Purâṇa Theogonias Cosmogoniasque continent, eas secundum decreta Vedorum, vel saltem haud contra haec, formatas fuisse necesse est. Quod quoque affirmat cel. Wilson 5), simul animadvertens,

---

entia, exspectamus editionem totius Rigvedae, quam, cum commentario, atque notis instructam, praeparat D:r Max Müller, cujusque jam partem typis expressam anno praeterlapso vidimus Oxfordiae.

5) *The Vishṇu Purâṇa, a System of Hindu Mythol., translated*, London, 1840, 4:o, Preface p. VII.

fabulas illas in Vedis, quantum adhuc noverimus, latius explicatas non inveniri, saepe vero clarius vel obscurius indicatas esse, unde probetur, eas, vel principia saltem earum, vetusta illa jam aetate Indis familiaria fuisse, Purânisque, tempore recentioribus, easdem notiones ulterius explicandi praebuisse materiam.

Purâṇa in eam, qua nunc exstant, formam tempore haud valde remoto redactas esse, cum permulta alia probant argumenta, tum quod magna pars eorum notiones atque narrationes continet, quas recentiori aetati originem suam debere, necessario statuatur. Citatur quoque titulus Purâṇorum una cum Itihâsis (narrationibus historicis atque epicis) in vetustissimis jam libris Indorum, in Râmâyaṇa atque Mahâbhârata, itidem in legibus Manui atque Yajnavalkyae, atque in ipsis quoque Vedis[6]. Aliis ex argumentis constat, doctrinam, quam exhibent, itidem fabulas, quas narrant, conditionemque societatis, quam depingunt, quarto saltem ante Christum saeculo posteriores non esse. Neque haec disciplina, moresque et instituta, quae exhibent Purâṇa, ad eam, quam in his animadvertimus, perfectionem pervenire potuerunt, nisi paullatim, per cursum multorum saeculorum,

6) Vide *Bhágavata Purána, traduit et publié par* Eugène Burnouf, *Paris* 1840, *Pref.*, p. 17.

exculta. Inde colligere possumus, partem saltem Purânorum, eamque praecipue, quae in antiquitate Indorum illustranda maximi est momenti, ad aetatem longissime remotam pertinere atque pleraque aliarum gentium monumenta vetustate superare 7). Dubitari vix potest, quin Indi remotissimis jam temporibus fabulas, ubi historia deorum traderetur, habuerint mythicas nomine "Purâna" (quod traditionem veterem significat), si non scriptas atque collectas, attamen ore traditas atque bene cognitas, ad similitudinem narrationem historicarum, Râmâyanae, Mahâbhâratae etc., ubi heroes celebratos videmus 8). Tempore certe jam recentiore scholae diversae Indicae, ad doctrinas suas apud multitudinem propagandas, nomine atque auctoritate Purânorum usi, vel abusi sunt. Sic alia aliter formam vetustam traditionum suo ex commodo transformavit, alia alias quoque in eas interseruit doctrinas. Quae addita sunt, ad doctrinas atque consilia diversa scholarum variant; principia ipsa apud omnes eadem manent. Fundamentum vetus novis augebatur vel ornabatur additamentis 8). Ubi igitur fabulam invenimus, quae in omnibus Purânis eo-

---

7) Vide Wilson, The *Vishnu Purána*. Preface pag. LXIII.

8) Vide Burnouf, *Bhágavata Purána. Preface*, p. XIX, CXI.

dem modo, saepe iisdem verbis referatur, colligere debemus, originem ejus quaerendam esse in tempore, quod novis narrationibus mythicis antecesserit, h. e., quod ad fabulas Purânorum attinet, in antiquitate remotissima.

Quod de auctoritate historica Purânorum statuere conati sumus, id eodem jure, atque etiam majore, ex iisdem argumentis, de legibus Manui valet. Difficile dijudicatu est, si omnino dijudicari possit, utrum leges Manui, an eae partes Purânorum, quae antiquissimae sunt, tempore priores exstiterint. Quod ad fabulam de ovo mundano attinet, leges Manui atque plurima Purânorum, ubi illa occurrit, non solum fundamento sensuque universo omnino congruunt, sed saepe quoque ipsis verbis. Quamobrem decernere fas fuerit, vel alteras ex alteris hanc sumsisse fabulam, vel utrasque ex uno eodemque fonte vetustae disciplinae hausisse. Quidquid fuerit, id tantummodo nostra hic interest, quod inde, fabulam ipsam vetustissimam esse, pateat.

Uti Purâna, sic quoque leges Manui se auctoritate Vedorum niti fatentur, saepenumeroque eos tanquam fontem excitant. Nihil certe receperunt illae, quod Vedorum adversaretur decretis. Nihil, quod ad graviora argumenta attinet, illas statuere docereve veri simile est, quod non antea jam in his indigitatum saltem fuerit. Leges Ma-

nui, in forma, qua nunc exstant, Purânorum recensione hodierna multo videntur antiquiores. Illam, quam possidemus, legum Manui recensionem ad tempus circiter 880 annorum ante natum Christum refert W. Jones 9). Quod si nimis remotum videatur, collectio tamen earundem pro hodierna sua forma itinere bellico ad Indiam Alexandri magni longe prior esse videtur. Comites enim ejus narrant, viduas immolandi morem eo jam tempore in India communem quasi exstitisse; hujus vero moris in legibus Manui nusquam, ne verbo quidem, mentio facta est, dum tamen alia pleraque a comitibus Alexandri ita descripta sunt, uti ea in legibus Manui ordinata invenimus. Ex his colligere licet, recensionem legum Manui nunc exstantem itinere Alexandri haud parum antiquiorem esse, consuetudo enim illa, de qua hic agitur, brevi tempore communis evadere non potuit. Generatim vero laudatae leges Manui jam ob sanctitatem, summa veneratione colendam, quam iis semper tribuerunt Indi, tanquam narrationibus antiquitatis remotissimae sese nitentes, fidem merentur summam, iisque praesertim locis, abi eaedem simul cum Purânis congruere, atque ab his confirmari animadvertuntur.

9) *Institutes of Hindu law, or the Ordinances of Menu*, ed. Haughton, Londini, 1825, 4:to, Pref. p. XI.

Verba Manui, cum Commentariis.

Leges Manui, quarum primam occidenti praebuit notitiam celeb. W. Jones, inter eruditos Europae jam sunt et laudatae et cognitae 10). Earundem codex ex remotissima inde, ut supra eruimus, antiquitate omnium scriptorum summa, post Vedos, apud Indos gaudebat, gaudetque adhuc, auctoritate; in discriminibus juris dijudicandis, in societateque ordinanda non solum, sed quoque in quaestionibus religionis atque cultus summus erat judex, estque hunc usque ad diem. Leges Manui, ob

---

10) Editiones textus sunt: *Mánava-dharma-çástram, cum commentariis Kullúka-bhattae, Calcutta*, 1817, 4:to; *M. dh. ç., or the institutes of Menu*, ed. Haughton, V. I, *London*, 1825. 4:to; *Manusanhitá, cum commentt. Kullúkae, Calc.*, 1830, 8:o; *M. dh. çástram*, ed. Loiseleur Deslongchamps, Parisiis, 1810; *Manusanhitá*, cum commentt. Kullukae, Calc., 1833, (typis Bengalicis; vide infra, not. 20). Partes nonnullas legum Manui exhibent libri quidam ad usum scholarum typis expressi.

Traductiones textus ediderunt: Anglice, W. Jones, Calcuttae, 1794, et 1796, 8:o, quam denuo typis exprimendam curavit Haughton, Londini, 1825, 4:to; Germanice, ex traductione Jonesii, Hüttner, Weimariae, 1797, 8:o; denuo Gallice, Loiseleur Deslongchamps, Parisiis, 1833, 8:o. Harum editionum, neque textus, neque versionum, nulla amplius exemplaria apud Bibliopolas inveniuntur.

auctoritatem, qua omni gaudebant tempore, studiis eruditissimorum Indorum tractatae, frequenterque commentariis illustratae fuerunt; qui commentarii nobis maximi sunt pretii, non solum, quia in iis verborum explicetur sensus, quem sine iis intelligere certe non potuerimus, sed quoque, quia per eosdem, diversis aetatibus conscriptos, pro diversa eadem verba explicandi ratione, optime eluceant diversorum temporum de iisdem argumentis notiones, mutatique status societatis atque cultus. Hanc ob causam, atque ad diversam commentariorum indolem significandam, horum eos, quos attingere nobis licuit, textui Manui apposuimus, quanquam, quod ad significationem Ovi Brahmae attinet, parum inter se differant. — In praef. Jonesii, textui Manui praemissa, quatuor indicati sunt commentariorum scriptores: Medhâtithi, Govindarâja, Dharanî-Dhera atque Kullûka; huc accedit Râghavânanda, quem, ut videtur, W. Jones non novit, atque Nârâyana, quem, una cum Kull., Medh., et Gov., in versibus, commentarii sui introductionem efficientibus, affert Râghavânanda. Ex his eos, qui in Europa inveniuntur, commentarios, à Kullûka, Medhâtithi, Govinda, Râghavânanda conscriptos, consuluimus 11);

---

11) Ubi exstent scripta Dhârani-Dherae atque Nârâyanae, nescimus, quum neque in Europa inveniantur, neque in Catalogo librorum commemoren-

quumque, excepto commentatione Kullûkae, iidem typis nondum expressi sint, neque de cetero noti, textum eorum Sanscriticum, quum typi Sanscr. hic desiderentur, propria manu lapide depictum subjunximus.

Verba Manui, fabulam ovi mundani concernentia, haec sunt:

Lib. I. v. 5. 12). "Hic mundus obscurus erat, imperceptus, sine attributis; neque rationibus comprehendi, neque meditatione concipi potuit, in somnium quasi ab omni parte submersus."

v. 6. "Tum hic beatus, ex se ipso ortus, maximo praeditus splendore, ipse haud manifestus, ma-

---

tur manu scriptorum, quos possident Bibliothecae in Fort-William (ad Calcuttam), Societatesque Asiaticae, Calcuttae, atque in Benares. (Qui Catalogus titulum habet: *Súci pustakam, or Catalog of the library of Fort-William, the Asiatic society in Calcutta and in Benares*).

12) Secundum numerum versuum, quem apposuit Haughton, ad recensionem Kullûkae. Ceteri commentariorum scriptores versum praemittunt, quem apud Kullûkam desideramus.

Medh. v. I. "Vedânta-vedya-tattvâya jagat-krtava-hetave, Pradhvasta-çesha-doshâya parasmai brahmane namah."

Râgh. atque Govinda. v. I. "Svayambhuve namah-krtya brahmane 'mitatejase, Manu-pranitân vividhân dharmân vakshyâmi çâçvatân."

nifestum vero reddens mundum, elementa ceteraque, tenebras fugans apparuit."

v. 7. "Hic, qui eo solum sensu, qui est super sensus, percipi potest, subtilis, haud manifestus, aeternus, qui essentia est omnis exstantis, incomprehensibilis, hic ipse splendens apparuit."

v. 8. "Hic, postquam meditatus erat, desiderium percipiens varias creaturas ex se ipso creandi, tum aquas primum creavit, in easque semen immisit."

v. 9. "Hoc (semen) ovum exstitit aureum, solis uti fulgore splendens; in eoque sua sponte ortus est Brahmâ, omnium mundorum 13) summus pater."

v. 11. "Ab eo (numine), quod causa invisibilis est hujus illiusque (universi), aeternum, existens atque non-existens; ab hoc creatus est hic Purusha (primus corpore indutus spiritus), qui in mundo nomine Brahmâ celebratur."

v. 12. "Hoc in ovo beatus ille annum quum commoratus esset, ovum hoc suae mentis cogitatione in duas divisit partes."

v. 13. "Ex hisque duabus partibus coelum atque terram formavit; in medioque horum po-

---

13) *Sarvaloka* = mundi omnes. Vulgo tres enumerantur mundi, sc. "svar", "bhûr", "bhuvas", coelum, terra, regiones inferae. Alii septem enumerant mundos.

suit aërem, octo plagas, aquarumque sedem permanentem 14)."

Aptum esset, Commentarios eo ordine proferre, quo se invicem tempore antecesserint; quod vero, quum per se notum non sit, ex indiciis internis eruatur necesse est. Râghavânanda in versibus, quos commentario suo praemisit: "Manui sententiam", inquit, "explico, observans quae censuerint Kullûka atque Nârâyaṇa, quae in mentem venerint Govindae atque Medhâtithi" 15). Unde colligere licet Râgh. inter eos recentissimum esse. Kullûka saepe Govindam atque Medhâtithim citat, hi vero, quantum vidimus, non Kullûkam; Kullûka idcirco his recentior est. Restat Govinda atque Medhâtithi. Illum a Medh. nusquam citatum invenimus, neque

14) Cum textu hoc a Kullûka adornato textus Medhâtithi's plurimis locis omnino congruit. Generatim Kullûka Medhâtithim secutum esse videtur. In versu 7. Râgh. pro "atîndriyagrâhyaḥ" habet "atîndriyo grâhyaḥ"; illa lectio melior est. Pro "vîjam" in v. 8. Medh., Râgh. et Govinda "vîryam" scribunt, quod idem significat. In v. 11. Râgh. pro "kîrtyate", "gîyate" scribit; significatio eadem est. In versu 13 Medh. habet "tu" pro "ca", quod melius videtur.

15) Kullûka-Nârâyaṇa-sammatâni, Govinda-Medhâtithi-hṛdgatâni, | jnâtvâ - - - Manor manaḥstham prakaṭî karomi. Slokaḥ 4.

hunc ab illo, in duobus saltem Manui libris, qui soli Londini exstant; tota vero Govindae scribendi ratio, ubi cum expositione textus Manui, quam fecit Medhâtithi, comparetur, eum Kullûkae tempore successisse, confirmare videtur, quod ordo quoque comprobat, quo eos nominat Râghavânanda. Nosmet itaque non errare credimus, quum statuimus, Medhâtithim inter hos commentariorum scriptores esse vetustissimum. Ejus igitur explicatione verborum Manui afferenda initium facere, aptum videtur. Dicit Medhâtithi 16):

---

16) Ad verbum Medhâtithi in Encyclopaedia *Çabda-kalpa-druma* (verborum significationum arbor), quam, typis Bengalicis expressam, edidit Radhakanta-Deva, Voll. I—V, Calcuttae, 1821—44, 4:to, (in Europa rarissima), dictum est:

"Manusanhita-ṭikâ-kṛt | Muni-viseshaḥ | yathâ | Medhâtithi, Devala, Ârcticeṇa" etc., h. e. "Codicis legum Manui commentarium qui fecit. Vates celeber; exempli caussa, Medhâtithi, Devala" etc.; versus 10 ex Bhâgavata-Purâṇi Libro I, capite 19, citatur, ubi Medh. inter multos anachoretas nominatur. Hic vero Medh., ut nomina eorum, quibuscum una nominatus est, atque ut commentariu. editionis Bh. Purâṇi, in Bombay 1819 typis expressae, indicare videntur, vates ille est, qui hymnos nonnullos Rigvedae conscripsit, non vero commentarii scriptor. Duo igitur sapientes Indici, ut videtur, qui diversis temporibus vixerint, idem habuerunt

v. 8. "Hic": Hiraṇyagarbha (qui auream habet matricem), attributis supra indicatis praeditus.

---

nomen. — Ceterum Medhâtithi ex iis, qui commentarios ad textum Manui scripserunt, solus est, cujus in *Çabda-kalpa-druma* mentio facta est.

Textus literis Devanagari transscriptus (in tabulis notatus T. I.), ad tres codices manu scriptos Bibliothecae Societatatis Indiae Orientalis (The East — India Company), Londini, N:ris 1551—52, 1407—10, et 934—35 signatos, adornatus est. (Quantum novimus, unus solum praeterea exstat codex Medhâtithi's, N:o 175 in Bibl. in Fort-William ad Calcuttam.) Codex N:o 1551—52, manu, ut videtur, Colebrokii "Gaikawar" signatus (a rege Gaikawar Societati dono datus?), anno Samvat 1646, anno itaque Christi 1591, scriptus, eleganter exaratus, maximi est pretii. Commentariorum ad leges Manui pertinentium, quos nobis videre licuit, hic a Medhâtithi conscriptus longe est copiosissimus, volumine duplo circiter majore commentarium Kullûkae superans. Commentarius ille, praesertim, ut videtur, ad discipulos scholarum docendos conscriptus, forma sua prolixa atque fere dialogica, materiaque sua varia atque abundante, maximi nobis est pretii. Multa enim de moribus, de cultu, de vita Indorum privata etc. hic comperimus, quae alii, uti indigenis bene cognita, omiserunt, et quorum de cetero explicationem nusquam invenimus. Octo, quos annis 1847—48 Londini degimus, mensibus, editionem Medhâtithi's praeparavimus, codices transscripsi-

"Primo factus est", his incipiente hymno, aliisque ejusmodi significatio nominis Hiranyagarbha intelligenda est. Creata "diversa": diversis formis praedita, "creaturus": creare desiderans, "aquas": aquam "primum": primo creavit. Ex se ipso prodire fecit formam externam, receptaculum quasi (spiritus sui) indutam. Vel quoque, ad unitatem hujus illiusque indicandam, natura haec forma ejus externa est. Quia id ei placuit, quiaque placitum hoc caussa fuit, quod formam externam manifestaret. — Corpus omnium mundorum, forma, omnia elementa continente, nomine kuddâla (? ebenum montium; sic Wilson) appellata, genitum est. Ita dicit. — Quomodo vero "postquam meditatus erat"? "Exsistant aquae", hoc solum optato; idcirco forma desiderativa (? iccham) usurpata est. "Quum vero terra aliaeque mundi partes tum non existerent, quodnam receptaculum habebant aquae tum creatae?" Ita a quibusdam dicitur. Quo vero sustinebatur ipse creator, summus dominus, qui for-

mus atque inter se comparavimus. Illam, una cum textu Manui, notis atque versione Germanica instructam, typis tradere volumus, quam primum nobis, sumptuum nomine, hujus consilii exsequendi facultas oblata fuerit. Hanc editionem, cui, praefiscine dixerimus, non sine industria curaque jam supra annum operam dedimus, citius serius, hoc vel illo modo in lucem proferre nos posse speramus.

mam externam assumserat? Ita quoque fortasse dicetur. Ad hoc (respondetur): ejus creandi vis, quum legibus naturae subjecta non sit, quia potestate incomprehensibili summopere est instructa, comprehendi non potest. Sic vis quoque verborum intelligenda est. — In eas (aquas) "semen": semen virile "immisit": inspersit."

v. 9. "Per unionem cum semine Hiranyagarbhae duritiem (ad nuclei similitudinem) assequitur (numen illud.?). — "Hoc ovum exstitit", sic incipit versus. — Aureum quasi; "aureum": auro simile, ita sententia; ob amoenitatem ejus. "Hujus vero attributi: aureum esse, notio non liquet, neque verbum "quasi" appositum est. "Hoc loco explicationem quomodo usurpaturi sunt (discipuli)? Alia librorum sacrorum lectio non adest, "dicitur": dicent; infra (v. 13) dicet: "Ex his vero duabus partibus coelum terramque formavit", terra autem haec ex argilla, nequaquam ex auro facta est. Eo modo ellipsis (textus) indicata est. — "Mille radiis praeditus": sol, ita vis verbi. "Radii": radii luminis. Huic similis "fulgor": splendor hujus ovi erat. — In hoc ovo ipse Brahmâ exstitit; "ortus est": nascebatur. Brahmâ enim est Hiranyagarbha (auream matricem habens). — "Sua sponte", ita sensus indicatus. Sanctitatis suae vi formam antea receptam postquam reliquerat, in ovum intravit. Primo fluens, h. e. aquas creavit, deinde interiorem ovi partem suam effecit formam exter-

nam. — "Nonne alius verbis: "hic qui" (v. 6) indicatus est, alius vero hic, in ovo natus Brahmâ? Dicetque infra (v. 11) "ab hoc creatus": ab illo, numine supremo, creatus; quomodo igitur sua sponte ortus est Brahmâ, in textuque svayambhûḥ (ex se ipso ortus) appellatur?" — Hoc sibi non adversatur. — Patris nomine filius indicatur. "Ipse enim ex se ipso natus est", sic in libris sacris, a reprehensione alienis, scriptum est, neque hic auctoritate solum praeceptoris niti, opus est. Hic enim (dominus), si dicat, "ipse nascar" vel "alius a me creetur" 17), nulli adstrictus est necessitati; ita dictum est. — "Omnium mundorum magnus pater", ita nomen; vel, venerationis caussa, quia creator est. Ob patris quoque similitudinem maximus pater colendus est."

v. 12. " "Venerandus": Brahmâ "annum": anni tempus postquam commoratus erat, ovum hoc in duas divisit partes. Hoc temporis spatium embryo incubatur. In hoc ovo quiescens, hic, qui omne creatum noscit, "quomodo exeam"? ita meditatus est. Quia vero ovum, totum ortum, hoc temporis

---

17) "Svayam jâyatâm"; de se ipso in tertia persona loquitur: ipse nascatur. Ita quoque in "tena sṛjyatâm", = "mayâ s." Tertia persona saepe pro secunda usurpatur; ibi verbum "bhagavân", venerandus (dominus), intelligendum est.

spatio maturitatem nactum erat, idcirco hoc ovum per cogitationem opportunam in duas divisit partes; ita dicitur."

v. 13. " "Pars": ovi dimidium. Ex superiore horum ovi dimidiorum coelum "creavit": creans fuit, ex inferiore terram, in medio "aërem": aetherem, plagasque coeli octo, orientem ceterasque, una cum plagis interioribus, cum Dakshiṇâ incipientibus 18). Aquarum sedem, in nubibus; oceanumve, h. e. aetherem in cavernas terrae degressum."

Commentarius Govindarâjae 19) hic est:

---

18) Indi plagas coeli ita diviserunt, ut solem orientem tuentes, eam, ubi oritur sol, plagam, h. e. orientem, pûrvâ et prâcî "quae in fronte est" nominarent, occidentem e contrario paççimâ et pratîcî "quae a tergo est", septentrionem uttarâ et udîcî "quae sursum est", sc. versus montes Himâlayae, meridiem denique avâcî "quae deorsum est" et dakshiṇâ "quae ad dxterum est." — Plagas interiores, regiones scilicet terrae, a recta enumerare inceperunt, Ita regio meridionalis dakshiṇam (sc. patham, "Dekhan") "regio ad rectum" appellabatur.

19) Textus literis Devanagari (in tabb. T. II signatus) e codice 2155 Bibliothecae Soc. Ind. Or., Londini, transscriptus est. In hoc codice, valde negligenter atque vitiose exarato, libri I et II soli extant. In Bibll. occidentis nullus alius codex hujus commentarii, quantum novimus, adest; neque vero in Indicis, quas supra indicavimus, Bibliothecis usquam occurrit.

v. 8. ""Hic": spiritus (universi) entia diversi generis creare desiderans, suo ex animo, qui corpore caruit, producta, cogitatione solum aquas, ante creationem (ipsam), procreavit. In easque "semen": vim suam inspersit,"

v. 9. "Hoc semen ovum tum exstitit aureum, fulgens uti sol. In hocque suo ipsius ex arbitrio nascebatur Hiranyagarbha, omnium mundorum progenitor; "summus pater"ve ejus est nomen."

v. 11. "Verba "hujus illiusque" rationibus, infra exponendis, dicta sunt. "Universi caussa": quia Vedos mundumque creaverat. "Existens", quia scientia adiri possit, "non-existens" quasi, quia sensibus et sic porro alienum sit. Ab hoc numine progenitum, primum corporeum (purusha), hic' illic (ubique) nomine Brahmâ celebratur."

v. 12 et 13. "In hoc, quod supra descriptum est, ovo Brahmae, suo ex arbitrio annum postquam quieverat, "suae mentis": in mente ejus orta cogitatione solum, hoc ovum bipartitum effecit. — Ex his duabus partibus hic Brahmâ ex una coelum, ex altera terram creavit; eorumque in medio aetherem, plagas coeli, una cum plagis interioribus octo, aquarumque sedem permanentem, mare nominatam, creavit. Hoc (universum) vero ex qualitatibus principii intellectus (mahat) et sic porro formavit. "Na tu evam eva", et sic porro, ad hoc demonstrandum dicit."

Explicatio, quam his versibus Manui adjecit **Kullûka** 20), haec est:

v. 8. (versus finem) — —. "Nunc vero aquarum creatio haec, ante creatum Brahmae ovum, quod ei (numini supremo) agendi est locus, per successionem principii intellectus, pr. personae, atque elementorum subtilium (tanquam effecta), comprehendi debet, quia supra (v. 6.) dicit "manifesta reddens elementa"; quiaque mox infra (v. 15. ss.) creatio principii intellectus et sic porro exponetur. In his aquis semen vi praeditum, ut nasceretur, effecit."

v. 9. ""Hoc ovum exstitit aureum" etc. "Hoc": semen ex arbitrio summi domini aureum ovum ex-

---

20) Quum editiones Manui cum comm. Kullûkae, Calcuttae 1813 et 1830 impressae, nobis non adsint, ad varietatesque, si quae fuerint, proferendas, textum literis Devanagari (in tabb. T. III signatum) ex codice transscripsimus, literis Bengalicis expresso, cujus, hucusque in Europa prorsus ignoti, primus mentionem fecit **Gildemeister**, *Bibliothecae Sanscriticae Specimen*, *Bonnae*, 1847, pag. 123. Illius libri solum, quod adhuc eruditis Europaeis notum sit, exemplar, hodie Bibl. Universitatis Alexandreae Fennicae conservat.

Kullûkae unus exstat codex manu scriptus in Bibl. Soc. Ind. Or., Londini; in Bibl. in Fort-William duo: N:o 92 et 548, inveniuntur.

stitit. "Aureum": aureum quasi; quod, attributi indicandi caussa, applicatio figurae est, neque verbo "aureum" indicatur, terram ejusmodi (materiae) una ex massa formatam esse, videturque oculis, terram ex auro non esse factam. "Mille radiis praeditus": sol. Fulgore splendens, solis fulgorem aequante. In hoc ovo Hiraṇyagarbha nascebatur. Cujusmodi existentiam habens, vita anteriore 21), ea, quae discrimine gaudent quaeque non gaudent, per haec verba: "ego sum Hiraṇyagarbha" contemplatus, dominum supremum coluerat; ejusmodi existentiam, a forma subtili diversam, indutus, spiritus supremus ipse forma Hiraṇyagarbhae manifestatus apparuit. — Omnium mundorum "summus pater": procreator; "totius mundi summus pater"ve nomen ejus."

v. 11. " "Quod caussa est hujus illiusque (universi), quod non manifestum" etc. — "Hujus illiusque"; his duobus pronominibus spiritum supremum, mundorum, Vedorum aliarumque omnium rerum essentiam indicat; "caussa", sc. omnium, quae originem habent; "non manifestum": externis sensibus non percipiendum; "aeternum": initio, fine carens. "Existens", quia philosophia attingi, 'noṇexistens" quasi, quia oculis aliisque sensibus non percipi potest. Vel etiam, "existèns": ad leges na-

---

21) Notum est, Indos transmigrationem animi docere.

turae ortum; "non-existens": non-existentia (est); ex his consistit (numen) in se ipso constans (? âtmabhûtam). Ita quoque revelatio sacra: "Hoc (universum) pro animo illud (numen supremum) habet". — "Ab hoc creatum": ab hoc, ut prodiret, factum, hoc primum corporeum (purusha) ubique nomine Brahmâ celebratur".

v. 12. " "Hoc in ovo venerandus ille" etc. In hoc ovo, supra descripto, hic Brahmâ annum, secundum infra exponendam Brahmae mensuram, postquam quieverat, cogitatione sua 22) ovum in duas divisit partes; "esto", hoc solum cogitatione, quae ei in mentem venit, ovum bipartitum effecit."

v. 13. " "Ex hisque duabus partibus" etc. "Pars": ovum. Harum duarum partium ex superiore "coelum": mundum superiorem fecit, ex inferiore mundum inferiorem; utrorumque in medio aetherem plagasque coeli, una cum octo plagis internis, itidem aquarum sedem permanentem, mare nominatam, formavit."

Râghavânandae 23) ad vv. Manui 12. et 13. explicationem adjicimus:

---

22) Scilicet tanquam instrumento utens; âtmanaiva = âtmanâ (casus Instrum.) + eva.

23) Unus solum codex adhuc notus est commentarii Râghavânandae, quem continet Parisiis "la Bibliothèque nationale", D. 49 signatum. Hoc apographon, anno Samvat 1706, p. Chr. n. 1650, factum,

v. 12. "In hoc ovo": Brahmae ovo, hic annum "quum commoratus esset": anni tempus postquam quieverat, suae mentis ex cogitatione: "ego intellectus (sum), mens, corpus et sic porro, forma manifesta carens", hac ex conclusione ovum in duas partes, terram coelumque, divisit. Ita notio."

v. 13. "Deinde terrae et aliorum quatuordecim (entium) creationem describit. "Ex his" etc. "Ex partibus": portionibus formavit; ita notio. — Hoc ovum maturitatem nactum est; hoc anni spatium quievit; hoc fissum est. — "Quod in ovi dimidiis albi erat, quodque lutei, album illud terra (est), luteum coelum hoc"; ita dicit revelatio sacra. — Spatium, mensuram quasi (anni) quievit, commoratus est. — "Aquarum sedem" oceanum (samudra) nominatam. "Aqua abdominis samudra" (oceanus) (est); sic revelatio sacra; venter urinae sedes (est). — "Permanentem": aeternam, (ita appellatus), quia per utrumque dimidium vitae Brahmae permanet" 24).

---

ab Anquetil Duperron ad Europam translatum est. Hunc commentarium totum Parisiis exscripsimus, apographonque nostrum deinceps cum ipso codice comparavimus. Hujus codicis mentionem facit Loiseleur Deslongchamps, *Lois de Manou* etc., *Notes*, *Avertiss.*, p. XV. Vid. in tabb. T. III.

24) Hoc ad initium atque finem, sc. existentiam manifestam atque existentiam non-manifestam mundi, respicit, de quibus prolixe referunt Purâna.

Purâṇa.

Nunc ad Purâṇa transgredientes, animadvertimus, haec ovi mundani fabulam eodem modo, saepe iisdem verbis, quibus leges Manui, referre. Clare apparet, hanc fabulam, prout cum hic tum in legibus Manui exponitur, eandem habere originem. Quum vero definiri non possit aetas, qua Purâṇa diversa in eam, qua nunc exstant, formam fuerint redacta, praesertimque quum eae. ubi ovi mundani fabula traditur, partes vetustissimae videantur, Purâṇa eo proferimus ordine, quo in ipsis Purâṇis passim enumerantur 25).

Horum igitur Purâṇorum, quae inspicere nobis licuit, primum *Vishnu-Purâṇam* locum tenet; verbaque ipsius, ubi ovum Brahmae commemoratur, haec sunt: 26)

"Neque dies, neque nox, neque coelum, neque terra, neque tenebrae, neque lux, neque generatim quidquam existentiam habuit, excepto illo Uno, quod non comprehendi potest, quod simul Brahma, spiritus atque materia est." — — — "Tum hoc supremum Brahma, spiritus universus,

25) Vid. Wilson, *The Vishnu Purâna*, *Pref.*, pp. XIV—LIV.

26) Ad versionem Anglicam cel. Wilson. V. P., pp. 12, 13, 18 et 19.

substantia mundi, creationis tempore instante, suo ex arbitrio, in materiam atque in spiritum ingressus, principia mutabilia atque non-mutabilia afficiebat, eodem, quo odor olfactum afficit, modo, sola vicinitate sua, neque ulla in ipsum spiritum agente efficacia: ita hoc Supremum elementa movebat. Purushottama id, quod agit, idque, in quod agitur, simul est, in essentia materiae, sive subtilem sive elementariam formam nactae, praesens."

Elementorum subtilium, sensuum etc. postquam enumeravit effectus, pergit pp. 18 et 19:

"Tum aether, aër, lux, aqua et terra, qualitatibus soni ceterorumque juncta, manifesta existebant, pro diversa sua qualitate amoenitatem, terrorem, stuporem efficientia; variis vero viribus instructa atque nondum conjuncta, nondum mixta, unioneque inter se adhuc carentia, entia viva producere non potuerunt. Idcirco alia aliis postquam se junxerant, per societatem invicem initam formam indolemque unius totius massae acceperunt; atque, spiritu regente, ex arbitrio Principii invisibilis, intellectus et sic porro usque ad elementa materialia, ovum formarunt, quod sensim, uti bulla aquae, accrevit. Hoc ovum grande, ex elementis compositum, atque super aquis fluens, excellens habitatio externa erat Vishnuis in forma Brahmae. In hoc Vishnues formam visibilem induit, ubi in forma Brahmae habitavit. Foetus ovi,

ingens uti mons Meru, ex montibus compositus erat, magnique oceani erant aquae, quibus cava ovi implebantur. In hoc ovo inerant terra continens, maria, montes, planetae, partesque universi, dii, daemones atque homines. Hocque ovum extrinsecus septem teguminibus indutum erat, scilicet aqua, aëre, igne, aethere, atque sui conscientia, unde elementa oriuntur; quorum quodque decem partibus eo, quod circumdedit, majus erat; deinde erat principium intellectus, atque totum denique a principio invisibili circumdatum erat: ita nuci simile, intus medulla impletum, extrinsecus cortice investitum."

Deinde sequitur *Vâyu-Purâṇum* 27), unde ad fabulam de ovo Brahmae pertinentia haec afferre licet:

(Ex indice versus finem.) "Supremus dominus, quam maxime sapiens, quatuor faciebus, quatuor oribus ornatus, qui non cogitari, neque mensura determinari potest, ex se ipso ortus,

---

27) Textum literis Devanagari, T. V. signatum, ex tribus codd. manu scriptis Bibliothecae Soc. Ind. Or., inter se comparatis, concinnavimus; nimirum e N:o 1310, recentiore, sed sine temporis indicatione, N:o 1869, veteriore, itidem sine t. i., atque N:o 2103 demum, codice optimo, "Gaikawar" signato, Samvat 1540. Numeri versuum in codd. indicati non sunt.

origo (omnis rei), dominus, qui est invisibilis, (omnis rei) caussa, aeternus, existens atque non-exsistens 28), principium intellectus, aliaque discrimine praedita creavit. Ita quidem. Indeque nascebatur ovum aureum, incomparabile." — (Deinde in capite quarto libri primi, versus finem, sequentia occurrunt). "De ovo Brahmae narrabo Purânum, libris sacris comparabile, — — — venerationem reddens Brahmae, caussae mundi, qui ex se ipso ortus est. — — — Secundum veritatem narrabo elementorum creationem summam, de eoque (numine), quod caussa invisibilis est (universi), sempiternum, existens atque non-existens, quod sapientes appellant materiam crassam atque materiam subtilem simul, quod neque olfactu, nec visu, nec gustu, neque auribus, neque tactu percipi potest, quod natum non est, aeternum, non periturum, semper durans, in se ipso constans, matrix mundi, principium intellectus factum, summum numen (brahma), sempiternum. Essentia enim erat occulta omnium existentium. Hoc numen, exitu, fine carens, non natum, subtile, tribus ornatum qualitatibus, creationis efficiens destructionem, temporis limitum expers, imperceptibile, in forma Brahmae primum exstitit. Hujus spiritu penetratus fuit totus hic mundus obscuratione affectus."

28) Haec Manui sunt verba (v. 11), ordine tantummodo verborum paullatim mutato.

Manifestatione elementorum subtilium exposita, deinde subsequuntur haec:

"Illae vero septem magnae substantiae entia diversa, suis quaeque instructa attributis, producere non potuerunt, quia aliae aliis non essent conjunctae. Hae igitur magnae substantiae, in unum mixtae, unione invicem inter se, atque omnipotentia Purushae (primi corporei), ejusque venia occulta, ovum prodire faciunt. Eodem momento, prodiens uti bulla aquae, per indolis suae praestantiam hoc ovum permagnum exstitit, ingensque uti haec aqua ipsa. In hoc naturae ovo perfecta, caussa primaria Brahmae experrecta est, sui concia, Brahma nominata. (Hic primus est, forma externa indutus, hic primum corporeum (purusha) nominatur; Brahma entium creator primo exstitit. Ille Hiranyagarbha in hoc (ovo) primum manifestus fuit, quatuor faciebus ornatus, in creatione primaria atque secundaria sui conscius, Brahma nominatus) 29). Formis externis instructa procreantur (haec numina?), easque, in statum subtilem regredientia, relinquunt, recipiuntque rursum corpora, secundum junctionis (cum materia) vel separationis conditionem. Aureus mons Meru Supremi embryo est, matricis vero liquores maria sunt atque arbores ("mimusops kauki"

29) Hi duo "Slocae" in codice 2103 desiderantur.

aliaeque), ossa montes 30). In hoc enim ovo continentur mundi illi diversis cum partibus eorum 31), (terraque septem cum insulis suis, cum maribus septem, et cum montibus ingentibus, cum fluminibusque mille. In eo (ovo) enim mundi illi, in eoque hoc universum totum) 32), luna atque sol, cum stellis, cum planetis conjuncti, una cum vento; visibile atque invisibile quodcunque hoc in ovo congregatum est."

Bhâgavata-Purânum 33) fabulam ovi mundani quodque ad eandem attinet, ita narrat:

(Lib. II. c. l. v. 23 seqq.). "Sapiens mentis suae meditationem ad formam materialem Supremi dirigat. Virâj corpus ejus est, ex omnibus stabilibus stabilissimum, in quo continetur omne quod fuit, quod est, et quod futurum est. In hoc corpore, quod in ovo (Brahmae) inclusum est, septemque tegminibus indutum, sedem habet Purusha, in forma Virâj; hic est Bhagavat, qui religione

---

30) Vel, secundum codicem 1869, . . . "maria sunt, arbores et sic porro, montes."

31) Vel, secundum cod. 2103, . . . "mundi illi, in eoque hoc universum totum."

32) Versus illi tres in cod. 2103 desiderantur.

33) Ad editionem Bhâgavata-Purâni, quae cura celeb. Burnouf prodiit; ubi quoque textus Sanscr. adjectus est.

est colendus."—In sequentibus exponitur, totum universum nihil esse, nisi partes diversas corporis ejusdem: (v. 30) "aër ejus sunt oculi, sol ejus visus", (v. 32) "abdomen oceani, montes ossa ejus; (v. 33) "flumina venae, ventus respiratio ejus", (v. 34) "nubes capilli ejus" etc. Sed qualitates quoque animi partes sunt corporis ejus: (v. 32) "pudor labrum superius ejus est, desiderium labrum inferius; pectus ejus est justitia, tergum injustitia" etc. Dicitur denique (v. 38): "Tale est totum partium corporis supremi domini, quem descripsi; ad hoc corpus, omnium stabilissimum, extra quod nihil existit, dirigatur meditatio animi."

Deinde (Lib. II. cap. V.) v. 21: "Dominus Mâyae" (speciei apparentis, materiae, vel quoque energiae Brahmae), "desiderans existentiam formis attingere diversis, prodire effecit elementa subtilia, sensus, qualitates etc. Sed (v. 32—36) producta illa: elementa, sensus, mens, qualitates, quum unita non essent, locum, ubi existerent, sibi parare non potuerunt; deinde, impellente energia numinis supremi, inter se unita, existentis atque non-existentis formam induta, hoc utrumque (universum videndum atque non-videndum) procrearunt. Post multa millia annorum Jiva (animus vivens), hoc ovum, vita carens, super aquis fluens, vita donavit. Ex hoc ovo, postquam id in duas diviserat partes, exiit Purusha mille femoribus, pedibus, brachiis, oculis,

faciebus atque capitibus instructus. Ex membris hujus sapientes mundum creatum opinantur." (Lib. III c. VI v. 6) "Purusha ille aureus in hoc ovo mille annos super aquis habitabat, essentias omnium rerum amplectens."

In *Linga-Puráno* 34) (cap. tertio, versus finem), post indicatam existentiam elementorum subtilium, sensuum, principii personae, pr. intellectus etc., sequuntur haec:

"Principium vero intellectus aliaeque qualitates ovum producunt, uti aquae bulla ortum; inde prodiit summus pater. Hic enim Bhagavat, Rudra, atque Vishnues est, totius mundi dominus. In hoc autem ovo continentur mundi illi, in eo universum hocce totum" 35). — Deinde in cap. 69: "Principium vero intellectus aliaeque qualitates ovum producunt; eodem momento, prodiens uti bulla aquae, per indolis suae praestantiam hoc ovum magnum exstitit, super aquis quiescens 36). — — — In ovo

34) Unum solum codicem, totum Linga-Puránum continentem, Bibliotheca Societatis Ind. Or. possidet, N:o 925 signatum. N:o 1717 a capite demum 72:o incipit; N:o 1801 caput solum "Ráma-sahasra-námastotra" inscriptum, cum commentario exhibet. Versus in nostro codice indicati non sunt. Vid. T. VI.

35) Iidem versus, qui in Váyu-Puráno.

36) Confer Váyu-Puránum.

enim exstitit hic summus dominus, splendens uti is, qui Purusha nominatur. — — — In hoc enim ovo continentur illi mundi, in eoque totum hoecce universum, luna atque sol, cum stellis, cum planetis conjuncti, una cum vento; visibile atque invisibile quodvis, hoc in ovo sua sponte ortum est."

Kúrma-Puráṇum 37) cap. IV, postquam expositum est, quomodo Summus pater principium, personae, sensus subtiles, elementa subtilia etc. creaverit, deinde continuat:

(v. 33) "Illae vero septem magnae substantiae, quia omnes inter se omnibus confusae erant 38), entia viva producere non potuerunt. (v. 34) Omnipotentia autem Purushae, hujusque concessu occulto, principium intellectus, aliaque attributis gaudentia, ovum producunt. (v. 35.) Eodem momento, prodiens uti bulla aquae, per indolis suae praestantiam ingens exstitit hoc ovum, super aquis quiescens 39). (v. 36) In hoc materiae ovo, caussa omnis

---

37) Textus literis Devanagari ex codd. Bibl. Soc. Ind. Or. N:is 2561, 571 et 153 concinnatus est. Vid. T. VII.

38) In Kúrma-Puráṇum solo legitur: "quia omnes inter se confusae erant"; in reliquis vero, quae vidimus: "quia junctae non erant." Lectiones illae sibi adversari videntur.

39) Conf. verba Váyu-Puráṇi.

effectus, perfectio summi numinis nascebatur, sui conscia, Brahmâ nominata. (v. 40) In hoc ovo universum, cum diis, daemonibus, hominibus, luna atque sol, cum stellis, itidemque ventus orti sunt 40). (v. 40) "Forma prima domini entium": ita haec (= notissima) verba Vedorum. Brahmae ovum universum hocce est, ex septem mundis compositum". — — — (Caput his verbis finitur:) (v. 63). "Cur hac de re longus sim? Universum est totum Brahma; multis enim formis manifestari summo domino placet. (v. 64) Ita haec creationis perfectio a me paucis relata est; nunc, Brahmani, de creatione audiatis energiae Brahmae (sc. Brahmî'ae), ante quam inperceptibilitas sola existebat."

In Kûrma-Purâṇi capite nono vv. 37—39 Brahmâ cum Vishṇue colloquium instituens ei: "Tu cujusque rei", inquit, "essentia es, fine carens, omnium dominus supremus, tu omnium animantium es animus, summum numen (Brahma) 41) sempi-

40) Versus ultimus mancus esse videtur; "cum planetis" desideratur; Vid. Vâyu-atque Linga-Purâṇa.

41) Vocabulum forma masc.: Brahmâ, nomen, est, quo indicatur Deus tanquam persona, creator (una cum Vishṇue et Çiwa); forma neutrius usurpatum Brahma: "summum numen" significat, unde omnia orta sunt, quorsum itidem redeunt, quod tanquam

ternum. Ego autem spiritus universi, mundi supremus dominus, cujus ex essentia totum hoc Brahmae ovum factum est, excellentissime. Neque alium nosti supremum dominum universi. Brahmâ Vishnuesque unum idemque sunt, in duas divisum partes."

In secundo capite *Matsya-Purâṇi* 42) origo ovi Brahmae iisdem fere verbis refertur; versibus 25—28 Manui vv. 5—8 ad verbum fere repetuntur; tantummodo additum est: "in fine magnae dissolutionis hic mundus obscurus erat" etc. Sequuntur haec:

(v. 29) "Hic, Nârâyaṇa nominatus, ipse solus nascebatur, desideransque, in meditationem immersus, mundum multiformem creare, primo aquas creavit, quibus semen injecit. (v. 30) Hoc vero post mille annos ovum exstitit magnum, auro simile, uti decies mille soles fulgens. (v. 31) In hoc ovum postquam intraverat ipse ille, magno

persona non existit. (Wilson, *Dict.*, Colebrooke, *Misc. Ess.* I, p. 340).

42) Textum Devanagari exhibemus ex codd. Bibl. Soc. Indi. Or. N:o 1080, codice optimo, Colebrokii nomen ferente; 406, itidem Colebrookii signato nomine; 1918, 2032, atque 2831 demum, codice recentiore, nomen Wilkins ferente, annotationes plumbo scriptas, ipsius, ut videtur, manu exaratas, continente. Vid. T. VIII.

splendore praeditus, ex se ipso ortus; quumque id, per suam quidem omnipotentiam, penetraverat, rursus evanuit. (v. 32.) Ille venerandus in hoc ovo sol exstitit, deusque, per sanctitatem suam scripturas sacras atque non-sacras recitans. (v. 33) Coelum terramque effecit duas hujus ovi partes, plagasque coeli omnes, et in medio aërem sempiternum. (v. 34) Uterus (omnis animantis origo), montesque, inter quos Meru optimus est, ex hoc ovo tunc orti sunt, membranae (embryonem integentes) nubes factae sunt, copia fulgorum ornatae. (v. 35) Ovi venae flumina, bilisque margaritae evaserunt; septem illa etiam maria ex liquoribus ovi orta sunt 43), (v. 36) inde quoque condimenta varia: sal, sucrum, liquoresque vinacei, variis praedita virtutibus. (Ille rerum creatarum dominus, hostium victor, deos quoque creare voluit) 44). (vv. 37—39.) Quod in eo (ovo) splendoris fuit, hoc sol factum est, qui dum in ovo mortuo (mṛtende) ortus sit, ideo mârttaṇḍa (sol) nominatur. Quod in eo (ovo) qualitatem habuit obscurationis, id forma est externa hujus magni spiritus. Illum, quatuor faciebus ornatum, venerandum, terrae patrem supremum, a quo universum, diis, daemonibus, ho-

---

43) Vel secundum cod. 2032: "maria quoque, aquarum receptacula ex" etc.

44) Hic versus interpolatione adiectus videtur.

minibus instructum, creatum est, eum, scito, obscurationis forma indutum, summum Brahma nominari."

In ceteris, quae attingere nobis licuit, Purânis, nihil de ovo Brahmae invenimus. Exstat quidem Purânum, cui titulus: *Brahmânda-Purâna*, hoc modo in Matsya-Purâno descriptum 45).

"Brahmânda-Purânum illud Purânum nominatur, quod duodecim millibus atque ducentis versibus magnificentiam ovi Brahmae describit, atque quod descriptionem continet futuri Kalpae 46), a Brahmâque revelatum fuit."

Wilson hoc Purânum raro occurrere ait. Quod solum vidit ejus titulo instructum exemplar, magna ex parte idem atque Vâju-Purânum invenit. Nullum hujus Purani specimem Londini adest. — Ea, quae ex iis, quae nobis videre licuit, Purânis attulimus, etsi sine dubio, ex ceteris Puranis, novis augeri possint argumentis, attamen, cum narratione Manui hujusque commentariis conjuncta, satis jam clare ostendunt, quam Indi Ovo Brahmae vel Ovo Mundano tribuerint notionem. Superfluum est, hic loca illorum tex-

---

45) Vide Wilson, *The Vishnu Purána, praef.* p. LIV.

46) "Kalpa" periodus mundi est, dies aut nox una Brahmae, 4,320,000000 annos mortalium continens.

tuum separatim afferre, unde pateat, Indis ovum mundanum imaginem solum, commentum poëticum, orientem mundum depingens, non fuisse, mundum vero ipsum 47), uti eum oculis videbant, ad similitudinem ovi, vel "nucis, intus medulla impleti, extrinsecus cortice investiti" 48).

Ovum Mundanum erat mundus, mundus vero erat Virâj, aut Purusha, primus corporeus, aut ipse Brahmâ, prima summi numinis manifestatio; mundus igitur erat Deus, forma externa indutus. Ubique in scriptis Indorum, praesertimque in Purânis atque in Upanishadis hanc religionem Cosmicam animadvertimus. In omnibus universi partibus membra aut qualitates videbant Dei. "Coelum caput ejus est, sol atque luna oculi ejus, spatium auris ejus est, Vedi sacri oratio ejus, aër anhelitus ejus, mundus spiritus ejus, terra pes ejus; hic enim spiritus est totius universi" 49). Montes

---

47) Sic verba *Vishnu-Purani.* Vide supra pag. 45.

48) Wilson, *Dict.*, verbum Brahmânda vertit: "the globe, the world." In *Çabda-kalpa-druma* hoc verbum non invenitur. Sub verbo "anda" dicitur solum: "Uti, Hiranyagarbhaë ovum exstantem sanctum; ita inquit Hari."

49) Ex *Mundaka-Upanishado* (parte *Atharva-Vedi*). Vid. *Translation of several principal books, passages and texts of the Veds* etc. *by* Râjah Rammohun Roy, *Second ed.*, *London*, 1832, p. 32.

ossa ejus, flumina venae, nubes exhalationes ejus, arbores atque gramina capilli ejus dicuntur 50). Nihil omnino erat, quod non pars quaedam esset Dei illius, qui Virâj, h. e. universum, appellabatur. Hic autem summum numen erat, quod "interiorem ovi Brahmae partem suam effecerat formam externam" 51).

Sed probare debemus adhuc, de Indis quoque id valere, quod in introductione generatim de religionibus gentium antiquissimarum orientis statuimus: Deum, ex perceptione earum, non solum in mundum esse immersum, mundo igitur Deum cerni, sed Deum quoque a mundo omnino separari non posse, sine hoc musquam esse, nihilque existere re vera, nisi mundum unum, formam atque manifestationem summi numinis. Vidimus quidem in iis, quae prolatae sunt, partibus legum Manui atque Purânorum, commemorari numen divinum, quod ante mundi creationem exstiterit, ad quod, tanquam ad summam originem, omnia referuntur. Hoc vero numen re vera non exstitisse censebatur, neque erat idem, nisi hoc ultimum aliquid, quod sem-

50) Hoc cum opinionibus vetustissimis gentium Germanicarum omnino congruit. Filii Bör'i eodem modo universum ex diversis partibus corporis mortui Ymir'i formarunt. Vid. Grimm, *Deutsche Mythologie*, 2 Aufl., p. 526, 527.

51) Verba Medhâtithi's. Vid. supra p. 37.

per cogitationi hominis ultimo supersit, ultima ratio, abstractio, hoc nihil, quod tamen aliquid est, ultro quod mens humana non pervenit, quod eam semper fugit. Mythologiae illud ultimum restat mundi atque Deorum initium. Itidem Philosophia Indica, quanquam originem omnis rei ex conjunctionibus atque explicationibus, alia aliam excipientibus, diversorum elementorum atque qualitatum explicet, destructionemque ex iisdem ad primum habitum regredientibus interpretetur, hoc principium ultimum tamen, originis, finis expers, existere docet 52). Nusquam vero hoc aliquid, haec abstractio, tanquam persona divina exponitur; neque percipi potest sensibus, neque intellectu; qualitatibus, unde cognoscatur, caret, atque adeo ne nomine quidem gaudet. Vulgo solum tat apellatur, i. e. "hoc", vel quoque sat, i. e. "ens", Variae variis locis occurrunt descriptiones, quae illud "hoc" determinare conantur, quibus vero, quia describunt, quod re vera non est, atque nullum omnino habet attributum, nihil certi eruitur, nihil determinatur. — "Ibi non erat neque existentia, neque non-existentia; nec mundus, nec coelum, neque quidquam superne; - - - mors non existebat, neque immortalitas, nec dis-

---

52) Vid. Colebrooke, *Misc. Essays*, I, p. 227—260.

crimen diei ac noctis. Tat, i.e. "hoc" tantummodo respiravit sine respiratione" etc. 53). "Summum "ens" nullam habet formam, ante omnia vero existebat. Pedes non habet, attamen ubique adest; manus non habet, attamen omnia sustinet; oculos non habet, attamen omnia videt; aures non habet, attamen omnia, quae occurrunt, percipit. Existentia ejus nullam habet caussam. Idem minimum est parvorum, atque maximum magnorum, attamen, re vera, nec parvum, nec magnum" 54). Innumerabiles fere in scriptis Indorum occurrunt descriptiones, unde videtur, eos huic "enti" existentiam tanquam personam, tanquam Deum, re ipsa non tribuisse. Non erat idem nisi abstractio mundi existentis, praeter mundum existentia carens.

Quum illud "hoc", illud "ens" manifestum evaserat, nomen quoque accepit: Viraj, Brahmâ, Hiranyagarbha. Horum quisque attributis, suique conscientia erat praeditus; atque, uti re vera existens, exitum finemque habuit. Creationis tempore instante hoc "ens" se manifestavit, atque erat Virâj, vel Brahmâ, neque amplius alia forma existebat. Virâj vero est universum; ergo hoc "ens", quum re vera est, mundus est.

---

53) Vid. Colebrooke, *Misc. Essays*, I, p. 33.

54) Ex Philosophia Vedânticorum. Vid. Rammohun Roy, *Translation of the Veds*, p. 13.

Brahmâ vero, uti prodiit, sic quoque moritur; quocum itidem existentia universi evanescit 55). Mundi, homines, daemones, dii, omnia existere desinunt; neque tum denuo quidquam superest, nisi hoc "ens", hoc "aliquid", quod determinari non potest. Manifestationis tempore instante rursus comparet in forma universi, hominum et deorum novorum. Sic existentia atque non-existentia hujus "entis" semper, per infinitum tempus, variat. Id ipsum vero a mente humana non capitur, intelligendi facultatem superat, neque re vera est, nisi ubi amplius non est, sc. in forma ejus manifestâ, quae est universum, vel Ovum Mundanum.

55) Brahmâ vel Virâj, secundum doctrinam Indorum, vivit 100 annos. Annus quisque Brahmae, 360 dies ejus atque noctes, "Kalpa" nominatas, continet; Diem vero quemque ipsius efficiunt demum 4,320,000,000 anni hominum. Vita ergo ejus tota 3,110,400,000,000 annos hominum amplectitur. Kalpa, ubi nunc vivimus, medium est aetatis Brahmae, quinquagesimi anni primus dies.

T. 1. ॥अथ मेधातिथिः॥

v. 8. सपूर्वनिर्दिष्टविशेषणो हिरण्यगर्भः । समवर्त्तताग्र
इत्यादिभिर्मन्त्रैर्लेष्ट हिरण्यगर्भोऽभिधानः । प्रजाविवि
धानानारूपाः सिसृक्षुः स्रष्टुमिच्छन्नप उदकमादौ प्रथ
मं ससर्ज । उत्पादितवान् शरीरात् स्वात् पात्रेण गृहीतं
शरीरं । अथवा[1] अद्वैतदर्शने प्रधानमेव तस्येदं[2] शरीरं ।
तदिच्छानुवर्त्तित्वात् स्वस्य शरीरनिर्माणहेतुत्वाच्च ।
सर्वलोकानां शरीरं किंभौतिकेन शरीरेण कुद्दालं[3]स्व
ननादिना सृजतेत्याह । कथं तर्हि अभिध्याय । ज्ञाप
उत्पद्यतामित्येवं इच्छामात्रेण । अत्र इदं चोच्यते ।
पृथिव्यादीनां तदानीमभावाद्[4] अपां सृष्टानां क आधा
र अन्वेष्य[5] इदमुच्यते । स्रष्टुरपि परमेश्वरस्य गृही
तशरीरस्य[6] क आधार इत्यपि वाच्यं । अथ विलक्षणैस्सु
बीतिशयघोगादस्यैव माकर्तृशक्तिरसंवेद्याप्रकृतिध

4) 934 नीमेवचेदं० । 5) 1551 इत्यलं । 6) In C. 1551 desid.
2) Cod: 1551 scribit: स्वं० । 3) Cod 1551. व्यापारेण शद्दालं० ।
1) In codd. 1407 & 934 haec verba desiderantur.

र्भसामान्येनैत्येवमस्यापि द्रष्टव्यं । तासु वीर्यं शुक्रमवासृ
जत् न्यषिंचत् ॥८॥

v. 9. हिरण्यगर्भवीर्यसंयोगात्काठिन्यं प्रतिपद्यते । तदं
डं समभवत् इत्युच्यते । हैमं भवति वहैमं सुवर्ण[1]मयमि
त्यर्थः शुद्धसामान्यात् । तस्य सुवर्णमयस्य तनुत्याग
मिको यमर्थो न चात्र इव शब्दः श्रूयते । तत्र रूपमुपच
रितो व्याख्यानं । भवति प्रमाणान्तरेऽनुच्यते नक्षत्रनि ।
ताभ्यां शकलाभ्यां दिवं भूमिं च निर्ममे इति । इयं च
भूमिर्मृन्मयी न सर्वतः सुवर्णमयीत्यत उपचार[2] आश्रि
तः । सहस्रांशुरादित्य इत्यर्थः[3] । अंशवो रश्मयस्तत्तुल्या
प्रभा दीप्तिरस्यांडस्य । तस्मिन्नंडे स्वयं ब्रह्मा जातः ।
अतो संभूतः । ब्रह्मा हिरण्यगर्भ[4] एव । स्वयमित्यस्यार्थः[5] ।
योगशास्त्रप्रागृहीतं शरीरं परित्यज्य अंतरंडमनुप्रविश
त् । अथ शरीरं[6] प्रकाशः समर्ज । तस्मिन्नंडे स्वशरीरं जग्धा

अथ शरीर° (?) ।

6) Cod. 1551 अथ वाशार° (?) 934. अथाकरीर° (?), 1407.

3) In Cod. 1551 deest | 4) Codd. र्भः (?) | 5) Codd. र्थ (?)

1) 1407 & 934. हेमइदं हैमं स्व° | 2) Codd. habent. ऽ (?)

ह । ज्ञयकार्यो यो ऽसावित्यत्रानिर्दिष्टः अन्यश्चायमंडजो
ब्रह्मेति च[1] । तथा च वक्ष्यति पतद्धि सृष्ट इति तेनेश्वरे
ण सृष्टः कथं तर्हि स्वयं जज्ञे स्वयंभूस्तत्र ब्रह्मेत्युच्यते ।
नैष दोषः । पितृनाम्ना पुत्रो व्यपदिश्यते । आत्मा हि
जज्ञ आत्मन इति ज्ञातिं यापरिभ्य[2] आगमेभ्यो लिङ्गवत
साक्षार्थेन तं ज्ञात्वाभिनिवेष्टव्यं । स एव स्वयं जायतां
ज्ञान्यो वा तेन स्रष्टृत्वमभिनिधर्माभिधाने उपक्रमत
इत्युक्तं । सर्वलोकानां पितामह इति संज्ञा तस्योप
चारतो वा स्रष्टृत्वात् । पितुरपि सकाशादधिकः
पितामहः पूज्यः ॥१०॥

v. 12. भगवान्ब्रह्मा परिवत्सरं संवत्सरमुषित्वा तदंड
मकरोद्द्विधा । तावता कालेन गर्भः परिपच्यते । तस्मि
न्नंडे स्थित उत्पन्नः सर्वसंज्ञः कथं निर्गच्छेयमिति ध्यानवा
न् । अंडमपि तावत्काले[3] नाभेदि ज्ञातं परिपाकादतः
काकतालीयन्यायेन तदंडमकरोद्द्विधेत्युच्यते ॥१२॥

1551 *scribit* वताका॰ ।
1.) च *in Cod. 1551 deest.* | 2.) *Cod. 1551.* दंपरे॰ | 3.) *Codex*

v. 13. शकलमं[2]डकपालं । ताभ्यामं[1]डकपालाभ्यां उत्तरे
णं दिवं निर्ममे[2] निर्मितवान् । अधरेण पृथ्वीं मध्ये
व्योम[2] आकाशं दिशोऽष्टौ च[3] प्रागाद्याः अवांतरदिशश्च दक्षि
ण पूर्वादिभिः सह[4] । अपां स्थानमं[2]तरिक्षे समुद्रं
आकाशं वा[5] पृथिवीपातालगतं ॥१४॥

T. II. ॥ अथ गोविंदराजः ॥

v. 8. स आत्मा नानाप्रकाराः प्रजाः[6] स्रष्टुमिच्छन् आत्मगृहीतात
शरीरात् ध्यानमात्रेणैव अप एव सृष्टेः प्राक् सृष्टवान् । ता
सु च बीर्यं स्वशक्तिं निषिक्तवान् ॥८॥

v. 9. तद्वीर्यं कांचनमंडं संपन्नमनेकादित्यसमदीप्ति । त
स्मिंश्च जातवा[7]ना त्मेच्छया हिरण्यगर्भः सर्वलोकोत्पादयिता
। पितामह इति वा संज्ञा तस्य ॥१०॥

v. 11. यत्तदात्मारव्यमुक्तं वक्ष्यमाणनीत्या । सर्वस्य कारणं वेद
लोकमुक्ता[8] । आगमगम्यत्वात्[9] तत्स्वभावं प्रत्यक्षाद्यपरत्वा

6.) Cod. [illegible] (?) | 7.) Cod. ल° (?) | 8.) Cod. लोकमुक्ता (?) | 9.) Deest..
दिशश्चाष्टौ° | 4.) 1551. सहस्ता | 5.) 934 & 1407. च° |
1.) Cod. 1551 अं° | 2.) In. cod. 1551 deest. | 3.) Cod. 1551

दसत्त्व[1]भावमिव तेनोत्पादितः स पुरुष[2]स्तत्र तत्र ब्रह्मशब्देन कीर्त्यते ॥१२॥

v. 12. et 13. पूर्वोक्तां[3]डे स ब्रह्मा स्वीकृया संवत्सरमासित्वात्मगतेन ध्यानेनैव तदंडं द्विखंडं कृतवान् । ताभ्यां शकलाभ्यां मन्नलैकेन दिवमपरेण च भूमिं निर्मितवान्[4] तयोश्च मध्ये आकाशं दिशश्चांतरालदिशः सहाष्टा[5]वपां[6] स्थानं च स्थिरं समुद्राख्यं निर्ममे । एतच्च तत्त्वैर्महदा[7]दिभिर्निर्मितवान्न त्वेवमेवेत्येतद्दर्शयितुमाह ॥१३।१४॥

T. III. ॥ अथ कुल्लूकभट्टः ॥

v. 8. --- आदौ स्वकार्यभूमिजलादिसृष्टेः प्राक् अपां सृष्टिश्चेयं महदहंकारतन्मात्रक्रमेण बोद्धव्या महाभूतादिवृत्तौजस्त्विति पूर्वाभिधानात् अनन्तरमपि महदादिसृष्टेर्वक्ष्यमाणत्वात् । तास्वप्सु बीजं शक्तिरूपं आरोपितवान् ॥८॥

v. 9. तदंडमभवद्धैममिति । तद्बीजं परमेश्वरेच्छया हैममंडम

5) Cod. सदा° (?) | 6) Cod. पौ° (?) | 7) Cod. दी° (?) |

1) Cod. स्व° (?) | 2) स in Cod. deest. | 3) Cod. क्तं (?) | 4) Cod. तान् (?) |

भवत् हैममिव हैमं तद्गुणयोगात् न तु हैममेव तद्बीजैकदेशेन भूमिनिर्माणस्य वक्ष्यमाणत्वात् भूमेश्चाहैमत्वस्य प्रत्यक्षत्वात् उपचाराश्रयणं । सहस्रांशुरादित्यः तत्तुल्यप्रभं तस्मिन्नण्डे हिरण्यगर्भो जातवान् येन पूर्वजन्मनि हिरण्यगर्भोऽहमस्मीति भेदाभेदभावनया परमेश्वरोपासना कृता तदीयं लिङ्गशरीरावच्छिन्नजीवमनुप्रविश्य स्वयं परमात्मैव हिरण्यगर्भरूपतया प्रादुर्भूतः । सर्वलोकानां पितामहो जनकः सर्वलोकपितामह इति वा तस्य नाम ॥९॥

v. 11. यत्तत्कारणमव्यक्तमित्यादि । यत्तदिति सर्वनामभ्यां लोकवेदादिसर्वप्रसिद्धं परमात्मानं निर्दिशति । कारणं सर्वोत्पत्तिमतां अव्यक्तं बहिरिन्द्रियागोचरं नित्यं उत्पत्तिविनाशरहितं । वेदान्तप्रसिद्धत्वात् सत्स्वभावं प्रत्यक्षाद्यगोचरत्वात् असत्स्वभावमिव । अथवा सद्भावजातमसद्भावः तयोरात्मभूतं । तथा च श्रुतिः । ऐतदात्म्यमिदं सर्वमिति । तद्विसृष्टः तेनोत्पादितः स पुरुषः सर्वत्र ब्रह्मेति कीर्त्यते ॥११॥

v. 12. तस्मिन्नण्डे स भगवानित्यादि । तस्मिन् पूर्वोक्तेऽण्डे स
ब्रह्मा वक्ष्यमाणब्रह्ममानेन संवत्सर[1]मुषित्वा द्विधा
आत्मनैवाण्डं कृत्वा भवत्विति आत्मगतध्यानमात्रेण त
दण्डं द्विखण्डं कृतवान् ॥१२॥
v. 13. ताभ्यां स शकलाभ्यां चेत्यादि । शकलं खण्डं ताभ्यां स
शकलाभ्यां उत्तरेण दिवं स्वर्लोकं अधरेण भूर्लोकं
उभयोर्मध्ये आकाशं दिशश्चाष्टौ जलादिभिः सह स्थानं स
मुद्राख्यं अपां स्थानं स्थिरं निर्मितवान् ॥१३॥

T. 1?. ॥ अथ राघवानन्दः ॥

v. 12. तस्मिन्नण्डे ब्रह्माण्डे स उषित्वा परिवत्सरं संवत्सरं स्थित्वा
आत्मनो ध्यानादहं चिदात्मा देहादिविलक्षण इत्यनुसंधा
नादण्डं द्विधा भूम्यन्तरिक्षकरोदित्यन्वयः ॥१३॥
v. 13. ततो भूरादिचतुर्दशानां निर्माणमाह । ताभ्यामिति । श
कलाभ्यां खण्डाभ्यां निर्ममे इत्यन्वयः । तदण्डं निरवर्तत त
त्संवत्सरस्य मात्रामशयत तन्निरभिद्यत[2] आण्डकपाले र
जतं च सुवर्णं चाभवतां तद्यद्रजतं सा पृथिवी यत्सुवर्णं सा

1) त्स°, sic codex. | 2) Cod. scr.: तन्निरभिद्यतते (?) |

चोरित्यादिश्रुतेः । मात्रामुपरिमानं यथा ज्ञायते तन्मूलो ।
अर्थात्मनं समुद्रारव्यं यत्रास्ते य समुद्रकं समुद्रइतिश्रुतेः ।
वाक्ति मूत्रस्थानं । ज्ञात्वा तं स्थिरं हि परार्द्धकालपर्यं
तस्थापित्वात् ॥१५॥

T.V. ॥ अथ वायुपुराणं ॥ ॥अनुक्रमणिकाध्याये ॥

--- महेश्वरः परं[1] व्यक्तस्तु वैकस्तु[2] मुखः
अचिंत्यश्चाप्रमेयश्च स्वयंभूर्हितु रीश्वरः[3]
अव्यक्तं कारणं यत्तन्नित्यं सदसदात्मकं
महदादि विशेषांतं सृजतीति विनिश्चयः
अंडं हिरण्मयं चैव बभूवाप्रतिमं ततः ------
(अध्याये ५) पुराणं संप्रवक्ष्यामि ब्रह्मोक्तं वेदसंमितं[4]—
--ब्रह्मणे लोकतंत्राय नमस्कृत्वा स्वयंभुवे ----
--आनंत्यात्[5] वक्ष्यामि भूतसर्गमनुत्तमं
अव्यक्तं कारणं यत्तन्नित्यं सदसदात्मकं

---

4) Cod. 1310. संमितं । 5) 2103 यं प्र० ।
1) Cod. 1310. रो० । 2) C. 1310. श्चैकस्य० । 3) C. 2103. रभूदी० ।

प्रधानं प्रकृतिं चैव यमाहुस्तत्त्वचिंतकाः ।
गंधवर्णरसैर्हीनं शब्दस्पर्शविवर्जितं
अजातं ध्रुवमक्षय्यं नित्यं स्वात्मन्यवस्थितं
जगद्योनिं महद्भूतं ब्रह्म सनातनं
विग्रहं सर्वभूतानामव्यक्तमभवत्किल
अनाद्यंतमजं सूक्ष्मं त्रिगुणं प्रभवाव्ययं
असांप्रतमविज्ञेयं ब्रह्माग्रे समवर्तत[1]
तस्यात्मना सर्वमिदं व्याप्तमासीत्तमोमयं ---
---स्ते सप्त महावीर्या नानाभूताः पृथक् पृथक्
नाशक्नुवन्[2] प्रजाः स्रष्टुमसमागम्य[3] कृत्स्नशः
ते समेत्य महात्मानो ह्यन्योन्यस्यैव[4] संश्रयात्
पुरुषाधिष्ठितत्वाच्च अव्यक्तानुग्रहेण च
महदाद्या विशेषांता ह्यंडमुत्पादयंति ते
एककालं समुत्पन्नं जलबुद्बुदवच्च तत्[5]
विशेषेभ्योंडमभवद्बृहत्तदुदकं च यत्

[5] C. 2103 तं।

[1] Codd. चौ (?) | [2] Codd. वं° (?) | [3] Codd. मा (?) | [4] C. 2103 श्रौ° |

तस्मिन् कार्ये करणं संसिद्धे ब्रह्मणस्तदा
प्रकृतेऽर्थे विबुद्धे[1] महत्क्षेत्रज्ञो ब्रह्मसंज्ञितः[2]
(सर्वज्ञादीनां प्रथमः सर्वपुरुष उच्यते
आदिकर्ता च भूतानां ब्रह्माग्रे समवर्तते
हिरण्यगर्भः सोऽग्रेऽस्मिन् प्रादुर्भूतश्चतुर्मुखः
सर्गे च प्रतिसर्गे च क्षेत्रज्ञो ब्रह्मसंज्ञितः)[3]
[4] करणैः सह सृज्यन्ते प्रत्याहारे त्यजन्ति च
भजन्ते च पुनर्देहानसमाहारसंधिषु
हिरण्मयस्तु यो मेरुस्तस्योल्बं[5] तस्य[6] हात्मनः
गर्भोदकं समुद्राश्च[7] जरायुश्चापि[8] पर्वताः
तस्मिन्नण्डे त्विमे लोका अन्तर्भूतास्तु सप्त वै[9]
(सप्तद्वीपा च पृथ्वी समुद्रैः सह सप्तभिः
पर्वतैः सुमहद्भिश्च नदीभिश्च सहस्रशः
अन्तस्तस्मिंस्त्विमे लोका अन्तर्विश्वमिदं जगत्)[10]

सवृक्षादी०। 9) C. 2103. विश्वमिदं जगत्। 10) In C. 2103 desunt.
6) C. 1869. कृत्स्नीनक्षीतेम०(?)। 7) C. 1310 स्या०(?)। 8) C. 1869.
-ce, 2103 desunt। 4) C. 2103. सृ०। 5) C. 2103. कत(?)स्योल्बं०।
1) C. 1869. हं०। 2) C. 2103. सत्विमः। 3) Vv. illi in Codi-

चंद्रादित्यौ सनक्षत्रौ सग्रहौ सह वायुना[1)]

लोकालोकं च यत्किंचिच्चांडे तस्मिन्समर्पितं ---

T. 17. ॥ अथ लैंगपुराणं ॥ ॥अध्याये ३॥

महादयो विशेषान्ता ह्यंडमुत्पादयन्ति च

जलबुद्बुदवज्जातं[1.2)] तस्मादवकीर्णः पितामहः

स एव भगवान्रुद्रो विष्णुर्विश्वजगत्प्रभुः

तस्मिन्नंडे त्विमे लोका अंत विश्वमिदं जगत्

॥अध्याये ७०॥

महदाद्यो विशेषान्ता ह्यंडमुत्पादयन्ति ते[3.)]

एककालसमुत्पन्नं जलबुद्बुदवच्च तत्

विशेषेभ्योऽंडमभवन्महत्तदुदकेशयं ------

---अंडे ज्ञे[4.)] स एव शः पुरुषोऽर्कसमप्रभः -----

---तस्मिन्नंडे त्विमे लोका अंत विश्वमिदं जगत्

चंद्रादित्यौ सनक्षत्रौ सग्रहौ[5.)] सह वायुना[6.)]

लोकालोकं च यत्किंचिदंडे तस्मिन्समर्पितं

5) C. म° । 6) C. न (?) । 7) Cod. का° (?) ।

1) C. 2103. मं° । 2) Cod. ज्ञात (?) । 3) Cod. ते (?) । 4) C. जा (?)

T. VII. ॥ अथ कूर्मपुराणं ॥ ॥ अध्याये ४ ॥

एते सप्त महात्मानो ह्यन्योन्यस्य समाश्रयात्
नाशक्नुवन् प्रजाः स्रष्टुमसमागम्य कृत्स्नशः ।३३।
पुरुषाधिष्ठितत्वाच्च अव्य[1]क्तानुग्रहेण च
महदादयो विशेषान्ता ह्यण्डमुत्पादयन्ति ते ।३४।
एककालसमुत्पन्नं जलबुद्बुदवत्तु तत्
विशेषेभ्योऽण्डमभवद् बृहत्तदुदकेशयं ।३५।
तस्मिन् कार्यस्य करणं संसिद्धिः परमेष्ठिनः
प्रकृतेऽण्डे प्रवृत्तः स क्षेत्रज्ञो ब्रह्मसंज्ञितः ---- ।३६।
--- तस्मिन्नण्डे भवद्विश्वं सदेवासुरमानुषं
चंद्रादित्यौ सनक्षत्रौ सह वायुना[2] ---- ।४०।
--- प्रजापतेः पुरा मूर्त्तिरितीयं वैदिकी श्रुतिः
ब्रह्माण्ड[3]मेतत्सकलं सप्तलोकतलान्वितं --- ।४६।
--- बहुनात्र किमुक्तेन सर्वं ब्रह्मसमं जगत्
अनेकभेदभिन्नस्तु क्रीडते परमेश्वरः ।६२।
इत्येष प्राकृतः सर्गः संक्षेपात्कथितो मया

[1] Cod. 856 आ० । [2] सग्रहौ hic neglectum videtur.

अबुद्धिपूर्विकं विप्रा ब्राह्मी सृष्टिं निबोधत ॥ ।६५।

॥ अध्याये ५ ॥ ॥ (ब्रह्मा) पुनर्विष्णुमभाषत ॥

सकान् सर्वात्मकोनंतः सर्वेषां परमेश्वरः

सर्वभूतांतरात्मा वै परं ब्रह्म सनातनं ।३७।

अहं वै सर्वलोकानामात्मा लोकमहेश्वरः

मन्मयं सर्वमेवेदं ब्रह्माहं पुरुषर्षभ ।३८।

नावाभ्यां विद्यते ह्यन्यो लोकानां परमेश्वरः

एकमूर्त्तिर्[1] द्विधा भिन्ना नारायणपितामहौ ।३९।

T. VIII. ॥ अथ मत्स्यपुराणे ॥

॥ अथ श्रीमत्स्यपुराणे ब्रह्मांडवर्णनो[2] नाम द्वितीयः सर्गः[3] ॥

--- नारायण इति ख्यातः स एकः[4] स्वयमुद्भवो

स्वशरीरादभिध्यायन् सिसृक्षुर्विविधं जगत्

अप एव ससर्जादौ तासु वीर्यमवासृजत् ।२७।

तदंडं समभवद्धैमरूप्यमयं महत्

संवत्सरसहस्रेण सूर्यायुतसमप्रभं

---

1) C. 856 मू॰(३) | 2) C. 2831 वेदवर्णनमा॰ | 3) C. 2831 पोध्यायः | 4) C. 1080

प्रविष्टांतमहां[1]तेजाः स्वयमेवात्मसंभवः
प्रभावादपि तद्याप्य विपुलत्व[2]मगमत्पुनः
तदण्डगर्भगर्भानि[3]ष सूर्यः समभवत्पुरा
आदित्यश्चादिभूतत्वाद्ब्रह्मा ब्रह्म[4] पठन्नभूत्
दिवं भूमिं समं करो[4a]त् तदंडशकलद्वये[5]
स्वर्गाकाशो[6] दिशः सर्वा मध्ये व्योम समकल्पतं[7]
जरायुर्मेरुमुख्याश्च[8] शैलास्तस्याभवंस्तदा
यदुल्बं[9] तदभून्मेघास्तडित्संघातमंडलाः[10]
नद्योऽण्डमाध्याः संजाताः[11] पितॄणां मनुजाश्च[12]
सप्त येमी समुद्राश्च ते विंध्यं जलोद्भवाः[13]

---

13) C. 2032. सप्तापणीसमुद्राश्च नेपिचां नजैलोद्भवाः ।
11) C. 1918. संभूता० । 12) C. 2032. पितृणां मनयस्तथा ।
7) C. 2831. ते । 8) C. 1918. श्च । 9) C. 1080. यदुलं । 10) C. 2831. ला० ।
406 y 2831. मवं० । 6) C. 2032. सर्वा०, Codd. 406 y 2831. मैवा०
समंजमत् । दिव्यावर्षस्य (?) स्तुतदंडशकलद्वयं । 4a) Codd.
त्वाद्ब्रह्म (sic) पठन्नभूत् । पुनः (?) पुनस्सर्गादौ दिवभूमि
pro his duobus vv. habet tres: आदित्यश्चादिभूत
3) C. 2032. तदनः प्रभवादि० । 4) C. 406. स्ला० (?) । 5) C. 2032.
C. 2032. विप्रविष्टांतर्म० । 2) C. 2032. व्याप्यकृतल० ।
1) Codd. 406 & 2831. प्रविष्टांतंम०, C. 1080. प्रविष्यांतम०,

लवणेक्षुसुराख्याश्च[1] नानारत्नसमन्विताः
समिद्भिक्षुरं भूद्देवान्[2] प्रजापतिररिंदमः
यत्तेजस्तस्य तद्वै[3] ब्रह्माण्डं समजायत
मूर्तं तेजायते यस्मात्तस्मात्तं तेजस्तेन संस्मृतः
रजोगुणमयं यद्रूपं[4] तस्य महात्मनः
चतुर्मुखः जगन्नाथ भूलोकपितामहः
येन सृष्टं जगत्सर्वं सदेवासुरमानुषं[5]
तमस्वेहि रजोरूपं महत्तत्त्वमुदाहृतं ॥ ।२७।

---

[5] C. 406. पन्नगं।
भवद्वैधाः(?) । [3] C. 2032. ततेजसस्य । [4] C. 406. तद्रूपं।
[1] C. 1080. °त्राश्च (?) । C. 2032. सुमत्याश्च (?) । [2] C. 2831

